

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

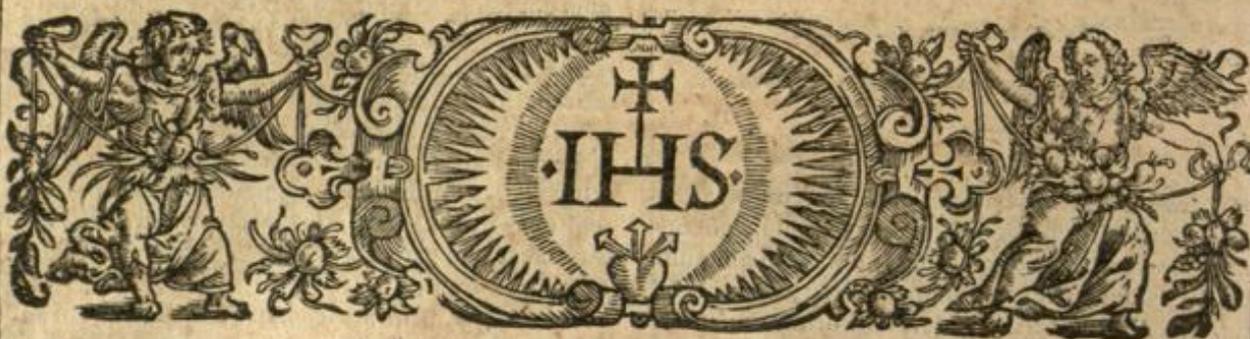
Bibliotheca Mvndi Vincentii Bvrgvndi, Ex Ordine Prædicatorvm Venerabilis Episcopi Bellovacensis, Specvlvm Qvadrplex, Natvrle, Doctrinale, Morale, Historiale

In quo totius naturæ Historia, omnium scientiarum Encyclopædia, moralis
Philosophiæ Thesavrvs ...

Vinzenz <von Beauvais>

1624

Liber Tricesimvssecvndvs

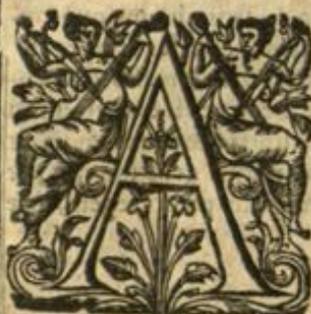

SPECVLI MAIORIS
VINCENTII PRÆSVLIS
BELVACENSIS,
Tomus Primus.

LIBER TRICESIMVSSECVNDVS.

*De locis ac temporibus, & primo de tribus orbis
partibus.*

CAPVT I.

ACTOR. Quoniam (vt ait Augustinus) Deus incommutabili æternitate viuens, creauit omnia simul, ex quibus currerent tempora, & implerentur loca, ipsorumque temporalibus, & localibus motibus voluerentur sæcula. Huius operis naturalis, in quo quantum de natura rerum in vniuersali, & in particulari, ac de illis operibus Dei primariis, quibus in sex diebus omnes naturas creauit, earumque cursum instituit, principaliter agere disposuimus librum hunc vltimum de locis, & temporibus breuiter transcurriendo, iuuante Deo, complebimus. Res quippe naturales, ac mundiales loco consistunt, & continentur, tempora vero mouentur, vel immutantur. Et loco quidem exhibentur, vel offeruntur, tempore dilatantur, & subtrahuntur. Verum quia de ratione loci, & temporis in generali superius multa intulimus, videlicet in tertio huius operis libro, vbi de cæli continentia, & motu tractauimus. De cætero sufficit, vt pauca de his tantum, prout ad humanum genus proprie spectant: hoc est de locis habitabilibus, & humanæ generationis per tempora successibus perstringamus.

Post benedictionem quippe nuptialem primis parentibus à Deo datam additum est etiam, & replete terram. Quod licet præcipue post diluuium, & post diuisionem linguarum factum sit, propter historiam tamen naturalem in hoc opere perfecte complendam, ipsam terrarum diuisionem, ac singularum naturam in hoc loco scribere placuit. Siquidem ante diluuium de in habitatione locorum nihil, aut parum in sacra historia scriptum est, sed ferè tota illa ætas (vt dicit Aug.) tanquam humani generis infantia obliuione sepulta est. Post diluuium autem iuxta Philonem adhuc viuentem Noe nati sunt vigintiquatuor millia virorum, & centum, extra mulieres, & paruulos habentes super se tres duces, quorum primus Nemroth de filiis Cham

A regnauit super fratres suos. Cuius exemplo cepit regnare Iectam super filios Sem. Sephenæ autem super filios Iaphet. Sub his autem facta est linguarum confusio, sicque per orbem tripartitum omnes in diuersis regionibus secundum linguarum suarum varietates disseminati sunt.

Filij Sem obtinuisse feruntur Asiam, Cham Aphricam, Iaphet vero Europam. *Isid. in lib. etymo. 14.* In tres enim partes orbis non æqualiter diuisus est. Nam Asia à Meridie per Orientem vsq; ad Septentrionem peruenit. Europa vero à Septentrione ad Occidentem. Et inde Aphrica vsque ad Meridiem. Sicque medium orbem sola tenet Asia, medium vero Europa, & Aphrica. Quæ ideo dux factæ sunt, quia inter vtrumque ab Oceano mare magnū ingreditur, quod eas intersecat.

De Asia & eius capite, quod est Paradisus.

CAPVT II.

ASIA ex nomine cuiusdam mulieris est appellata, quæ apud antiquos imperium tenuit Orientis. Hæc in tertia orbis parte disposita ab Oriente, ortu solis, à Meridie Oceano, ab occiduo nostro mari finitur. A Septentrione Mæotide lacu, & Tanai fluiuio terminatur: habet autem prouincias multas, & regiones quarum breuiter nomina, & situs expediam, sumpto initio à Paradiso.

Paradisus locus est in Orientis partibus, cuius vocabulum ex græco in latinum vertitur hortus. Porro Hebraicè eden dicitur, quod in linguam nostram delitiz interpretatur. Quod vtrumq; iunctum facit hortum deliciarum. Est enim omni genere ligni, & pomiferarum arborum constitus: habens etiam lignum vitæ, Non ibi frigus, non æstus, sed perpetua aeris temperies. E cuius medio fons prærupens, totum nemus irrigat. Diuiditurque in quatuor nascentia flumina, cuius loci post peccatum homini aditus est interclusus. Septus enim est vndique, romphæa flamma, id est muro igneo accinctus, ita vt eius cum cælo penè iungatur incendium. Cherubin quoque, id est angelorum præsidium arcendis spiritibus malis super romphææ flagrantia ordinatum est, vt homines flammæ angelos vero malos Cherubin submoueant, ne cui carni, vel spiritui transgressionis aditus pateat.

Diuisio terrarum.

De India.

De India & eius mirabilibus.

CAPVT III.

India.

India ab Indo flumine dicta est, quo ex parte Occidentali clauditur: hoc à Meridiano mari porrecta vsque ad ortum solis, & à Septentrione vsque ad montem caucasum peruenit habens gentes multas, & opida, insulam quoque Tapobranam gemmis, & elephantis refertam, Chrysan & Argyren auro, & argento fœcundas: Thylem quoque arborem folijs nunquam carentem. Habet & fluuios Gangem & Indum, & Hipanem illustrantes Indos: terra Indiae Fauonij spiritu saluberrima in anno bis metit fruges, vice hyemis Ethesias patitur. Gignit autem tincti coloris homines elephatos ingentes: Monoceron bestiam, Psiticum auem, hebenum quoque lignum, & cinnamum & piper, & calamum. Mittit ebur, lapides quoque preciosos, berillos, chrysolithos, adamantem, carbunculos, lignites, margaritas, & vniones, quibus nobilium fœminarum ardet ambitio. Ibi sunt & montes aurei, quos adire propter dracones & gryphes & immensorum hominum monstrum impossibile est.

Solinus. Traduntur in India fuisse quinque milia oppidorum præcipua capacitate populorum. Diu etiam credita est esse tertia pars terrarum. Nec mirum sit, vel de hominum, vel de vrbium copia, cum soli Indi nunquam à natali solo recesserint. Indiam Liber pater ingressus est, utpote qui Indis subactis omnium primus triumphauit. Maximi in ea amnes Ganges, & Indus. *Magna Ganges latitudo per octo milia passuum, maxima per 20. patet. Altitudo vero vbi vadisissimus est, mensuram centum pedum denorat.* In Gange insula est populifima, amplissimam continens gentem, Quorum Rex quinquaginta milia peditum, equitumque quinquaginta quatuor milia in armis habet. Omnes sanè quicunque sunt præditi regia potestate, nō sine maximo elephantorū, equitū etiam, peditum quoque numero militarem agitant disciplinam. Præcipua gens validissima Palibotram urbem incolūt. Vnde quidam gentem ipsam Palibotras nominauerūt. Quorum Rex septies cetera milia peditū equitū triginta milia, elephantorū octo milia omnibus diebus ad stipendium vocat. Vltra Palibotram mons Malcus est, in quo vmbra hyeme, in Septentriones æstate in austrum cadunt, vicissitudine hac durante senis mensibus. Septentriones in eo tractu in anno semel, nec vltra 15. dies apparent. Sicuti auctor est Bethon, qui perhibet hoc in pluribus Indiae locis evenire Indo, flumini proximantes versa ad Meridiem plaga vltra alios torrentes habent calores: Denique vim lyderis prodit hominum color.

Montana Pigmxii tenent. At hi quibus vicinus est Oceanus sine regibus degunt. Pandea gens à feminis regitur, cui Regiam primam assignant Herculis filiam. In India sunt montes diuersi generis, serpentes enormes, leucrocota, eale, tauri mirabiles, manticora, monoceros, anguilla tricenorum pedum, pomana 60. passuum, harundines immenses, & alia plura mirabilia.

De ceteris Asiae regionibus.

CAPVT IV.

Sid. vbi supra. Parthiam Parthi à Scythia venientes, eamque ex suo nomine vocauerunt. Huic à Meridie rubrum mare est, à Septentrione Hircanum solum. Ab occidua solis plaga Media. Regna in ea 18. sunt porrecta à Caspio littore ad terram Scytharum. Assyria vocata est ab Assur filio Sē, qui eā post diluuium regionem primus incoluit. Hæc ab ortu Indiam, à Meridie Mediam tangit, ab occiduo Tygriim, à Septentrione montem caucasum, vbi portæ Caspiæ sunt. In hac Regione primum vsus inuentus est purpurae. Inde primum crinium, & corporum vnguenta venerunt, & odores quibus Romanorum, atque Græcorum effluxit luxuria. Media & Per-

Asia à Regibus Medo, & Perso cognominata sunt, qui eas Prouincias debellando aggressi sunt, quibus Media ab occasu transuersa Parthia regna amplectitur. A Septentrione Armenia circundatur. Ab ortu mari Caspio diuiditur, à Meridie Persida. Huius terra Medicam arborem gignit, quam alia Regio minime parturit. Sunt autem Mediae duæ maior & minor. Persida tendens ab ortu solis vsque ad Indos, ab occasu mare rubrum. Ab Aquilone vero Mediam cingit. Ab Austro Germaniam, quæ Persidæ annectitur, quibus est Susa oppidum nobilissimum.

In Persida primum orta est ars magica, ad quam Nemroth gigas post confusionem linguarum abiit, ibique Persas ignem colere docuit. Nam omnes in illis partibus Solem colunt, qui ipsorum linguā el dicitur: Mesopotamia græcam etymologiam possidet, quod duobus fluuiis ambiatur. Nam ab Oriente Tygriim habet, ab occiduo Euphratem. Incipit autem à Septentrione inter montem taurum & caucasum, cuius à Meridie sequitur Babylonia, deinde Chaldaea, nouissime Arabia Eudemon, quæ inter sinum Persicum, & sinum Arabicum angusto tractu terræ Orientem versus extenditur. Babyloniae Regionis caput Babylon vrbis est, à qua & nuncupata, tam nobilis, vt Chaldaea, & Assyria, & Mesopotamia in eius nomen aliquando transferunt. Arabia est appellata, id est, sacra: hoc enim significare interpretatur, eo quod sit Regio Thuriferos odores creans. Hinc eam Græci Eudemon, nostri beatam nominauerunt. In cuius saltibus myrrha, & cinnamum prouenit. Ibi nascitur avis Phœnix, Sardonix gemma, & iris molochides, & pederota ibi inuenitur. Ipsa est & Saba appellata à filio Chus, qui nuncupatus est Saba. Hæc autem (vt prædiximus) angusto terræ tractu ad Orientem versus ad Persicum sinum extenditur, cuius Septentrionem Chaldaea claudit, occasum sinus Arabicus.

Iterum de eodem.

CAPVT V.

Syriam Sirus quidam perhibetur indigena suo vocabulo nuncupasse. Hæc ab Oriente fluuiio Euphrate, ab occasu nostro mari & Aegypto terminatur, tangens à Septentrione Armeniam, & Cappadociam, à Meridie sinum Arabicum. Situs eius porrectus in immensam longitudinem, in lato angustior: habet autem in se Prouincias Commagenam, & Phœnicem, & Palestinam, cuius pars est. India absque Saracenis, & Nabathæis. Commagena est prima Prouincia Syriæ, vocabulo Cōmage vrbis nuncupata, quæ quondam ibi Metropolis habebatur, huius est à Septentrione Armenia, ab ortu Mesopotamia, à Meridie Syria, ab occasu mare Magnum. Phœnix Cathini frater de Thebis Aegyptiorum in Syriam prouectus apud Sydonem regnavit, eamque Prouinciam ex suo nomine Phœnicem appellauit. Ipsa est vbi est Tyrus, ad quam Isaias loquitur: habet autem Arabiam ab Oriente, mare Rubrum à Meridie.

Palestina Prouincia Philistiim Urbem Metropolim habuit, quæ nunc dicitur Afcalon, ex qua ciuitate omnis circa eam Regio Palestina est nuncupata. Huius ab Oriente mare Rubrum occurrit, à Meridiano latere India excipitur, à Septentrionali plaga Tyriorum finibus clauditur, ab occasu Aegypto limite terminatur.

Iudæa ex nomine Iudæ est appellata, ex cuius tribu Reges habuit. Hæc est Palestinæ Regio, quæ prius Chanaan dicta est à filio Cham, siue à decem Chananeorū gentibus, quibus expulsis eandem terram Iudæi possederunt. Initium longitudinis eius à vico Arsa, vsque ad vicum Iuliam porrigitur, in quo Iudæorum pariter, ac Tyriorum communis habitatio est. Latitudo autem eius à monte Libani vsque ad Tyberiadis lacum extenditur. In medio autem Iudæa ciuitas Hierosolyma est, quæ vniuersæ Regionis totius. Terra est variarum opum di-

Medica arbor.

Ars Magica inuenta.

Etymon Mesopotamia.

Phœnix.

Chus.

Syria.

Palestina.

Iudæa.

Hierosolyma.

Bachus sub-
igit Indos.

Ganges.

Malcus.

Tygriim.

Samarita.

Sebastia.

Galilea.

Pentapolis.

Poma Pen-
tapolitana.

Nabathia.

Egyptus.

Seres.

Bactria.
Scythia.
Gothia.

ues, frugibus fertilis, aquis illustris, optima balsamis. Vnde secundum elementorum gratiam existimauerunt Iudæi eam promissam patribus terram fluentem lacte, & melle: cum hic illis Deus resurrectionis prerogatiua polliceretur. *Samarita regio Palestina* ab oppido quodam nomen accepit, quod vocabatur Samarita, ciuitas quondam regalis in Israel quæ nunc ab Augusti nomine Sebastia nuncupatur. Hæc regio inter Iudæam, & Galilæam media iacet, incipiens à vico cui nomen est Eleas, deficiens in terram Atrabato. Situs eius natura confunilis, nec vlllo differens à Iudæa. *Galilea regio Palestina* vocata est, quod gignat cãdiores homines, quam Palestina. Hæc autem est duplex superior, & inferior, sibi tamen connexæ, Syriæ, & Phœnicie adherentes. Terra earum optima, & ferax, & fructibus satis fecunda. *Pentapolis regio* in confinio Arabiæ, & Palestinæ sita est, dicta à quinque ciuitatibus impiorum à Hierosolymis, olim vberima, nunc autem deserta, atque exusta. Nam pro scelere incolarum de cælo descendit ignis, qui regionem illam in cineres æternos dissoluit, cuius umbra, & species in fauillis, & arboribus ipsis etiam adhuc videntur. *Nascuntur enim ibi poma vixentia sub tanta specie maturitatis, vt edendi desiderium gignant, si quæ carpas fatiscunt, ac resoluuntur in cinerem, fumum exhalant quasi adhuc ardeant.*

Adhuc de eodem.

CAPVT VI.

Nabathia à filio Ismael est nuncupata, iacet autem inter Iudæam & Arabiam, & surgens ab Euphrate in mare Rubrum porrigitur, & est pars Arabiæ. *Egyptus* quæ prius erea dicebatur, ab Ægypto Danai fratre postea ibi regnante nomen accepit. Hæc ab Oriente Syriæ, ac Rubro mari coniuncta ab occasu Lybiam habet, à Septentrione mare Magnum: à Meridie vero introrsus recedit pertendens vsque ad Æthiopes, regio cæli imbribus inueta, & pluuiarum ignara. Nilus solus eam circumfluens irrigat, & inundatione sua fecundat. Vnde & ferax frugibus multam partem terrarum alit. Cæterorum quoque negotiorum adeo copiosa, vt impleat necessariis mercibus etiam orbem terrarum. Fimis Ægypti Canopia, à Canope Menelai gubernatore sepulto in ea insula, quæ Lybiæ principium, & ostium Nili facit. *Helmandus*. *Plato tradit in Ægypto nunquam pluuisse*. *Isidorus*. Seres oppidum est Orientis à quo genus sericum, & regio nuncupata est. Hæc à Scythico Oceano, & mari Caspio ad Oceanum Orientalem inflectitur, nobilibus frondibus fertilis, de quibus vellera decerpuntur, quæ cæterarum gentium populis Seres ad vsum vestium vendunt. Bactriæ regioni proprius amnis Bactrus vocabulum dedit. Partes eius quæ plantæ sunt propanis montis iugis ambiuntur, quæ aduersæ sunt Indi fluij fontibus terminantur, reliqua includit Occus fluius.

Mittit Bactria fortissimos Camelos nunquam atteretes pedes. *Scythia sicut & Gothia* à Magoth filio Iaphet fertur cognominata. Cuius terra olim ingens fuit. Nam ab Oriente India, à Septentrione per paludes Mæotides inter Danubium, & Oceanum vsque ad Germaniæ fines porrigebatur. Postea vero minor effecta, à dextris Orientis parte qua Oceanus Syricus tenditur vsque ad mare Caspium, quod est ad occasum. De hinc ad Meridiem vsque ad Caucaſi iugum deducta est. Cui subiacet Hircania ab occasu habens pariter gentes multas propter terrarum infœcunditatem late vagantes. Ex quibus quædam agros incolunt, quædam portentuosæ, ac truces carnibus humanis, & eorum sanguine viuunt. Scythiæ plures terræ sunt locupletes, inhabitabiles tamen plures. Nam dum in plerisque locis auro, & gemmis affluant gryphorum immanitate accessus hominû rarus est, & smaragdis tamẽ optima hæc patria est: Cianeus quoque lapis, & chryſtallus purissimus Scythiæ est. Habet & flumina magna Fatidem Ostorum, atque Araxem.

Iterum de eodem.

CAPVT VII.

Hircania dicta est à sylua Hircania, quæ scythiæ subiacet, habens ab oriente mare Caspium, à Meridie Armeniam, à Septentrione Albaniam, ab occasu Hyboriam. Est autem syluis aspera, copiosa immanibus feris, tygribus, pantheribusque & pardis. Vnde Virgilius: *Hircanæque admorunt vbera tygres.*

Albania est à candore populi nuncupata, eo quod albo crine nascantur. Hæc ab Oriente sub mari Caspio surgens, per oram Oceani Septentrionalis vsque ad Mæotides paludes per deserta & inculta extenditur. Huic terræ canes ingentes sunt, tantæque feritatis, vt tauros premant, leones perimant.

Armenia vocata est ab Armenio Iasonis Theſſali comite, qui à misſo Rege Iafone, collecta multitudine eius quæ passim vagabatur, Armeniam cepit, & ex suo nomine nuncupauit. Sita est autem inter taurû & Caucaſum, à Cappadocia vsque ad Caspium mare protensa, habens à Septentrione Ceraunios montes, ex quorum collibus Tygris fluius nascitur, & in quibus montibus arca post diluuium sedisse perhibetur. Duplex est autem Armenia, superior & inferior, sicut duæ Pannoniæ.

Hiberia Regio est Asiæ prope pontû Armeniæ iuncta. In hac herbæ tincturæ vtilis nascuntur. Cappadociam vrbs propria nominauit. Hæc in capite Syriæ sita ab Oriente Armeniam tangit, ab occasu Asiæ minorem, ab Aquilone mare Cimericum & hemistericos cãpos, quos habuere Amazones. A Meridie vero Taurum montem, cui subiacet Cilicia & Isauria vsque ad Cilicum sinum, qui spectat contra Insulam Cyprum. Terra eius ante alias nutritrix est equorum. Elis amnis per eam fluit, qui quondam Lydiæ regna disunxit à Persis.

De Asia minori & eius Prouinciis.

CAPVT VIII.

Asia minor ab Oriente Cappadocia cingitur, ab alijs partibus vndiq; mari circumdatur. Nã à Septentrione pontum Euxinum habet, ab occasu Propontidem, à Meridie Ægeum mare. Habet Prouincias Bithyniam, Phrygiam, Galathiam, Lydiam, Cariam, Pamphiliam, Isauriam, Liciam, atque Ciliciam. Bithynia in Ponti exordio, ad partem solis Orientis aduersa Thraciæ iacet, multis antea nominibus appellata. Nam prius Bericia dicta, deinde Migdonia, mox à Bithynio Rege Pithynia nuncupata est. Ipse est maior Phrygia. Nicomedia vrbs in ea est, vbi Hannibal fugiens veneni haustu animam expirauit. Balacia dicta est à prisca Gallorum gentibus à quibus extitit occupata. Nam Galli in auxilium à Rege Bithyniæ euocati regnum cum eo peracta victoria diuiserunt, sicque deinde Græcis admixti primum Gallogræci, nunc ex antiquo Gallorum nomine Galatæ dicuntur, & eorum Regio Galathia nuncupatur. Phrygia dicta est à Phrygia Europis filia, hæc est Dardania, à Dardano Iouis filio dicta. *De quo Homerus ait: Quem primus genuit cœlestis Iuppiter æce.* Hic enim profectus de Corintho ciuitate primus venit in Phrygiam. Est autem Regio Troadis subiecta. Ab Aquilonis parte Galathæ, à Meridiana vicina est Lycaonia, ab Oriente Lydiæ adheret, ab Occidente Helleſponto mari terminatur. Huius Regio Troia est, quam ex suo nomine appellauit Tros Troianorum Rex Ganymedis pater.

Dux sunt autem. Phrygiæ Maior & Minor. Maior Phrygia Smyrnæ habet. Minor vero Ilium, Liconiæ, Cariam Erinus fluius discernit à Phrygia. Lydia sedes antiqua regnorum, quam pãctoli vnda extulit in diuitias torrentibus aureis. Hæc antea Mæonia dicebatur. Quis dum pro breuitate duos fratres Reges Liddum & Tirthenum ferre non posset, hinc ex solo Tirthenus cum

ingenti

ingenti multitudine profectus, loca Gallia occupauit, & Tyrrhenam nominauit. Lydia autem à Lyddo Rege fratre, qui in prouincia remanserat cognominata est. Coniungitur autem minori Phrygiae ab Occidente. Ab ortu Smyrnam urbem habet, quam Helles fluuius cingit, cuius campos Pactolus & Herinus circumfluunt arenis aureis ditissimi.

Pamphilia

Isauria.

Pamphilia Ciliciae sociatur, cuius vltima Phaelis, de hincque Lycaonia, que ab illa parte qua Galatiae continua est, habet ciuitates quatuordecim. *Isauria* ex situ loci perhibetur cognominata, quod vndique aperta aurum fluitibus pateat. Metropolitim urbem Seleuciam habet. Cilicia à Ciliciae quodam nomen traxit, quem ortum Phoeniciae dicunt, antiquioremque Ioue foisse asserunt. Plurima iacet campis, recipiens ab occiduo Lyciam, à Meridie mare Creticum, à tergo montis Tauri iuga. Hanc Cygnus amnis interfecat, matrem urbium habet Tharsum. In ea Choriscos oppidum est, vnde crocus plurimus & optimus venit in spiramine flagrantiori, & colore aureo. Lycia nuncupata quod ab Oriente adiuncta Ciliciae sit. Nam habet ab ortu Cilicia, ab occasu & Meridie mare, à Septentrione Cariam, ibi est mons Chymera, qui nocturnis aestibus ignem exhalat, sicut in Sicilia Aetna, & vesuuus in Campania.

Lycia.

De Europa & eius regionibus.

CAPVT IX.

Europa.

Post Asiam ad Europam stilus vertendus est. Europa quippe Agenoris Lybiae Regis filia fuit, quam Iupiter ab Africa raptam Cretam aduexit, & partem tertijs orbis ex eius nomine appellauit. Iste autem est Agenor Lybiae filius, ex qua & Africa fertur cognominata. Vnde apparet prius Lybiae accepisse vocabulum, postea Europam. Europa autem in tertiam partem orbis diuisa. Incipit à flumine Tanai, descendens ad occasum per Septentrionalem Oceanum vsque ad fines Hispaniae, pars Orientalis, & Meridiana à ponto consurgens tota mari magno coniungitur, & in insulis Gadum finitur. Prima Europae regio est Scythia inferior, quae à Maeotidis paludibus incipiens inter Danubium & Oceanum Septentrionalem vsque ad Germaniam porrigitur. Quae terra generaliter propter Barbaras gentes quibus inhabitatur. *Barbaria* dicitur. Huius pars prima Alania est, quae ad Maeotidas paludes pertingit. Post hanc Dacia, vbi & Gothia. Deinde Germania vbi plurimam partem Sueti incoluerunt. Germania post Scythiam inferiorem à Danubio inter Rhenum fluuium Oceanumque conclusa, cingitur à Septentrione & occasu Oceano. Ab ortu vero Danubio, à Meridie Rheno fluuio dirimitur, terra diues vitium ac populis numerosis & immanibus. Vnde & propter fecunditatem gignendorum populorum Germania dicta est. Gignit aues Hircanias, quarum pennae nocte perlucent. Visontes quoque fetas, & vrsos atque alces parit. Mittit & gemmas crystallum & succinum, calaicum quoque viridem & ceteranum candidum. Duae sunt Germaniae, superior iuxta Septentrionalem Oceanum, inferior circa Rhenum. Prouinciae autem sunt quas Danubius à Barbarico ad Mediterraneum mare seclufit, prima est Mesia à Messium prouentu vocata, vnde & eam veteres exteris horreum vocabant. Haec autem ab Oriente ostiis Danubij iungitur, ab Euro vero Thraciae. A Meridie Macedoniae, ab Occasu Histriae copulatur. Post Mesiam autem Pannonia est. Inde noricus ager frigidus, & parthius fructuosus, post quem rethicus ferax frugibus, qui excipit Galliam Belgicam. Thraciae Thrax Iaphet filius veniens nomen dedisse perhibetur, alij à Iaphetia incolarum Thraciam appellatam dixerunt. Huius ab Oriente propontis & urbs Constantinopolis opposita est. A Septentrione vero hister obtenditur, à Meridie vero Aegeo mari adhaeret. Ab occasu Macedonia illi subiacet, cuius regionem olim diuersarum gentium populi Massagetae, Sarmatae, Scy-

Barbaria.

Germania
cymon.Thracum
cymon.

SPEC. NATVR.

thae, & aliae plurimae nationes incoluerunt. Ampla est enim, ideoque plurimas continuit gentes. Ebrum fluuium Thracia fundit, qui etiam gentes Barbarorum plurimas tangit.

De Graecia & eius Prouincijs.

CAPVT X.

Græcia à Græco Rege dicta est, qui cunctam illam regionem incoluit. Sunt autem Prouinciae Graeciae septem. Quarum prima est ab Occidente Dalmacia. Deinde Epyrus, inde Ellades, inde Thessalia, inde Macedonia, inde Achaia, & duae in mari, Creta, & Cyclades. Illyricus autem generaliter omnis Graecia est. Dalmacia à Delmi maxima eiusdem Prouinciae ciuitate traxisse nomen existimatur. Adhaeret autem ab Oriente Macedoniae, à Septentrione Mesiae, ab occasu Histria terminatur, à Meridie vero Adriatico, sinu clauditur. Epyrus à Pyrrho Achilles filio dicitur, cuius pars Chaonia quae ante Mollosa dicta est à Mollosa filio Pirri quem de Andromacha habuit. Sed postquam occisus est Pyrrhus Orestis insidijs, Andromacham Helenus suscepit, tenuitque regnum priuigni qui successerat patri. A quo mollosa dicta est pars Epyri, quam Helenus postea à fratre Chaone, quem in venatu per ignorantiam dicitur occidisse, Chaoniam nominauit quasi ad solacium fratris extincti. Ellades dicta est à Rege Ellade Deucalionis & Pyrrhae filio, à quo & prius Graeci Ellentes nuncupati sunt. Ipsa est Attica terra Atte prius dicta. Nam granus quidam Graeciae indigena fuit, & cuius filia Attis nomine Attica terra vocata est. Haec inter Macedoniam & Achaiam media iacet. Archadia à Septentrionali parte coniuncta. Ipsa est & vera Graecia, vbi fuit Athenae ciuitas mater liberalium literarum & Philosophorum nutritrix, qua nihil habuit Graecia clarius atque nobilius. In ea est & Marathonius campus opinione quondam praelij cruentissimus. Ellades autem duae sunt Prouinciae Boeotia & Peloponesus. Boeotia autem dicta est hac ex causa, dum Cathinus Agenoris filius Europam sororem à Ioue raptam ex precepto genitoris quereret nec reperiret, patris iram formidans confirmato animo eligit exilium. Nam bouis forte secutus vestigia amplexus est sedem vbi illa recubauerat, sicque locum de nomine bouis Boeotiam nominauit, vbi & Thebas urbem construxit, in qua olim ciuilia bella detonauerunt, & vbi nati sunt Apollo & Hercules maior ille Thebanus. Eadem est Aonia vocata à fonte quodam Apollini & Mulis consecrato, qui in eadem Boeotia est. Peloponesus vero secunda pars Elladis à Pellope Rege Atticae vocata est.

Septem Graeciae Prouinciae.

Athena.

Thebae.

Iterum de eodem.

CAPVT XI.

Thessalia à Thessalio Rege dicta est, quae ad Meridianam plagam Macedoniae coniuncta est. Cuius à tergo Pyrrhia est. Multa sunt in Thessalia flumina & oppida, inter quae praecipue Thessalonica, ibi est & mons Parnassus, quondam Apollini consecratus. Thessalia patria Achilles & origo Lapitharum fuit, de quibus fertur, quod hi primo equos frænis domuerunt, vnde & Cetauri dicti sunt. In Thessalia primum sol di aurei facti sunt. Domandorum quoque equorum vsus primum repertus est. Macedoniae in exordio ab Amathio Rege Amathiae nomen erat, sed Macedo Deucalionis maternus nepos, postquam ibi accepit principatum, mutauit vocabulum, Macedoniaeque à suo nomine dixit. Est autem confinis ab Oriente Aegeo mari à Meridie Achaiae, ab occasu Dalmaciae, à Septentrione Mesiae, Patria Alexandri magni, & regio aureis venis argenteique optima. Lapidem quem pyritem vocant, ista gignit. Mons Olympus in ea est, qui excellenti vertice tantus attollicur, vt in cacumine eius nec nubes nec venti

Cetauri.

Macedoniae.

sentiantur. Achaia ab Achæo Rege & vrbs & prouincia appellata est, hæc penè insula est. Nam absque Septentrionali parte, qua Macedoniæ iungitur, vndique septa est mari. Ab Oriente enim habet Myrtheum mare, ab Euro Ægeum, à Meridie Ionicum, ab Africo, & occasu Cassiopas insulas, à sola Septentrionali parte Macedoniæ vel Atticæ terræ adiungitur. Huius caput est vrbs Corinthus, Græciæ decus. Inachus est Achaia fluius. Archadia vero sinus Achaia est, vt plantani solium inter Ionium & Ægeum mare ab Euro exposita, quam Archas Iouis & Calisto filius Pelasgis in deditioem redactis ex suo nomine Archadium nuncupauit. Ipsa est & Siconia à Sicione Rege, à quo & regnum Sicioniorum est dictum. Habet autem Archadia fluium Magnum Erimanthum, Asbeston quoque lapidem qui semel accensus nunquam extinguitur. Candidissimæ ibi etiam metulæ nascuntur.

De cæteris Europa Prouinciis.

CAPVT XII.

Pannonia ab Alpibus Appenninis dicta est, quibus ab Italia seceritur Regio fortis, & solo læta. Duobus fatis acerbis fluius drauo fauoque vallata est. Coniungitur autem cū Norico & Rechia, habens ab Oriente Mesiam, ab Euro Hystriam, ab Africo vero Alpes Appenninas, habens ab occasu Galliam Belgicam, à Septentrione Danubij fontem, vel limitem quæ Germaniam Galliamque secerit. Hystriam Hyster amnis vocauit, qui eius terram influit. Ipse est Dannubius. Habet autem Histria à Septentrione Pannoniā. *Auctor.* Pannonia Europæ est prouincia, quæ ab Hunnis quondam occupata ab eodem populo Hungaria vulgariter est vocata. Quæ duplex est secundum Orosium. Maior scilicet & Minor. Maior quidem est in vltiori Syria vltra Mæotides paludes constituta, à qua Hunni venationis gratia primitus exeuntes per longissima paludum, & terrarum spacia, & ceruorum, & bestiarum vestigia insequentes tandem solum Pannoniæ inuenerunt, qui reuerfi ad propria collecto agmine in Pannoniam redierunt, & expulsis incolis à primæua sua origine nomen genti, & patriæ indiderunt.

Isid. vbi supra. Italia olim à Græcis populis occupata magna Græcia appellata est. Deinde à Regis nomine Saturno, mox & latium dicta, eo quod idem Saturnus à Ioue sedibus suis pulsus ibi latuerit. Postremo ab Italo Siculorum rege ibi regnate Italia nuncupata est. Cuius situs longitudine amplius quam latitudine à circio in eorum extenditur, à Meridie Thyrrheno mari, ab Aquilone Adriatico clauditur. Terra omnibus in rebus pulcherrima, soli fertilitate, pabuli vbertate gratissima. Habet lacus Venacum, Auernum, atque Lucrinū. Fluios Eridanum, Tyberim, & tepentes fontibus Baias. Gignit gemmas syrtiten, corallium & lygurium, Boam quoque serpentem, lyncem feram & Diomedæas aues. Italia autem & Hispania iccirco Hesperia dicta sunt, quod Græci Hespero stella nauigent in Italiam & in Hispaniam. Quæ hac ratione discernuntur, aut Hesperiam solam dicis, & significas Italiam, aut addis vltimam, & significas Hispaniam, quæ in Occidentis est sine.

Auctor. Inter omnes autem Europæ regiones Occidentales Italia obtinet principatum. Insulas enim habet nobiles, & portus maris insignes, Prouincias cunctis diuitiis locupletes, ciuitates populosissimas. Est autem contra Septentrionem altissimis Alpibus circumdata & montium iugis, ex quibus oriuntur flumina Rhenus, Dannubius, Rhodanus, & Sequana, &c. *Isid. vbi supra.* Tuscia pars est Italix, Umbria vero pars Tusciæ. *Auct.* Tuscia Italix est Prouincia inter Lygures & Romanorum territorii collocata, quæ difficilibus montium iugis & accessibus locorum valde altis & arctis fortissime est munita, à Thuris frequentia dicta. Nam in illis partibus in mortuorum exequiis antiqui Thura cremare & offerre religionis & deuotionis gratia solebant, & suos mortuos, affectu lachrymabili deplangebant. Thura etiam in aris

Deo potissime incendebant, quia (vt dicitur) in Thuscia ars auruspicum primitus est reperta. Hæc & Emilia fuit primitus nominata, habens inclytas & nobiles ciuitates ab Occidente contra Lyguriam, habet Pisanam & Senas, Lucam, Florentiam. Contra Septentrionem urbem veterem, contra Orientem Aretium, contra Meridie Turthonam, Perusium, & Assisium, quæ valli Spoletanæ sunt contiguæ & vicinæ, habens ab Oriente mare Adriaticum & Marchiam, à Meridie Tyberim, Ripam & Romaniam, ab Occidente Mediolanensem, Liguriam, à Septentrione Romaniolam & Prouinciam Paduanam.

Isidorus vbi supra. Umbria vero (vt historix narrant) ab eo, quod tempore aquosæ cladis imbribus superfuerit, & hoc ob umbria Græce cognominata est. Est enim in iugis Appennini montis sita in parte Italix iuxta Meridie. Etruria pars est Italix, dicta quod eius fines tendebatur, vsque ad ripam Tyberis, quasi altero foroi. Nam alterois significatur altera, foroi finis vocatur. Romæ enim fines antea vna tantum Tyberis ripa tenebat, hæc & Thuscia. Thuscia autem à frequentia sacrificij & Thuris dicta est Asotho Iethica, illic & aurispiciam dicunt repertam. Apulia est vbi Brundisium, quam Ætholi olim secuti Diomedem ducem condiderunt.

Auctor. Apulia est Regio maritima in Italia, quæ pars est Europæ ab Insula Sicilia, per maris brachium separata terra siquidem est multum populosa, auro & argento referta, frumenta mero, & oleo opulenta, ciuitatibus nobilissimis inclyta, castris & oppidis præmunita, frugibus, & diuersi generis fructibus fertilis, & fecunda: finis est Europæ contra Meridie, quæ solo mari à Barbaria est diuisa. Fontes dicitur habere calidiores infirmis præbentes sanitatem, & medicinam. Metropolis autem illius regionis Brundisium dicitur, quam Græci quondam ædificauerunt. A Brunda Græce quasi caput cerui Latine.

Isid. vbi supra. Campania Prouincia Italix habet terras hyeme anni atque æstate vernantes, & sol ibi mitis, grata temperies, aer purus, & blandus. *Auctor.* Campania est Italix Prouincia inter Romanum territorium, & Apuliam collocata. Cuius Metropolis quondam fuit Capua à Syluio Rege Albanorum exacta, à capacitate sic dicta eo quod eius terra omnem fructum vitæ capiat: vnde & caput est campaniæ, cuius adhuc duæ maximæ sunt ciuitates scilicet Roma, & Carthago. Ex hac etiam aliquando tota Prouincia Italix campania fuit appellata: plures alias habet ciuitates famosas locupletes, & populosas, sicut Neapolim, & Peuceoliam, &c.

Adhuc de eodem.

CAPVT XIII.

Gallia dicta est à candore populi. Gala enim Græce lac dicitur: mōtes enim & rigor cæli ab ea parte solis ardorem excludunt, quo fit vt candor corporum non coloretur. Hanc ab Oriente Alpium iuga tuentur, ab occasu Oceanus includit, à Meridie prærupta Pyrenæi, à Septentrione Rheni fluente, atque Germania. Cuius initium Belgica, finis Germania est. Aquitania est regio Gleba vberi, ac pabulosa, & ad vsum animalium apta. Fluminibus quoque & fontibus irrigua, pefusa duobus magnis Rheno, & Rhodano fluius. Belgis autem ciuitas est Gallix, à qua Belgica Prouincia dicta est Cisalpina, quia citra Alpes: Transalpina, id est, trans Alpes contra Septentrionem. Rheatina vero quod sit iuxta Rhenum. Aquitania autem ab obliquis aquis lygeris fluminis est appellata, qui ex plurima parte terminus eius est, eamque penè in orbem cingit.

Auctor. Belgica dicitur Gallix prouincia, ab Oriente (vt Orosius dicit) habet Germaniam sine flumine Rheni, ab Euro habet Alpes Apenninas, à Meridie Prouinciam Narbonensem, in qua ciuitas Arelatenfis sita est, ab occasu Prouinciam Lugdunensem. A circio Oceanum Britannicum, à Septentrione Britannicam insulam,

lam, siue Angliam. Hæc Regio in frugibus, & fructibus est fecunda.

Hispania.

Idem. Hispania prius ab Hiberno anme Hiberia nuncupata fuit; postea ab Hispano aliàs Hispalo fluuio Hispania cognominata est. Ipsa est & vera Hesperia ab Hespero stella Occidentali dicta. Sita est autem inter Africam & Galliam, à Septentrione Pyrenæis montibus clausa. A reliquis partibus vndique mari conclusa, salubritate cæli æqualis, omnium frugum generibus fecunda, gemmarum metallorumque copiis ditissima. Interfluunt eam flumina magna, Betis, Mineus, Belis, & Tagus, Aurum trahens vt Pactolus. Habet Prouincias sex, Taraconensem, Carthaginensem, Lusitaniam, Galliciam, Beticam, & Transfreta in regione Affricæ Tingitaniam. Dux sunt autem Hispaniæ. Citerior quæ in Septentrionis plaga à Pyrenæo vsque ad Carthaginæ porrigitur. Vltior quæ in Meridiem à Celtiberis vsque ad Gaditanum fretum extenditur.

Flumina Hispania.

De Africa & regionibus illius.

CAPVT XIV.

Affrica etym.

Affricam autem nominatam quidam inde existimant quasi apricam, quod sit aperta cælo, vel Soli, & sine horrore frigoris. Alij dicunt Affricam appellari, ab vno ex posteris Abrahamæ de Cæthura, qui vocatus est Apher, de quo supra meminimus. Eadem & Lybia dicta est, quod inde Lybs flat, hoc est Affricus, alij aiunt Epaphum Iouis filium, qui Memphin in Ægypto condidit ex Cassiotha vxore procreasse filiam Lybiam, quæ postea in Affrica regnum possedit. Cum ex nomine terra Lybia est nuncupata. Incipit autem à finibus Ægypti pergens iuxta Meridiem per Æthiopiam vsque ad Atlantem montem, à Septentrionali parte vero Mediterraneo mari coniuncta clauditur, & in Gaditanum fretum finitur. Incipit autem illa pars mundi, quæ Affrica dicitur, minor spacio, quam Asia, vel Europa, sed pro sua quantitate ditior est, & mirabilior in qualitate. Nam in auro, & gemmis ditissima est: similiter in frugibus, fructibus, & oliuis. Mirabilissimas etiam producit bestiarum, & hominum species, & figuras, Solis ardoribus præ aliis terris exurit. Variis Oceani etiam finibus intercipitur. A tenarum cumulis sterilis in multis partibus efficitur. Et à Satyris tygridibus, & aliis horrendis bestiis possidetur.

Prouincia Affrica.

Isidorus. Habet autem Affrica prouincias Lybiam, Cyrenensem, Pentapolim, Tripolim, Bisantium, Carthaginem, Numidiam, Mauritaniam, Tingitaniam, & circa Solis ardorem Æthiopiam. Lybia Cyrenensis in parte Affricæ prima est, à Cyrene vrbe Metropoli, quæ est in eius finibus nuncupata. Huic ab Oriente Ægyptus est, ab occasu Syrtis maiores, & Troglodite, à Septentrione mare Lybicum, à Meridie Æthiopia, & Barbarorum variaz nationes, & solitudines inaccessibiles, quæ etiam basiliscos serpentes creant. Pentapolis græca lingua à quinque vrbibus est nuncupata, id est, à Berenice, Cyrene, Centria, Appollonia, Ptolemaida. Ex quibus Ptolemaida, & Berenice à Regibus nominatae sunt. Est autem Pentapolis Lybiæ Cirensi adiuncta, & eius finibus deputata.

Pentapolis.

Tripolis.

Tripolitana quoque Prouinciam græci sua lingua signant de numero trium magnarum vrbium: Ocea, Sabreta, Leptis magna. Hæc habet ab Oriente Syrtis maiores, & Trogloditas, à Septentrione mare Adriaticum, ab occasu Bisantium, à Meridie Getulos, & Garamantes vsque ad Oceanum Æthiopicum pertendentes. Aut. Tripolitana Regio est duplex. Vna est in Fœnice dicta à Tripoli ciuitate famosissima, quæ totius patriæ in circuitu propter nimiam sui fortitudinem est defensio, & munimen. Alia vero est Affrica inter Pentapolim & Bisantium, à tribus magnis vrbibus sic vocata scilicet vt iam dictum est.

Isola. Bisancena Regio ex duobus nobilissimis oppidis nomen sortita est, ex quibus vna Andrometus vocatur, altera Bisantium. Hæc sub Tripoli est patens passuum 200. vel amplitudinis millia, fecunda oleis, & glebis ita perpinguis, vt iacti ibi seminis incrementa penè ceteris fruge renascantur. Zeugis vbi Carthago magna, ipsa est, & vera Affrica inter Bisantium & Numidiâ sita, à Septentrione mari Siculo iuncta, & à Meridie vsque ad Getulorum regionem porrecta. Cuius proxima quæq; frugifera sunt. Vltiora autem bestiis, & serpētibus plena, atque Onagris magnis, in desertum vagantibus. Getulia autem Affricæ pars Mediterranea est. Auctor. Getulia Affricæ est Prouincia à Græcis, qui scilicet de Græcorum processerunt reliquis dicta. Qui ingenti amodo cōgregato nauigio vsque ad Lybiæ partes prouenerunt, & ibi sedes suas vsque hodie posuerunt. Et quia ex Gothis uenerunt, Getuli nuncupati sunt. Et ideo est opinio apud Græcos, Mauros ex illa gente sibi esse consanguineos, & propinquos. Idem. Numidia ab incolis passim vagantibus sic est vocata, quod nullam certam habent sedem. Nam lingua eorum incertæ sedes, & vagæ Numidæ dicuntur. Incipit autem à flumine Aruisaga, & in Tingitanum litem definit, habens ab Oriete Syrtis minores, à Septentrione mare, quod intendit Sardiniam, ab Occasu Mauritaniam Sitisensem, à Meridie Æthiopū gentes. Regio campis præpinguis. Vbi autem syluestris est, feras educit, vbi iugis ardua, equos, & onagros procreat. Eximio etiam marmore præditatur, quod Numidiū dicitur. Habet autem vrbes præcipuas Hippone, Regiū, & Russicadam, alias Fuscicadam. Plin. li. 5. Numidia Methagonius terra à Græcis est appellata Numidæ vero Nomades à permutandis Papilionibus, Mapalia sua hoc est domus palustris circūferētes. Oppida Collurus, Ichade. Ab ea ad 48. millia passuum in Mediterraneo, Colonia Cyrrha Sicianorum cognomine. Et alia intus sicca. Liberum quoque oppidum bulla Regia. Et in ora Tachabacha, ciuium Romanorum. Tusca fluuius Numidiæ finis. Nec præter marmoris Numidici ferarumque prouentum aliud insigne.

Iterum de eodem.

CAPVT XV.

Tauron Græce nigrum vocant. Sicut ergo Gallia à candore populi, ita Mauritania à nigrore nomen sortita est. Cuius prima Prouincia Mauritania Sitisensis est, quæ Sitis habuit oppidum, à quo & vocabulum regio traxisse perhibetur. Mauritania vero Cæsariensis Coloniz Cæsariæ ciuitas fuit, & nomen Prouinciæ ex eo datum. Vtræque enim Prouinciæ sibi coniunctæ ab Oriente Numidiam habent, à Septentrione mare Magnum, ab Occasu flumen Maluam, à Meridie montem Astrixim, qui discernit inter secundam terram, & arenas iacentes vsque ad Oceanum. Mauritania Tingitana à Tingi Metropolitana huius Prouinciæ ciuitate vocata est. Hæc vltima Affricæ exurgit à montibus septem, habens ab Oriente flumen Maluam, à Septentrione fretum Gaditarum, ab Occidente Oceanum Atlanticū, à Meridie Gaulalum gentes vsque ad Oceanum Hesperium pererrantes, Regio gignens feras, simias & dracones, & struthiones. Olim etiam & Elephantis plena fuit. Quos sola nunc India parturit.

Bisantium.

Getulia.

Numidia.

Vrbes Numidia.

Tauron.

Mauritania

Tingitania Mauritania

Garamantia

Rhinoceros.

basiliscus, dracones iugentes, ex quorum cerebro gemma extrahitur. Hiacyntus, & chrysopterus ibi reperitur, cynamomum ibi colligitur. Duæ sunt autem Æthiopiæ, una contra ortum solis, altera contra occasum in Mauritania. Extra tres autem partes orbis quarta est trans Oceanum, interior est in Meridie, quæ solis ardore incognita nobis est: in cuius finibus Antipodes fabulosè inhabitare produntur. Proxima autem Hispaniæ Mauritania est, deinde Numidia, inde Regio Carthagenensis. Postquam Getuliam accepimus, postea Æthiopiã, inde loca exusta solis ardoribus.

De Insulis Oceani quo cingitur orbis.

CAPVT XVI.

Insula unde dicitur

Circuitus Britannia.

Miraculum natura.

Orcaes.

Hibernia.

Gades.

Fortunata Insula.

Insulæ dictæ sunt, eo quod in solo sint, id est, in mari. Ex his quoque notissimæ, & maximæ quas plurimi veterum solerti studio indagauerant notandæ sunt. Britannia Oceani insula inter fuso mari toto orbe diffusa vocabulo suæ gentis cognominata est. Hæc aduersa Galliarum parte ad prospectum Hispaniæ sita est. Circuitus eius quadragies octies quadragintaquinque millia, multa, & magna flumina in ea, fontes calidi, & metallorum larga, & varia copia, gagates lapis ibi plurimus, & margaritæ. Thanatos insula Oceani freto Gallico à Britannia est vario tenuique separata, frumentariis campis, & gleba vberi. Dicta est autem Tanatos à morte serpentium, quos dum ipsa nesciat, apportata inde terra quacunque gentium vecta sit, angues ilico perimit. Thyle vltima est Oceani inter Septentrionalem, & Occidentalem plagam ultra Britanniam à Sole nomen habens, quia in ea æstium Solstitium Sol facit, & continuus in ea Solstitiali tempore dies, brumali que nox perhennis exigitur: ultra quam nauigatione vnus diei pigrum, & concretum est mare.

Solimus. Thylus Indiæ insula est. Et fert palmas, oleum creat, vineis abundat. Terras omnes hoc miraculo sola vincit, quod quicumque in ea nascitur arbor, nunquam caret folio, ibi mons Caucasus qui maximam orbis partem perpetuis iugis penetrat. Fronti qua soli obuersus est arbores pipetis ostentat, quas ad iuniperi similitudinem diuersi fructus edere asseuerant, qui pene immaturi exeunt, dicitur piper longum. Quod incorruptum est piper album. Quorum cutem rugosam, & torridam calor fecerit, nomen trahit de colore.

Islid. Orcaes insulæ Oceani, intra Britanniam positæ, numero 33, quarum 20. deserte sunt 13. coluntur. Scotia eadem, & Hibernia, proxima Britanniæ insula, spacio terrarum angustior, sed situ fecundior. Hæc ab Affrico in Boream porrigitur, cuius partes priores in Hiberniã, & Cantabricum Oceanum intendunt. Vnde & Hibernia dicta est. Scotia autem à Scotorum gentibus creditur appellata. Illic nullus anguis, auis rara, apis nulla, adeo vt aduectos inde pulueres, vel lapillos, si quis alibi sparserit inter Aluearia, examina fauos deserant. Gades insula est in fine Beticæ Prouinciæ sita, quæ dirimit Europam ab Affrica, in qua Hercules columnæ visuntur, & vnde Tyrreni maris faucibus æstus immittitur. Est autem à continenti terra centum 20. passibus diuisa, quæ Thyri à Rubro mari profecti occupantes, lingua sua Gades id est, septa nominauerunt, pro eo quod circum septa sit mari. Nascitur in ea arbor similis palmæ, cuius gummi infectum vitrum Ceraunium gemmam reddit.

Iterum de eodem.

CAPVT XVII.

Fortunatæ insulæ hoc suo vocabulo significant omnia ferre bona, quasi faelices, & beatæ fructu vbertate. Sua enim aperte natura preciosarum poma syluarum parturiunt, fortuitis vitibus iuga collium vestiuntur, ad herbarum vicem mellis & olus vulgo est, vnde gentiliu error, & secularium carmina Poetarum, propter soli fe-

A cunditatem eadem esse paradysum putauerunt, harum prima Mebriona dicitur, secunda Iuniona, tertia Theode, quarta Capraria, alia Vinaria quæ aere nebuloso & cœcreto est. Mox Caninaria, canibus immensè magnitudinis plena, omnes auibus plenæ, nemorosa, palmifera, nucæ, pinæ, mellis copia, animalibusque syluestribus, & piscibus abundantes. Sitæ sunt autem in Oceano, contra læuam Mauritaniam, inter Meridiem Occasumque occiduo proximæ, & inter se interiecto mari discrete. Gorgonides insulæ sunt Oceani obuersè promontorio quod vocatur Hesperacerus, quas incoluerunt Gorgones femina, aliti, id est, celeri pernicitate, hirsuto & aspero corpore, & ex his insulæ cognominatæ. Distant autem à continenti terra bidui nauigatione. Hesperidum insulæ, vocatæ sunt à ciuitate Hesperida, quæ fuit in fine Mauritaniam. Sunt enim vltra Gorgonides sitæ ad Atlantæum litus, in intimis maris sinibus, in quarum hortis fingunt fabulæ draconem perugilem aurea mala seruante. Fertur enim ibi esse maris æstuarium, adeo sinuosis lateribus tortuosum, vt visentibus procul, lapsus angueos imitetur. Chryse & argyre sunt Insulæ in Indico Oceano sitæ, adeo fecundæ copia metallorum, vt plerique eas auream superficiem & argenteam habere prodiderunt, vnde & vocabulum sortitæ sunt.

B Taprobana insula est Indiæ subiacens ad eorum, ex qua Oceanus Indicus incipit, patens in longitudine octingentis septuagintaquinque milibus passuum, in latitudine sexcentis 25. millibus stadiorum. Scinditur amne interfluo, tota margaritis repleta & gemmis. Pars eius bestis & elephantis repleta est, partem vero homines tenent. Homines autem ibi maiores vltra omnium mensuram, rutilis comis, cæruleis oculis, acutioris soni. Nullo linguæ commercio alteri generi sociantur. Cum negociatoribus aliis in Ripa fluminis merces opponunt, ac vix complacitas mutant. Ætas illis vltra humanam fragilitatē prolixa est, vt immature pereat, qui centenarius moritur. Nulli per diem somnus, annona eodem semper tenore, & dificia humilia paruaque vitæ nesciunt, redundant pomis, culturas & venatus amant, videlicet tygridum & elephantorum. Piscationibus delectantur, præsertimque testudinum, quarum superficie domos familiarum capaces operiunt. In hac insula dicunt in vno anno duas esse ætates, & duas hyemes, & bis floribus vernare locum. Thyle est insula Indiæ, virens omni tempore foliis. Hucusque Oceani insulæ.

D De Insulis maris Magni scilicet Mediterranei.

CAPVT XVIII.

Item sunt aliæ insulæ quæ ab Hellesponto vsque ad Gades in mari Magno sunt constitutæ. Cyprus insula à ciuitate Cypro, quæ in ea est, nomen accepit. Ipsa est & Paphos veteri consecrata, in Carpatio mari vicina Austro, famosa quondam diuitiis, & maximè artis. Ibi enim prima inuentio huius metalli fuit & vtilitas.

E Creta insula Græciæ pars est ingens contra Peloponensem, dicta à Crete quondam indigena, quem aiunt vnum Cretarum fuisse à quibus Iupiter ibi absconditus est & enutritus. Est autem insula Græciæ inter ortum solis & occasum longissimo tractu porrecta, à Septentrione Græciæ æstibus, ab Austro Ægyptiis vndis perfusa. Fuit autem quondam centum vrbibus nobilis, vnde & hæc Centapolis dicta est. Prima & remis & sagittis claruit. Prima literis iura fixit, equestres turmas prima docuit. Studium musicum ab ideis dactylis in ea inceptum est. Capris copiosa, ceruis eget, lupos & vulpes aliaque ferarum noxia nusquam gignit. Serpens nulla ibi, nulla noctua, & si inuehatur statim moritur. Larga est autem vitibus & arboribus. Dictamnus herba in Creta nascitur, & alimosa, quæ morsu diuturnam famem prohibet. Sphalagos autem venenatos gignit, & lapidem qui ideus dactylus dicitur. Abydos insula est in Europa super Hellespontum posita, angusto & periculoso mari separata, & ab idos græcè dicta, quod sit in-

Caninaria.

Gorgonides insula.

Draconis perugilem insula.

Taprobana insula.

Cyprus.

Crete.

Centapolis.

Abydos.

troitus Hellepontis maris, in quo Xerxes pontem ex nauibus fecit, & in Græciam transiit. Choos insula est adiacens Prouinciæ Atticæ, in qua Hippocrates Medicus natus est, quæ (vt Varro testis est) arte lanificij prima in ornamentum fœminarum inclaruit.

De Cycladibus.

CAPVT XIX.

Cyclades Græce quondam insulas, inde autumant dictas quod licet spacijs longioribus à Delo proiectæ in orbem, tamen circa Delum sitæ sunt. Nam orbem Cyclon græci loquuntur. Quidam vero non quod in orbem digestæ, sed propter scopulos, qui circa easdẽ sunt dictas Cyclades putant. Hæ in Helleponto inter Ægeum & Maleum mare constitutæ, circumdantur etiã Myrtheo pelago. Sunt autem omnes numero 53. tendentes à Septentrione in Meridiem per millia quingenta. Ab Oriente in Occasum per millia ducenta. Metropolis earum Rhodus. Delos est insula in medio Cycladum sita, & dicta à Delos fertur, quia post diluuium, quod Ogygi temporibus notatur, cum orbem multis mensibus continua nox inumbrasset, ante omnes terras radijs solis illuminata est, sortitaque ex eo nomen, quod prima visibus manifesta fuisset. Nam Delum græci manifestum dicunt. Ipsa est & Ortygia, eo quod ibi primũ visæ sunt coturnices aues, quas græci Ortygas vocant. In hac insula, Latona enixa est Apollinem & Dianam. Delos autem & ciuitas & insula dicitur. Rhodus Cycladum prima est ab Oriente, in qua rosæ capitulum dicitur esse inuentum, dum ibi ciuitas cõderetur, ex quo & vrbs & insula est appellata. In hac vrbe Solis Colossus fuit æreus, septuaginta cubitorũ altitudine. Fuerunt & alij centum numero in eadem insula colossi minores. Fertur autem quondam hæc insula adeo magno terræmotu concussa fuisse, vt labentibus in illis tectis, ingens quoque ille colossus rueret.

Tenedos vna ex Cycladibus ad Septentrionem sita, in qua olim ciuitas Athenæ quonda condita est. Vnde nomen vrbs illius, vel potius insulæ fuit. Nam Thenes ille infamatus, quod cum nouerca sua concubisset fugiens in hanc insulam vacuam cultoribus obrinuit, vnde & Tenedos insula dicta est. Sic Cicero inquit. Thenen ipsum cuius ex nomine Tenedos nominatur. Naxos insula Cycladum à Dionysio dicta, quasi Dianaxos, quod fertilitate vitium vincat cæteras. Est autem à Delo per decem & octo millia passuum separata, ex qua olim Iouis fertur aduersus Titanas fuisse profectus.

Melos ex numero Cycladum vna omnium insularum rotundissima, vnde & nuncupata. Carpathos est vna ex Cycladibus à Meridie posita contra Ægyptum, à qua Carpathium mare est appellatum, vocata propter celere fructuum maturitatem. Est enim inter Ægyptum & Rhodum. Ex hac insula ducuntur & Carpathiæ naues magnæ & spaciolæ. Cytherea vna est ex Cycladibus à parte occidua, vocata quod ibi sit venus orta, cuius antea Porphitis nomen fuit. Icaria est vna de Cycladibus, quæ Hicario mari nomen dedit. Hæc inter Samum & Mychonium procurrentibus faxis inhospitalis est, & nullis sinibus portuosa. Dicitur autem Icarum Cretensem ibi naufragio interiisse, & de exitu hominis impositum nomen loco.

De cæteris Insulis Magni maris.

CAPVT XX.

Historia dicit ex Iafone natum fuisse Philomelum & Plutum, ex Philomelo Parætem genitum, qui de suo nomine Paron insulam & oppidum appellauit. Prius autem Minois, deinde Paros est dicta de qua Virgilius: *Nuncumque Paron*. Gignit enim marmor candidissimum, quod parium dicunt. Mittitque sardem lapidem, marmoribus quidem præstantiorẽ, sed inter gemmas vilissimum. Chyon insula Syra. Sirci enim masticeam,

Chyõ vocant. Samo insula est in mari Ægeo, vbi nata est Iuno, ex qua fuit Sybilla Samia & Pythagoras Samius, à quo Philosophiæ nomen inuentum est. In hac insula reperta prius fictilia vasa traduntur, vnde & vasa Samia appellata sunt. Sicilia à Sicano Rege Sicania dicta est, deinde à Siculo fratre Sicilia, Italis prius autem trinacria dicta propter tria acra, id est, promontoria, Pelorũ, Pachinum & Lilybeum. Hæc ab Italia exiguo freto discretæ Affricũ mare prospectans, terris frugifera, auro abundans, cauernis tamen & fistulis penetrabilis, ventisq; & sulphure plena. Vnde & ibi Ætnæ montis extant incendia. In cuius freto Scylla est & Charibdis, quibus nauigia aut obsorbentur aut colliduntur. Fuit autem quondam propria patria Cyclopum, & postea nutritrix tyrannorum, frugum fertilis ac primum terris omnibus cõmissis feminibus aratro profectis. Principem vrbiũ Syracusas habet, & fontem Arethusam, & Alpheum fluium magnorum generationem equorum. In ea insula primum est inuenta comædia, Achatem lapidem ipsa primũ ex Achate flumine protulit. Parturit & mare eius corallũ, gignit & saltes agrigentinos, in igne solubiles, crepitantes in aquis. Omnis ambitus eius clauditur stadiorum trium milium. Salustius autem dicit Italiæ coniunctam Siciliam fuisse, sed medium spacium impetu maris diuisum & per angustiam scissum. Tapsum insula stadiis 10. à Sicilia remota iacens & planior, vnde & nuncupata, de qua Virgil. *Tapsumque iacentem*. Æoliæ insulæ Siliciæ appellatæ sunt ab Æolo Phantæ filio, quæ Poetæ finxerunt Regem fuisse ventorum. Sed vt Varro dicit rector fuit istarum insularum, & quoniam ex earum nebulis & fumo, futuros prædicebat status vëtorum, ab imperitis visus est ventos sua potestate retinisse. Eadem insulæ & Vulcaniæ vocantur, quod & ipsæ sicut Ætna ardeant. Sunt autem 9. habentes propria nomina. Quarum prima Lipparus quoniam Lipar vocabatur, qui eam ante Æolum rexit. Altera Therasia vocatur, quod sit collibus excellentissimis. Tertia Strongyle, in qua Æolus regnare fertur, reliquæ vero id est, Strõgile, Didime, Erisula, Festia, Fenicula, Enonimon, Stripodes, Sonores, quæ quoniam nocte ardent Æoliæ siue Vulcaniæ dicuntur. Ex his quædam ab initio non fuerunt, postea mari editæ sunt, & vsque nunc permanent.

Adhuc de eodem.

CAPVT XXI.

Sardis Hercule procreatus, cum magna multitudine à Lybia profectus, Sardiniam occupauit, & ex suo vocabulo insulæ nomen dedit. Hæc in Affrico mari facie vestigij humagi tam in Orientem quam in Occidentem latior prominet fermè partibus lateribusque in Meridiem & Septentrionem vertunt, terra patens in longitudine millia 140. in latitudine 40. In ea neque lupus, sed soli fuga tantum animal ægium, hominibus perniciosum, venenum quoque non nascitur ibi, nisi herba per scriptores plurimos & Poetas memorata, apiastro similis, quæ hominibus rictus contrahit, & quasi ridentes interimit. Fontes habet Sardinia calidos, infirmis medelam præbentes, furibus cæcitatem, si Sacramento dato oculos aquis eius tetigerint. Corsicæ insulæ exordium incolæ Lygures dederunt appellantes eam ex nomine Ducis. Nam mulier quædam Lygur Corfa nomine cum Taurum ex grege quem prope litora regebat transnatare solitum, atque per interualla corpore aucto remeare videret, cupiens scire incognita sibi pabula, taurum à cæteris digredientem vsque ad insulam nauigio profecta est. Cuius regressu insulæ fertilitatem cognoscentes Lygures ratibus ibi profecti sunt, eamque nomine mulieris auctoris & ducis appellauerunt. Hæc græce Cyrene dicitur, à Cyrno Herculis filio habitata. De qua Virgil. *Cyrneatæxor*. Diuiditur autem à Sardinia 20. millium, freto cincta, Ligustici æquoris sinu ad prospectum Italiæ. Est autem multis promontorijs angulosa, gignens lætissima pabula, & lapidem quæ Cacocitem græci vocant. Ebolus insula est Hispaniæ,

Choos.

Cyclades.

Rhodus.
Delos.

Ortygia.

Colossus Solis.

Tenedos.

Naxos.

Melos.
Carpathos.

Cytherea.

Icaria.

Paros.

Chyon.

Samos.

Sicilia.

Ætna.
Scylla, Charibdisque.

Tapsum.

Æolia.

Vulcania.

Sardinia.

Corsica.

Baleares.

Maiorica. Minorica.

Maleum.

Pelorum.

Pachinum.

Lilybeum.

Borion.

Calpis.

dicta quod a zomo non procul sit, quali ebotos, cuius A
 terram serpentes fugiunt. Huic contraria est colubraria
 quae referta est anguibus. Baleares insulae Hispaniae duae
 sunt. *Afrosiades* & *Gennafides* maior & minor, unde &
 eas vulgus maioricam & minoricam nuncupat. In his
 primum inuentus est usus fundarum, quibus lapides e-
 mittuntur, unde & Baleares sunt dictae. Balin enim Gre-
 ce emittere dicitur, unde & Balista quasi missa & fundi-
 bulum. *Virg. Baleares verbera funda.* Commune est insu-
 lis ut promineant, unde & loca eorum promontoria di-
 cuntur. Sic Salustius de Sardinia in Oriente latior pro-
 minet quam in Occidente. Sygeum promontorium
 vel promontorium Asiae, ubi Hellespontis apertius di-
 latatur. Dictum est autem Sygeum propter Herculis
 taciturnitatem, quia prohibitus hospitio a Laomedonte
 Troianorum Rege, simulavit abscessum, & inde con-
 tra Troiam cum silentio venit, quod dicitur *lige*. Ma-
 leum promontorium Graeciae, quod intrat mare, & per
 millia quinquaginta protenditur, ubi vnda ita saeva est,
 ut persequi nauigantes videantur. Hoc autem promon-
 torium a Maleo Rege Arginorum nomen accepit. *Pe-
 lorum* promontorium Siciliae respiciens ad Aquilonem
 secundum Salustium, dictum a gubernatore Hannibalis
 illic sepulto. *Pachinum* promontorium Siciliae Austrum
 spectans ab aeris crassitudine dictum. Nam ibi aer est
 crassus & pinguis, Austro enim perflatur. *Lilybeum* pro-
 montorium Siciliae solis occasum intendens vocatum
 ab eiusdem nominis ciuitate, quae ibi sita est. *Borion* pro-
 montorium Numidiae vocatum, eo quod Aquilonem
 intendat. *Calpis* Hispaniae promontorium, &c.

De tempore & cursu eius.

CAPVT XXII.

A *Velor.* Dicto de locis habitabilibus, restat dicen-
 dum de temporibus quibus videlicet decedendo
 ac succedendo continuè decurrit humana generatio,
 diuersis aetatum spaciis annorumque voluminibus. *Est
 enim tempus (ut alias dictum est) mora rerum instabilium.
 Vel secundum Aristot. numerus motus secundum prius &
 posterius, vel secundum August. creatura motus ex alio in
 aliud consequentibus rebus secundum ordinationem condito-
 ris omnia quae creauit administrantis.* Potius ergo tempus
 a creatura quam a tempore cepit creatura, quamuis &
 ipsum tempus sit creatura. Ab aeternitate siquidem, ubi
 nullum est tempus fabricantur tempora & modifi-
 cantur & ordinantur, ipsam aeternitatem imitantia, dum
 caeli conuersio ad eadem redit, & caelestia corpora ad
 idem reuocantur, diebusque ac mensibus & annis ac lu-
 stris caeterisque syderum orbibus aequalitatis & vnita-
 tis ordinatio legibus obtemperat. Sic enim (ut ait idem
 Augustinus) Dei legibus in aera stantibus, instabilis re-
 rum mutabilium motus perturbatus esse non sinitur,
 frenisque circumeuntium saeculorum semper ad simili-
 tudinem stabilitatis reuocatur. Itaque sicut forma no-
 nostrae vocis emissa praeterit, silentioque perimitur, &
 cum sermo noster ex verborum praetereuntium deces-
 sione ac successione peragitur, & moderatis silentio-
 rum interuallis decenter suauiterque distinguitur, ita
 se habet etiam temporalium naturae voluminum infima
 pulchritudo, ut rerum transitu peragatur, & morte na-
 scentium distinguatur. Cuius videlicet pulchritudinis
 ordinem & modos si capere sensus noster atque me-
 moria posset, adeo mentis nostrae considerationi place-
 ret, ut ipsos quibus distinguitur defectus, nec vocare
 corruptiones auderemus. Quid autem in eiusdem pul-
 chritudinis parte laboramus, dum nos fluentia deserunt
 temporalia quae diligimus, & peccatorum poenas lui-
 mus, & aeterna diligere commonemur?

De tribus saeculi temporibus.

CAPVT XXIII.

Sunt autem humano generi tria tempora secundum
 triplicem statum eius distincta, videlicet ante le-

Tempus quid?

Fluxus tem-
poralium ad
aeterna hor-
tatur.

Triastopora.

gem, & sub lege, & sub gratia. Primo enim post lap-
 sum dimissus est homo sibi usque ad tempora Moysi, &
 utebatur tantummodo lege naturali. Postea vero per
 Moysen data est lex scripta, qua humana illuminaretur
 ignorantia. Tandem vero Dei filius missus est, qui quo d
 lex vtraque non poterat, salutem hominibus daret. Ma-
 gnoque Dei consilio factum est, ut non post hominis
 casum illico lex daretur, vel Dei filius mitteretur. Nisi
 enim hominis superbia vires suas prius experiretur, sui
 libertati arbitrij sufficientiam arrogaret, & legem su-
 perfluè datam, & Dei filium frustra venisse iudicaret.
 Ne igitur detrahendi vel murmurandi occasionem ha-
 beret, reliquit eum Deus prius in libertate arbitrij sub
 lege naturali, ut sic vires suae naturae cognosceret, ut
 cum deficeret, nec sic humiliavit se ad poscendum gra-
 tiam, sed superbe legem scriptam legi naturae adiun-
 ctam sibi sufficere putans clamabat. Non deest qui
 impleat, sed qui iubeat. Ut ergo & de ipsa conuinceretur,
 antequam filium mitteret pater, legem scriptam
 dedit, quae peccati morbum detexit, non consum-
 ptit.

Qua data etiam morbus inualuit, & infirmitas est
 aucta, non legis, sed naturae vitio, & diaboli instantia.
 Talis est enim & carnalitas nostra, ut ardentius deside-
 ret prohibita, quibus non memoratis iaceret quasi so-
 pita. Actum est hoc diuina prouidentia, ut sic homo
 cognita vtriusque legis iusufficiencia, & infirmitate sua
 clamaret ad medicum, & quæreretur gratiae auxilium. Et
 ita factum est, multiplicatae sunt enim infirmitates eo-
 rum, postea accelerauerunt ad medicum. Hic est ille
 Samaritanus qui per formam serui & cōpassionem lan-
 guido appropiauit, eiusque vulnera sanauit, quem Sa-
 cerdos & Leuita inaniter pertransibant, quia Sacer-
 dotium & lex vetus neminem ad perfectum addu-
 xit.

Hic est etiam omnipotens sermo, qui dum medium
 silentium tenerent omnia, venit a regali solio. Primum
 enim silentium fuit ante legem scilicet ignorantia lan-
 guoris. Secundum sub lege scilicet desperatio curatio-
 nis. Tertium erit in gloria scilicet adeptio sanitatis. An-
 te legem namque morbum suum homo non agnosce-
 bat, & ideo remedium non quarens silebat. Ut autem
 lex subintravit, & vulnera sua languidis ostendit, mox
 ruptum est silentium, & ceperunt aegri poscere reme-
 dium. Sed dum opera legis ubi salus non est sanari vo-
 lebant, quem querebant inuenire nequebant. Tandem
 ergo homo quasi diuturno clamore fatigatus & despe-
 rans secundo siluit, & tunc omnipotens sermo Dei a
 regalibus sedibus venit.

De mutatione praceptorum & sacramentorum pro
varietate temporum.

CAPVT XXIV.

Distinguitur autem (ut ait Augustinus) contra Fau-
 stum, in lege inter praepcepta vitae agenda ac signi-
 ficanda, verbi gratia, non concupisces, praepceptum est
 vitae agenda, ac circuncides omne masculinum octauo
 die, praepceptum est vitae significanda, & similia, quae
 illi utique tempori congruebant, quo illa significaren-
 tur ventura, quae nondum manifesta erant. Et haec qui-
 dem sub figuris occultata, tunc & a quibusdam sanctis
 intelligebantur. Nunc autem sub nouo testamento ma-
 nifeste reuelata populis praedicantur. Vnde scriptura:
illa vetus tunc erat praepceptum, nunc autem testimonium. Si-
 quidem agebantur haec, tunc sub praepcepto significa-
 to, nunc leguntur in testimonio reuelato. Nam nec
 ipsum tabernaculum testimonij diceretur, nisi alicui
 veritati declarandae suo tempore congruentia significa-
 tionis attestaretur. *Lex itaque per Moysen data est, Gra-
 tia & veritas per Iesum Christum facta est.* Qui uti-
 que non venit legem soluere, sed adimplere. Imple-
 tur enim lex vel cum fiunt quae ibi praepcepta sunt, vel
 cum exhibetur quae ibi prophetata vel praefigurata sunt.

Et ipsa

Cum aduētum
Christi dilata-
tur?

Samarita-
nus bonus.

Silentium quae-
ritur.

Ubi scriptura
reuerentia in
noua lege.

Et ipsa lex cum impleta est, gratia & veritas facta est, gratia siquidem pertinet ad charitatis plenitudinem, veritas ad prophetiarum impletionem. Et quia per Christum utrumque, ideo non venit legem solvere, sed adimplere, non ut adderentur legi quae deerant, sed ut fierent quae scripta erant, charitas enim est plenitudo legis, quae per Spiritum sanctum diffusa est in cordibus nostris. Lex ergo quae superbos etiam praevocationis reatu devinxit, iubendo quod implere non potuerunt, ipsius impletur iustitia per gratiam spiritus in eos qui à Christo esse mites & humiles corde discunt. Prophetias vero sic adimplevit, cum in eo facta est veritas Dei, scilicet promissio, dicente Apostolo: *Quotquot enim promissiones Dei fuerunt, in illo sunt.* Itaque si ea quae figurativa & praenunciativa futurorum erant, adhuc à Christianis observarentur, significaretur nondum illa venisse quae figuris illis praenunciabantur.

Sacramen-
torum usus.

In nullum autem religionis nomen coagulari possunt homines siue verum siue falsum, nisi colligentur aliquo signaculorum vel Sacramentorum consortio visibili. Quorum utique vis plurimum proficit, & ideo contempta sacrilegos facit. Impie quippe contemnitur, siue quo pietas non perficitur. Proinde prima illa Sacramenta quae observabantur ex lege, cum adventu suo Christus impleverit ablata sunt, & ideo ablata, quia impleta sunt, aliaque sunt instituta, virtute maiora, utilitate meliora, actu facilia, numero pauciora, tanquam videlicet iustitia fidei reuelata, & in libertatem vocatis Dei filiis, iugo servitutis ablato, quod duro & carni debito populo congruebat. Illa ergo fuerunt rerum promissiones implendarum. Haec autem sunt indicia completarum.

Quibus cere-
monialiana-
xia.

Primis tamen Christianis qui crediderant ex Iudaeis, donec circa tam diuinam consuetudinem paulatim persuaderentur, & ad intellectum perfectum ducerentur, quia sic nati erant & instituti, patrum ritum servare permiserunt Apostoli, ut coru congruerent tarditati. Nam & Timotheum Iudaea matre ac Graeco patre propter illos ad quos talis cum eo venerat etiam Apostolis circumcidit, & ipse quoque morem huius inter illos custodiit, non simulatione fallaci, sed consilio prudenti. Nec enim ita natis & institutis erat illa noxia, quamvis iam non essent futuris significandis necessaria. Quoniam potius noxium erat, ea tanquam noxia prohibere, in his usque ad quos debuerunt durare. Nam Christus qui omnes illas prophetias implere venerat, sic & eas initiantes inuenerat. Si tamen homines illi in talibus specie sua & salutem continere opinarentur, tanquam à certa pernicie vetarentur. Vnde etiam Apostolus ait: Si circumdamini, Christus nihil vobis proderit. Illi ergo soli prohibendi non fuerant ab observationibus huiusmodi, quos fides reuelata his iam imbutos inuenerat, ut in eis iam consummaretur actio ipsa prophetica, quos ante impletionem prophetiae iam tenuerat obstrictos. Ne si & ab ipsis remoueretur, improbata potius quam terminata videretur. Si autem gentibus imponeretur, aut non Christi promittendi causa instituta esse, aut adhuc Christum promittere putaretur. Primus itaque Dei populus antequam Christus veniret legem & Prophetas implere, illa omnia quae hunc promittebant videbatur observare, liberi in eis qui haec quo pertinerent intelligebant, serui autem in eis qui haec non intelligebant. Posterior autem populus accedens ad fidem, qua iam Christus venisse, passus esse, & resurrexisse praedicabatur, in his quidem quos iam talibus institutos eadem fides inuenerat, nec illa cogebat observare, nec prohibebat. In his vero qui in illa generis vel consuetudinis vel congruentiae necessitate retenti crediderant, etiam prohibebantur, ut per illos apparere iam inciperet, illa omnia propter Christum promittendum instituta fuisse, quo veniente & haec promissa implente iam oportet cessare.

A

De incremento humanae iustitiae per temporis
processum.

CAPVT XXV.

Sed nunquid non observant Christiani quod in ipsa lege scriptum est: Audi Israel, Dominus Deus tuus vnus est, & illud, non accipies nomen Dei tui in vanum, & cetera quae sequuntur. Vtique nam haec sunt praecpta morum, illa vero Sacramenta promissorum. Haec implentur per adiuantem gratiam, illa vero per veritatem redditam. Vtraque (sicut dictum est) per Christum, & illam gratiam semper donantem, nunc reuelantem, & illam veritatem tunc promittentem, nunc exhibentem. Non itaque (sicut Faustus opinatur) quaedam antiquis iustis ante Moysen iam dicta implevit Dominus Iesus, quaedam vero soluit, quae propria videbantur illius. Sed quia non intelligebant homines homicidium, nisi peremptionem corporis humani, aperuit Dominus omnem motum iniquum ad nocendum fratri, & homicidij culpa deputari. Et quia putabant tandum modo corporalem cum femina commixtionem illam vocari mæchiam, demonstravit etiam magister nihil aliud esse concupiscentiam talem. Item periurare graue peccatum est, non iurare autem sicut vere iurare nullum est peccatum, sed longius remotus est à falso iurando, qui nec iurare consuevit, quam qui verum iurare proclius est, maluit nos Dominus & non iurantes non recedere à vero, quam verum iurantes propinquare periurio. Ea quoque regula docetur non esse contrarium, quod antiquis dictum est Oderis inimicum tuum. Et in Evangelio: Diligite inimicos vestros quod omnis iniquus homo in quantum iniquus est odio habendus, in quantum autem homo est, diligendus est, ut illud quod in eo odimus arguamus, id est, vitium, quo possit id quod in eo diligimus, id est, natura humana, vitio emendato liberari. Haec inquam regula est, qua & oderimus inimicum, propter id quod in eo malum est, id est, iniquitatem, & diligamus propter id quod in eo bonum est, id est, ipsam rationalem socialemque creaturam. Audito enim & non intellecto quod dictum est, oderis inimicum tuum, ferebantur homines in hominis odium, cum deberent non odisse nisi vitium. Dominus autem iubendo inimicos diligere cogit nos intelligere, quomodo possumus eundem hominem odisse propter culpam, & diligere propter naturam. Et quoque quod dictum est, oculum pro oculo, non est contrarium huic quod ait Dominus: Ego autem dico vobis non resistere malo &c. Illud autem antiquum ad reprimendum odiorum flammam, & ad immoderatos saeuientes animos refrenandos est praecptum. Quis enim facile contentus est tantum rependere vindictae quantum accepit iniuriae. Videmus homines leuiter laesos caedem moliri, & vix inuenire unde satientur in malis inimici.

Perfectio le-
gi Euange-
lica.

E

Huic ergo immoderate ac per hoc iniuste ultioni lex modum iustum praefigens poenam instituit talionis, ut oculum pro oculo, dentem pro dente, non ut esset fomes, sed limes furoris, non ut quod erat sopitum hinc accenderetur, sed ne quod ardebat ultra extenderetur. Imposita est enim quaedam vindicta, quae iniurianti iuste debetur, propter quod utique cum ignoscimus, de quodam iure nostro largimur. Quod autem debetur & si benigne dimittitur, non tamen iniquè repetitur. Sed sicut etiam admonitio non iurandi conseruatio est à peccato petiuri, sic admonitio vindictam debitam non exigendi, conseruatio est à peccato vltae debitum vindicandi. Hoc etiam ipsum de donanda omnino vindicta valet ad illud, ut nobis à Deo dimitti mereamur dimittendo huiusmodi debita. Sed duro populo lex prius adhibuit modum, quo disceret non egredi debitum, ut ira edomata, quae ad immoderatam vindictam rapit, iam qui vellet tranquillus attenderet, quid ipse deberet quod à Domino sibi relaxari cuperet, ut hac consideratione conseruo debitum relaxaret.

Lex talionis
limes furoris

Itaque

Pharisaeorum
iustitia &
perfecta iu-
sticia.

Itaque sicut dicit Augustinus in libro de sermone Domini in monte: Pharisaeorum iustitia est modum in vindicta non excedere, hoc est, ut non plus quisque rependat quam accepit iniuria. Et haec est pacis inchoatio, perfecta vero pax est, nullam velle vindictam omnino. Inter illud ergo quod praeter legem scilicet, maius malum pro minori reddi, & illud quod perficiendis discipulis Dominus dicit: Non malum pro malo reddi, medium locum tenet, ut tantum reddatur quantum acceptum est, per quod a summa discordia ad summam concordiam pro temporum distributione transitus factus est. Parumque videtur adhuc Domino si malum pro malo non reddideris, nisi rependas quod acceperis, nisi etiam amplius accipere paratus sis. Unde si quis ait te percusserit in dextra in maxillam, praebet illi & alteram. Praeterea sicut dicit Hieronymus super Ezechielem. Vide quoque in alio iustitiae profectum per temporis processum. In principio siquidem legis, a fratribus tantummodo foenus tollitur, in Propheta vero ab omnibus usura recipi prohibetur, ubi scilicet iustus pecuniam suam ad usuram non dedisse commendatur. Porro virtutis augmentum est in Evangelio, dicente Domino: *Mutuum date nihil inde sperantes.*

De sex aetatibus seculi.

CAPVT XXVI.

Sex aetates.

Sicut autem sex diebus Deus opera sua omnia consummavit, & septimo requieuit, ita sex aetatibus humanum genus in hoc saeculo per successiones temporum operibus suis insigniuit, & in 7. sanctos a laboribus suis in seipso requiescere voluit. *Prima aetas* ab Adā vsque ad Noe fluxit. *Secunda* a Noe vsque ad Abraham. *Tertia* ab Abraham vsque ad David. *Quarta* a David vsque ad transmigrationem populi Hebraeorum in Babyloniam. *Quinta* deinde vsque ad Domini aduentum. *Sexta* quam nunc agimus vsque quo mundus finiatur, & excelius veniat ad iudicium. *Septima* vero intelligitur in requie sanctorum. Quae vesperam non habet, quia iam nullus eam terminus claudet. Tunc etiam requiescent ab omnibus operibus suis hi quibus dictum est. *Estote perfecti sicut & pater vester caelestis perfectus est.*

Sex aetates
hominis ut
mundi.

Sex ergo mundus aetatibus sicut & hominis vita distinguitur. *Prima scilicet infantia*, quasi quodam diluuiio lubricae obliuionis obruitur, ut non videatur in posterum, nec vlla eius vestigia relinquuntur. *Secunda id est pueritia* primum de diluuiio obliuionis ad sensum exiens, per superbiam erigitur, ac per concupiscentiam diuiditur & dispergitur. *Tertia id est adolescentia* primum per cohibitionem disciplinae circunciditur. Deinde praecipit informatur, consilio regitur. *Quarta id est iuuentus* seruire iam cogitur, & regimini subiicitur, ut per timorem hominis timor diuinus addiscatur. *Quinta id est virilis* ad timorem diuinum venit, post timorem hominis. *Sexta id est senectus* tanquam itura futurorum concupiscentia trahitur. Sic ergo genus humanum primo quidem diluuiio est obrutum. Secundo in edificatione turris elatum, & in diuisione linguarum dispersum. Tertio in Abraham circuncisum & in Moyse praecipit informatum, sub iudicibus quoque consilio gubernatum. Quarto sub regibus dominationi subiectum. Quinto sub pontificibus religioni parens. Sexto sub gratia vera in bonitate illustratum.

Chronica prima aetatis.

CAPVT XXVII.

Prima aetas.

Prima quidem aetas in exordio sui continet creationem mundi: primo enim die Deus in lucis nomine condidit angelos, secundo in firmamenti appellatione, caelos, tertio in discretionis nomine, speciem aquae & terrae, quarto caeli luminaria, quinto animantia ex aqua, sexto animantia ex terra, & etiam hominem quem appellauit, Adam. Adam ex agro Damasceno in paradysum translato, & ex latere dormientis Eua formata, am-

boiue creditur ipso die lux creationis circa meridiem praeparati sunt, & paulo post circa horam nonam eieci sunt. Proiecti ergo in exilium currunt ad humanum solacium, virgines de paradiso egressi sunt, & ex tunc carnaliter coierunt. Anno itaque vite Adam 15. natus est ei Cayn, & soror eius Ealmana. Post alios autem 15. natus est ei Abel, & soror eius Delbora. Ab Abel dicitur incepisse Ecclesia, quia si ab Adā incepisset non fuisset continua, & quia in Cayn saeuire cepit in sanctos reproborum malitia. In Abel vero proficere vita sanctorum & patientia. Adam itaque post mortem Abel vehementer amore prolis ardescens, cognouit uxorem & genuit Seth, cum esset 119. annorum, secundum Hebraeam veritatem. Qui scilicet Seth genuit Enos anno aetatis suae 105, ab initio vero mundi 225. Enos genuit Caynan, anno aetatis suae 90. mundi vero 325. Caynan genuit Malaleel anno aetatis suae 70. mundi vero 395. Malaleel genuit Jared anno aetatis suae 65. mundi vero 460. Jared genuit Enoch anno aetatis suae 162. mundi vero 622. Enoch genuit Matusalem anno aetatis suae 65. mundi vero 687. Post haec vero cum esset Enoch 385. annorum translatus est diuinitus in paradysum voluptatis ad tempus, ut in fine temporum cum Helia veniat, & corda filiorum ad patres conuertat, hic enim 7. in generatione piorum scilicet filiorum Seth fuit optimus, sicut Lamech in generatione impiorum, scilicet filiorum Cayn fuit pessimus. Matusalem genuit Lamech anno aetatis suae 186. mundi vero 874. Lamech genuit Noe anno aetatis suae 182. mundi vero 1056. Noe vero genuit Sem anno aetatis suae 500. mundi vero 1556. Tunc inundante malitia hominum praecipit Dominus arcam fabricari 100. annis ante diluuium qui dati sunt eis ad poenitendum. Denique non cessantibus peccatis hominum inundauit aquae diluuium anno Sem 100. Noe vero 600. Ab initio autem mundi 1656. Et tunc prima aetas mundi est terminata, quasi infantia obliuioni data, & initium habuit secunda.

Chronica secunda aetatis.

CAPVT XXVIII.

SEM vixit post diluuium annis duobus antequam generaret Arphaxat scilicet anno mundi 1658. huius tempore accidit post diluuium illa famosa ebrietas patri sui Noe, cuius occasione idem pater sibi & fratri suo Iaphet pro honesta verecundia in honore paterno benedixit: Tertio vero filio scilicet Cham pro impudenti patris irrisione in filio suo primogenito Chanaan maledixit. Texuntur autem ex tribus filiis Noe generationes 72. scilicet 15. de Iaphet 30. de Cham, 17. de Sem. Quin etiam ex tribus illis adhuc viuentis Noe iuxta Philonem nati sunt 24. milia virorum, & 100. extra mulieres & paruulos. Arphaxat autem genuit Sale anno aetatis suae 35. aetatis autem mundi secundae 37. Ab initio vero mundi 1693. Sale vero, genuit Heber, anno vite suae 30. Aetatis secundae 67. mundi vero 1727. Sub his duobus scilicet Arphaxat & Sale nihil in mundo famosum legitur euenisse. Heber autem genuit Phalech, anno vite suae 34. Aetatis secundae 101. mundi vero 1757. Ab Heber secundum Iosephum dicti sunt Hebraei. Na & in domo eius sola remansit lingua Hebraea, huius quoque filius nomen habuit ab euentu scilicet Phalech, id est diuisio: quia in diebus eius diuisa est terra, Phalech autem cum esset annorum 30. genuit Reu vel Ragau, anno scilicet aetatis secundae 131. mundi vero 1787. Sub Ragau regnum Scytharum exortum est. Reu vero qui & Ragau cum esset annorum 32. genuit Saruch scilicet anno secundae aetatis 165. mundi vero 1819. Sub hoc ortum est regnum Aegypti. Saruch cum esset annorum 30. genuit Nachor, anno scilicet aetatis secundae 195. mundi vero 1849. Sub hoc orta sunt duo regna scilicet Assyriorum & Sicioniorum. Nachor cum esset annorum 29. genuit Tharam anno scilicet aetatis secundae 222. mundi vero 1878. In Thare terminatur secunda aetas, quae

tamen

tamen vsque ad ortum Abrahæ extenditur, id est, vsque ad annum Thare 70. & habuit annos 292. prima autem habuit 1656. Sicque ab initio mundi vsque ad ortum Abrahæ fluxerunt anni 1948.

Chronica tertij ætatis.

CAPVT XXIX.

THare ergo cum esset 70. annorum genuit Abraham in quo tertia ætas habuit initium, huius anno septimo Ninus Rex Assyriorum condidit civitatem Ninivem, qui etiam Zoroastrem Bactrianorum Regem magicæ artis inuentorem deuicit, ac libros eius combussit. Idem in solatium doloris imaginem patris sui mortui faciens idolatriam instituit. Nam ad huiusmodi imaginum cultum prouocauerunt homines tria sci. affectio erga morientes, timor & adulatio erga Reges, diligentia aruificum in sculpendo & depingendo imagines. Cumque esset Abraham annorum circiter 75. ad imperium Domini transiuit in terram Chanaan relicta patria sua & gente, acceptaque promissione seminis, ac terræ possidendæ. Deinde per inflammationem sacrificij, signo promissionis implendæ diuinitus accepto, primo quidem suscepit filium Ismaelem de ancilla cum esset annorum 86. Postea vero certam promissionem seminis de libera, mutationem quoque sui nominis, & caracterem circuncisionis, cum iam esset 99. annorū. Iterumque Dominus ei per sibi subiectam creaturam angelicā sub mystico ternarij numero apparuit filiumque de Sara promissit, moxque Pentapolim subuertit, & precibus Abrahæ Loth liberauit.

Chronica ab ortu Isaac vsque ad mortem Ioseph.

CAPVT XXX.

IGitur Abraham cum esset centum annorum eiusque corpus naturaliter emortuum ad generandum: Sara vero sterilis & nonagenaria, iuxta repromissionem natus est eis Isaac anno scilicet ab institutione circuncisionis secundo ab ortu Ismahelis 14. Ab initio vero mundi secundi 1048. Isaac quadragenarius uxorem de genere suo Rebeccam duxit, & post promissionem diuinitus acceptam duos gemellos, id est, Esau & Iacob cum iam esset sexagenarius ille suscepit, anno videlicet ætatis tertij 160. mundi vero secundi 1108. In quo scilicet anno regnum Argiuorum exortum est sub Inacho primo Rege.

Iacob fratris supplantator, iram illius fugiens scalam ad Cælum erectam per somnum vidit, cuiusque summitati Dominum innitentem & terram itidem ad benedictionem seminis promittentem audiuit. Inde procedens in Syriam ad Laban 14. annis pro duabus filiabus eius seruiuit, ex quibus & earum ancillis duodecim filios & vnam filiam suscepit. Ioseph itaque natus de Rachel anno patris sui 90. Tertij ætatis 250. mundi vero secundi millesimo centesimo nonagesimo octauo, cum sedecim esset annorum pascens gregem in inuidiam & odium fratrum incurrit propter familiarem erga se patris dilectionem, & propter somniorum narrationem, & fratrum aculationem. Ideo venditus ab eis ductus est in Ægyptum, ibique per somniorum expositionem coram Pharaone diuinitus exaltatus, anno scilicet ætatis suæ 30. patris vero sui, 121. Inter hæc Apis Rex Argiuorum nauibus transfuectus in Ægyptū Memphin condidit, & tandem mortuus factus est maximus Ægyptiorū Deus, ac Serapis dictus. Denique Iacob ad mandatum Ioseph anno 2. famis cum familia sua descendit in Ægyptum, & in conspectu Pharaonis ab ipso introductus est cum esset 130. annorum. Ioseph sepulto patre tandem & ipse obiit, cum esset 110. annorum. Anno videlicet sui ducatus 80. Ætatis tertij 361. mundi vero secundi millesimo 309. Post eius obitum incepit seruitus Hebræorum, que perdurasse legitur 154. annis, vt impleatur numerus 430

A annorum à prima promissione Abrahæ, vsque ad dationem legis.

Tempora Moyſi vsque ad exitum Ægypti.

CAPVT XXXI.

Huius scilicet seruitutis, anno 64. qui fuit ætatis tertij 425. Mundi vero secundi millesimo 373. natus est Moyſes ex Amram & Iacobe de tribu Leui, regnante in Ægypto Ammenone qui fuit 8. à Pharaone illo qui sublimauit Ioseph, hic cum esset 80. annorum, Aaron autem frater eius 83. Ducatum populi suscepit quem per signa & portenta de Ægypto educens leges ei in eremo per annos 40. dedit. In hoc autem primo anno ducatus eius, finem habuit seruitus Hebræorum, in exitu scilicet de Ægypto, quæ durauerat à tempore mortis Ioseph, annis 144. Finita quoque est eorum peregrinatio in terra aliena, quæ prædicta fuerat, Abrahæ scilicet annorum 430. Cum ergo legitur in Exodo quod habitatio eorum in Ægypto fuit 430. annorum, nomine Ægypti intelligitur omnis incolatus eorum qui cepit à prima promissione facta Abrahæ, in via Mesopotamiæ à qua vsque ad legem datam tot anni fluxerunt, vt in Epistola ad Galathas legitur, & in actibus Apostolorum idem numerus ponitur. In Genesi tamen ad Abraham dicitur, quod futurum sit genus eius peregrinum annis 400. Sed illi incipiunt ab ortu Isaac in quo promissum est semen: Natus est enim 25. annis postquam facta est illa promissio scilicet anno Abrahæ c. quibus subtractis de præfato numero, remanent 405, sed ibi scripta more suo prætermittit illum quinarium, quæ plerumque nõ faciunt in minutis numerorum. Fuerunt autem Hebræi in Ægypto 215. annis, qui ab eodem tempore computantur, quo Iacob in Ægyptum descendit cum filiis.

Tempora ab exitu Ægypti vsque ad mortem Moyſi.

CAPVT XXXII.

IGitur ascenderunt celebrato phase, 14. nocte primi mensis, id est, lunationis Aprilis propter plagam primogenitorum vrgentibus eos Ægyptis. Die vero prima tertij mensis, id est, Iunij venerunt ad montem Synai 47. scilicet die à phase. In exponendo enim scripturas 30. dies pro mense ponimus, tanquam inter lunares & solares menses viam mediam eligentes, lunares enim infra tricesimum quidem inueniuntur, sed vltra non, Solares vero plures hunc numerum excedunt. A phase ergo restabant sedecim dies mensis primi, & postea fluxerunt 30. secundi. Vnde restat quod dies Iunij prima sit à phase 47. Tunc iubente Domino Moyſes populum biduo sanctificauit, & die tertio qui fuit à phase 50. populo stante ad radicem montis, & audiente, legem à Domino accepit. Anno secundo ab egressu ex Ægypto prima die mensis primi, Moyſes tabernaculum erexit, & gloria Domini illud operuit per nubem in die, per ignem in nocte. Inde Dominus Moyſen vocauit, legem sacrificiorum tradidit, post hoc autem eodem anno, 20. die secundi mensis eleuata est nubes de tabernaculo fœderis, & moti sunt de monte Synai vt irent in terram promississimam.

Sed quia murmurantes & tentantes Dominum multotiens ipsum contra se exacerbauerunt, ac terræ sibi promissæ detraxerunt, iuxta numerum dierum quibus duo exploratores eandem terram considerauerunt, 40. annis impediti, per desertum circumierunt, donec omnes qui signa Domini viderant in Ægypto à 20. annis & supra præter Caleph & Iosue qui pro parte Domini steterant, mortui sunt. Sicque enim terram illam etiam ipse Moyſes totius populi Dux, & Aaron summus Pontifex non intrauerunt, quoniam ipsi ad aquas contradictionis turbati murmurante populo diffidenter egerunt. Moyſes ergo, 40. anno ab exitu de Ægypto videns sibi diem mortis imminere, omnem

populum

Ninus.

Tres causa idololatria.

Isaac, Rebecca.

Inachi regnum. Iacob.

Ioseph.

Memphis condita. Serapis.

Explicatur Pauli dicta de morapopuli in Ægypto.

Lex data.

Exploratio terra.

populum ad Iordanem conuocauit, eisque Dei beneficia atque precepta recapitulauit. Tandem vero datis benedictionibus omnium tribuum, considerataque terra promissionis de monte phasga mortuus est cum esset 120. annorum. Huius temporibus regnum Atheniensium exordium habuit à Cecrope Rege, qui primū bouem immolans Iouem appellauit, factum est sub Deucalione diluuium in Thessalia, incendium à Phaetonte in Æthiopia, multæque pestilentie locales, ut Plato refert, in quoque Inachi filie Iuppiter mixtus est. Hercules in Phœnice claruit qui Desanaus dictus est. Apollinisque Delij templum fabricatum est, hoc etiam tempore in Creta regnauit Abderas, qui & urbem condidit eius nominis scilicet Abderam. Octogenarius, ut supra dictum est, Moyses ducatum populū suscepit, & annis 40. populū rexit. Itaque Pentateuchus Moyfi duorum milium 493. annorum historiam comprehendit.

Chronica temporum Iosue & Iudicum.

CAPVT XXXIII.

Iosue Moyfi successit anno egressionis Ægypti 41. Etatis autem tertiæ 546. mundi uero secundi 1494. hic confortatus à Domino per arentem Iordanis alueū Hebræos transduxit, & expugnatis Chananeis terram 12. tribubus forte distribuit. Tandem & ipse mortuus est cum 110. annorum esset. Erat annorum 44. quando Moysen accessit, eique 40. annis in deserto seruiuit. Vnde colligitur, quod 25. annis populū trans Iordanem rexit. Tempore ducatus Iosue Cath filius Hermetis Trifnegisti dignoscitur fuisse, Phœnix & Cathinus de Thebis Ægyptiorum in Syriam profecti, apud Tyrum & Sidonem regnauerunt. Europæ Phœnicis filie Iuppiter mixtus est, quam postmodum Asterius Cretensium Rex uxorem accepit, & ex ea Minoem procreauit, qui scilicet Minos postmodum in Creta regnauit. Post Moysen & Iosue duces, successerunt in populo iudices, qui nil iuris habentes in eo, nequaquam ut illi principabantur, sed in tribulationibus eorum consilio & prudentia populus utebatur. Sciendum est autem quod in Chronica Iudicum varia est computatio annorum. Siquidem in libro Iudicum plerumque inter duos Iudices ponitur tempus afflictionis Iudæorum. Quarum uidelicet afflictionum tempora secundū Hebræos annis posteriorum Iudicum aggregantur ut habeatur præcisè numerus annorum 453. ab egressu Ægypti usque ad ædificationem templi qui in tertio Regum computantur. Itaque post mortem Iosue Iudæos alienigenæ annis octo subiectos tenuerunt, qui temporibus Othoniel primi Iudicis secundum Hebræos adiuncti sunt. Iterum inter Othoniel & Aoth anni seruitutis 108. leguntur, qui temporibus Aoth secundum eos copulantur; Similiter post Aoth 20. post Deborah 7. post Iair 18. post Abdon 40. qui omnes simul computati 111. fiunt. Denique si ab annis Iudicum separati cum eis numerentur, ab egressu Ægypti usque ad fundationem Templi 600. & unum reperuntur anni, computatis scilicet annis 10. ab Ialon qui in 70. non habentur. Nos autem Eusebium Chronographum & Hebræos ex parte sequentes sic annos Iudicum numerabimus, ut minorem illum numerum præcisè qui in tertio Regum legitur, habeamus.

Chronica ab Othoniel usque ad Iephre.

CAPVT XXXIV.

Eorum ergo primus Othoniel frater Caleph ex tribu Iuda iudicauit populū annis 40. Cæpit anno egressionis Ægypti 65. Etatis tertiæ 572. mundi uero 2520. Hic liberauit Israel de manu Regis Mesopotamiæ Syriæ. Huius temporibus regnauit Atheniensium quintus Pandion Erichthonij filius, cuius filie fuerunt Progne & Philomena. Cathinus uero Thebis regnauit ex

A cuius filia Semele natus est Dionysius, id est Liber pater, sub quo & Lurus Thebæus musicus fuit. Ea quoque de Demetria dicuntur quam Isidem esse aiunt, & Danae ex qua Perseus nascitur, his temporibus gesta sunt. Post hunc Aoth cæpit anno ætatis tertiæ 612. mundi uero 2540. & iudicauit populū annis 80. Huius temporibus Athenis 7. regnauit Erichtheus, cuius filiam Orithiam, Boreas, Thrax, rapuit quem fabula uentum fuisse confingit. Fabula quoque Proserpina huius temporis fuit.

Post hoc Sangar contra Philistæos Israel defendit, sed eodem anno vitam finiuit. Post hoc Debora & Barach cæperunt anno ætatis tertiæ 692. mundi uero 2640. & iudicauerunt annis 40. his temporibus Mida regnauit in Phrygia. Ilium ab Ilo condita est, Argiuorum regnum defecit, & in Micænas translatum est ubi primum Perseus regnauit, deinde Euristheus Anicus & Thiestes, Agamemnon, Egiseus, Orestes &c. Post Deborah quoque Gedeon qui & Ieroaal dictus est, iudicauit Israel annis 40. Cæpit anno ætatis tertiæ 732. mundi uero 2680. huius temporibus Orpheus Thrax habetur clams, cuius discipulus fuit Musæus, Linus quoque magister Herculis omnibus efficitur notus. Hercules certamina consummat, Anthæum interfecit, Ilium vastat. Post Gedeonem filius eius Abimelech cæpit anno ætatis tertiæ 772. mundi uero 2720. & regnauit in Sichen annis tribus. Thola cæpit anno ætatis tertiæ 775. mundi uero 2723. & iudicauit annis 23. huius temporis sunt ea quæ de Minotauro dicuntur. Theseus Atheniensium Rex Helenam rapit, qui contra Thebas dimicauit. Iair cæpit anno ætatis tertiæ 798. mundi uero 2746. & iudicauit annis 22. Eo tempore Minos leges & iura constituit. Hercules Agonem Olympicum instituit, Theseus Athenas profugus dereliquit.

Chronica Iephre usque ad Dauid.

CAPVT XXXV.

Iephre cæpit anno ætatis tertiæ 820. mundi uero 2778. & iudicauit annis 6. Eo tempore Menelaus in Lacedæmone regnauit, Agamemnon Mycenis imperauit. Hercules in morbum pestilentem incidens ob doloris remedium flammis se iniicit. Alexander qui & Paris Helenam rapuit, & Troianum bellum decennale surrexit. Abesan cæpit anno ætatis tertiæ 826. mundi uero 2724. & iudicauit annis 7. Post hæc Abialon annis 10. Sed iste cum annis suis in 70. non habetur. Pro cuius damno supplendo Eusebius Iosue & Samueli quorum annos scriptura non exprimit plures annos quam in Iosepho legerat annotauit, ut ab egressu ex Ægypto usque ad ædificationem Templi 430. annorum summam quæ scriptura prædicat haberet. Post hunc Abdon cæpit iuxta Eusebium eo anno quo supra diximus cæpisse Abialon, annis scilicet eiusdem Abialon prætermittis & iudicauit annis 8. huius anno tertio qui fuit, Agamemnonis Mycenarum regis 15. secundum Eusebium capta est Troia. Vnde Græci ad gloriam uictoriæ suæ ex tunc annotare tempora sua cæperunt à captiuitate Troiæ.

Primus itaque Rex Latinorum post captam Troiā fuit Æneas, ante quem Ianus Saturnus ac ceteri iam regnauerant annis circiter 150. Post hæc cæpit Samson anno iuxta Eusebium ætatis tertiæ 741. mundi uero 2789. & iudicauit annis 20. hoc tempore ea quæ de Vlyse fabulæ ferunt scribit Palephatus. Ascanius Æneæ filius Albam condidit. Pirthus ab Oreste Delphis occiditur in templo Apollinis. Quidam etiam tunc Homerum poetam græcum fuisse dicunt. Post Samsonem Hely qui & sacerdos à digniori officio agnominatus est. Cæpit anno ætatis tertiæ 861. mundi 2. & iudicauit annis 40. huius temporibus uigente fame peregrinatus est Elimelech cum uxore & filiis de Bethleem in regionem Moab. Sub Hely Samuel natus puer in templo ministravit, & anno 12. pleno, ut ait Iosephus, prophetauit, Arca Domini capta est. Eo tempore filij Hectoris Ilium

ceperunt

Deucalione diluuium.

Pentateuchus

Iudices non principabantur in populo

Anni ab egressu Ægypti ad templi adificationem

Semir.

Sangar.

Gedeon.

Orpheus.

Theseus.

Bellum Troianum.

Ereus.

Hely Iudex.

Samuel.

ceperunt expulsis Antenoris posteris. Samueli quoque & Sauli post mortem Hely simul annotantur anni 40. Senescente Samuele populoque regem pertinaciter postulante, Saul de tribu Benjamin vir bonus ab humero & summi eminens super omnem populum diuino nutu eligitur, & à Samuele inungitur. Sed quia domino & Samueli inobediens fuit, à domino reprobati meruit, huius temporibus à quibusdam fuisse putatur Homerus. Duo regna exordium habuerunt Lacedemoniorum scilicet & Corinthiorum. Atheniensium vero 17. hoc tempore regnauit Codrus. A Saule quoque ceperunt in Israel tempora regum, & à Samuele tempora nominatorum prophetarum. Viuente quidem Samuele Saul annis 18. regnauit, & eo mortuo duobus, annos eorum tamen sacra scriptura non annotauit. In morte Saulis terminatur ætas sæculi tertia, habens 940.

Tempora David & Salomonis.

CAPVT XXXVI.

David itaque primus ex tribu Iuda regnauit apud Hebræos annis 40. In ipso regni eius principio exordium habuit quarta ætas, non ut quidam volunt pro regni Iudæorum initio, cum inchoatum esset à Saule, sed pro inuolutione promissionis olim patribus factæ de Christo & regno Christiano. Siquidem iurauit dominus David veritatem de fructu ventris eius sessuro super sedem suam. Cæpit autem anno ab egressione Ægypti 426. A natiuitate autem Abrahæ 941. Ab initio vero mundi 2889. Et regnauit primo quidem in Hebron super tribum Iuda 7. annis, postmodum in Hierusalem super omnem Israel 35. annis, huius temporibus prophetauerunt Gad & Nathan & Asaph. Codrus Atheniensis iuxta responsum, seipsum morti tradens bello peloponnesiaco interemptus est, in quo Ericlidarum regnum destructum est.

Salomon regnare cæpit anno ætatis quartæ 41. Ab initio vero sæculi 2900. Et regnauit annis 40. Hic filiam Pharaonis regis Ægypti sibi desponsauit. De qua, ut dicunt. Hebræi, cum adhuc 9. annum ageret contra naturam filium genuit, & in oratione sua sapientiam quam cæteris omnibus donis præposuit à domino impetrauit. Anno regni sui quarto qui fuit 480. egressione Israel ex Ægypto, mense Maio templum domini ædificare cepit. In anno 11. mense Octobri consumauit, ita quod in septem annis & sex mensibus ipsum cum suis utensilibus compleuit. Postea domum suam regalem ædificare cepit, quam per annos tredecim vix compleuit. Itaque operibus suis, & sapientia, atque diuitiarum gloria ubique nominatus, tandem per mulieres alienigenas deprauatus, vsque ad idolorum culturam desipuit. Habuit enim uxores 700. & concubinas 300. Ideoque dominus & aduersarios ei adhuc viuenti suscitauit, & regnum eius post mortem sciendum prædixit. Sicque qui prius secundum nomen suum pacem habebat, vndique per circuitum vitam in tribulatione finiuit. Dicunt tamen Hebræi quod ante mortem penituit, & ob hoc librum de contemptu mundi qui ecclesiastes dicitur composuit. Huius temporibus Sadoch & Ahyas sylonites prophetizauerunt, quidam etiam Homerum & Hesiodum eo tempore fuisse dicunt.

Chronica à Roboam vsque ad Ozium.

CAPVT XXXVII.

Post mortem Salomonis regno bifariam diuiso, super duas tribus Iudam scilicet & Benjamin regnauit in Hierusalem, Salomonis filius Roboam, & super decem tribus in Samaria seruus eiusdem de tribu Ephraim Ieroboam. Cæpit itaque Roboam anno quartæ ætatis 81. mundi vero 2969. & regnauit 17. annis. Anno quinto regni eius Sesach Rex Ægypti Hierusalem ascendit, & templum spoliavit. Roboam successit Abia filius eius anno quartæ ætatis 98. mundi vero 2987. & regnauit annis tribus, hic patris malitiam imitatus, habuit & ipse

SPEC. NATVR.

A aduersarium Ieroboam, sicut & pater eius, huic quoque successit filius eius Asa, anno quartæ ætatis 101. mundi vero 2989. & regnauit annis 40. huius temporibus prophetauerunt Ahias & Anani & Iehu filius Anani, & Azarias filius Obed. Iosaphat filius Asa cæpit anno quartæ ætatis 142. mundi vero 3030. & regnauit annis 25. huius temporibus regnauerunt in Samaria primo quidem Achab pessimus idololatra, deinde filius eius Ochozias, prophetauerunt autem Helias Thefbites, & Abdias, & Iehu filius Anani, Micheas filius Hiemla, & Iaziel filius Zachariæ, & Eliezer filius Dodam. Eo quoque tempore agrippa apud latinos regnante Homerus poeta in Græcia claruit, ut testatur Appollodorus grammaticus, & Euphorbius historicus.

B Ioram cæpit anno quartæ ætatis 167. mundi vero 3055. & regnauit annis 8. Huius temporibus Helias in caelum per turbinem ascendit, cuius spiritus duplex id est ad duo sibi datus scilicet ad prophetiam & miracula super Helysæum requieuit. Mortuo Ioram successit filius eius Ochozias anno ætatis quartæ 175. mundi vero 3063. & regnauit anno vno, ipsū & omnes reliquias domus Achab, deleuit Iehu. Athalia mater Ochozias filium suum mortuum videns surrexit, & regnare volens omne semen regium interfecit, excepto Ioas filio Ochozias, quem adhuc lactentem Iosoba sex annis in domunculis hebdomadariorū ne interficeretur abscondit. Ioas itaque septennis regnare cæpit anno quartæ ætatis 182. mundi vero 3070. & regnauit annis 40. Temporibus Athaliæ regnauit Iehu super decem tribus. Tunc Ionadab filius Rechab apud Iudæos claruit; cuius filij ex præcepto patris tanquam peregrini & hospites super terram seorsum ab hominibus in tabernaculis habitabant. Regnante in Israel Ioas Heliseus obiit, & mortuus contactu suo mortuum suscitauit.

C Amasias cæpit anno quartæ ætatis 222. mundi vero 3110. & regnauit annis 21. huius temporibus regnauit Ioas super Israel. Postea Ieroboam contra quem prophetauit Amos de pastoribus Thecæ 13. latinorum rex Syluius Auentinus fuit, qui in eo monte qui nunc pars urbis est mortuus ac sepultus, perpetuum locovocabulum dedit.

Tempora Ozis, Ioathan, & Achaz.

CAPVT XXXVIII.

Ozis ergo qui & Azarias cæpit anno ætatis quartæ 251. mundi vero 3139. & regnauit annis 52. huius temporibus regnauit super Israel Ieroboam. Sub his autem duobus regibus prophetare ceperunt Isaias filius Amos & Ozee de tribu Isachar, & Ioel de tribu Ruben, & etiam Abdias secundum quosdam. Sed verius secundum Hebræos ante Heliseum. Præterea sub Ieroboam prophetauit Ionas filius Sareptanæ. Præterea regnante Ozia medorum regnum exoritur, & etiam regnum Macedonum. Post Ieroboam regnauit super Israel filius eius Zacharias sex mensibus tantum. Ipso enim peccata patrum imitante percussit eum palam Sellum filius Iabes & regnauit pro eo. Sicque translatum est regnum de domo Iehu in generatione quarta iuxta verbum domini. Item Ozis temporibus Heliodus insignis habetur, Lydorum Regnum nascitur, Rhemus & Romulus à Marte & Ilia generantur, & eodem anno Olympias prima constituitur. Defuncto Ozia, regnauit filius eius Ioathan, anno quartæ ætatis 303. mundi vero 3191. & regnauit annis 16. huius tempore regnauit in Israel Phasæ, sub quo due tribus & dimidia trans Iordanem à Theglathalasar sunt captiuatæ. Ipse quoque Phasæ & Rafim rex Syriæ sub Ioatham regnum Iuda ceperunt infestare, prophetabant tunc temporis Isaias, Osee, Ioel, Nauum & Micheas. Achaz filius Ioatham cæpit anno quartæ ætatis 319. mundi vero 3267. & regnauit annis 16. huius tempore regnauit super Israel Osee, cuius anno 9. decem

K k k k k

tribus

Homerus.

Reger. Saul.

David.

Gad, Nathan, Asaph.

Salomon 9. anno genuit filium.

Salomonem penituit.

Roboam.

Ioram.

Ochozias.

Athalia.

Ioas.

Amasias.

Ozis.

Regnum Medorum.

Achaz.

Quirites.

tribus à Salmanasar sunt captiuat. A gemellis Rhemo, & Romulo, Roma in monte Palatino conditur. Et anno ab vrbe condita tertio R hemus à Fabio Romuli duce castris pastorali occiditur. Romulus in regnum sublimatur. Thales Milefius physicus Philosophus agnoscitur. Romani à curribus Quirites appellantur.

Tempora Ezechia Manassis & Amon.

CAPVT XXXIX.

Ezechias.

Ezechias filius Achaz cepit anno quartæ ætatis, 335. mundi vero 3125. Et regnavit annis 29. Huius meritis dominus in castris Assyriorum vna nocte 185. millia virorum per angelum interfecit. Eius quoque vitæ desperatæ 15. annos addidit, & in huius rei signum solem decem gradibus retrocedere fecit. Huius tempore sub Osee rege destructum est regnum Samariæ, in qua captiuitate creditur Tobias captiuatus fuisse. Prophetabant autem Osee & Isaias & Joel & Michæas. Romulus primus milites ex populo sumpsit, & nobilissimos senes, senes ob ætatem, senatores, ob similitudinem curæ, & patres appellauit. Tempora quoque & muros Romanæ vrbis extruxit. Tandem apud paludem caprea nalsquam comparuit, & suadente Lucio Proculo Quirini nomine consecratus est. Manasses cepit anno quartæ ætatis 364. mundi vero 3252. & regnavit annis 55. Hic pessimus idololatra fuit, & plateas Hierusalem sanguine prophetarum purpuravit: Huius tempore Romanorum secundus Numa Pompilius regnavit, qui duos menses anno, Ianuarii & Februarii addidit. Et post hunc Tullus Hostilius qui primus in eo regno purpura, & fascibus, vsus, deinde cum domo sua fulmine conflagrauit. Sybilla erophila in Samo claruit. Deiotres apud Medos regnavit, qui Egatanam condidit. Mida cum apud Medos regnaret, sanguine Tauri potato extinctus est. Archilochus & Simonides & Aristoxanus musicus, insignes habentur, Zeleucus legum lator apud Locros præconijs celebratur. Bizantium conditur. Amon filius Manasse cepit anno quartæ ætatis 418. mundi vero 3207. & regnavit secundum 70. interpretes 12. annis, secundum Hebræos autem 2. Itaque decem anni qui supersunt apud 70. pro decem annis Hayalon vndecimi iudicis Israel hic ponuntur, qui vt superius dictum est in 70. non habentur. Eo tempore Phalaris apud agrigentinos tyrannidem exercet, apud Hebræos Helchias pontifex scilicet insignis claret.

Tobia captiuitas.

Roma condita.

Manasser.

Sybilla samia.

Amon.

Tempora Iosia & filiorum eius vsque ad Sedechiam.

CAPVT XL.

Iosias.

Iosias iustus filius Amon cum esset annorum 8. cepit iuxta Eusebium anno quartæ ætatis 431. Mundi vero 3319. & regnavit annis 31. Eusebius tamen posuit 32. mundi vero 3227. & regnavit annis 29. huius anno 13. Hieremias exorsus est prophetare, prophetavit etiam tunc temporis Ofela mulier & Sophonias, huius quoque Temporibus Terpander musicus claruit, & Thales milefius. Apud Corinthum Periander tyrannus exitit. Panetius quoque primus in Syccilia tyrannidem arripuit, Phalaris autem tyrannis destructa est. Tarquinius priscus Romanorum quintus regnavit, qui capitolium instruxit & Ioui dedicauit. Aegyptiorum vero Necho secundus qui & Nerepsus contra regem assyriorum ascendens, Iosiam sibi obuiantem interfecit. Iosias moriens tres filios reliquit, scilicet Eliachim qui & Iechonias primogenitum, & medium Ioachaz, qui & Sellum, Mathaniam vero tertium, horum primus Ioachaz in regnum à populo constituitur, sed post tres menses à rege Aegypti amouetur & Eliachim pro eo substitutus eidem regi tributarius efficitur, mutatoque nomine Ioachim vocatur. Ioachim ergo cepit anno quartæ ætatis 362. mundi vero 3350. & regnavit annis 11. Ab hoc Vrias Propheta cum eum redarguisset, turpiter est interfectus. Hieremias quoque destructionem vrbs & templi prophetans in carceratus est, ne publice prædicaret. Eo tem-

Phalaris.

Tres filij Iosia.

Eliachim mutat nomē & vocatur Ioachim.

Hieremias.

pore Pytacus Mytilenus, qui vnus de septem sapientibus fuit cum Phrenone Atheniense Olympicè congressus eundem interfecit. Sapho quoque & Alceus poetae clari habebantur, denique Nabuchodonosor anno quarto regni sui, qui fuit 8. Ioachim, ascendit in Hierusalem, captumque Ioachim & ligatum trahebat secum, & cum eo nobiles viros in Babylonem. In itinere vero imposuit ei tributum, & eum remisit in Hierusalem. Sed obliues de semine regio Daniele, scilicet & tres pueros secum traxit, & Ioachim tribus annis ei seruauit. Sed postea cum negaret tributum quod ei promiserat. Nabuchodonosor veniens eum occidit, & insculturum abiicit, & Ioachim Ieconiam filius eius, æquiuocum scilicet patri regem constituit, sed post tres menses in Babylonem trāstulit, principes quoque cum alijs plurimis, inter quos erat Mardocheus & Ezechiel adhuc iuuenis, constituit autem regem patruum Ioachim Mathaniam.

Ioachim filius Eliachim.

Tempora Sedechia & captiuitatis iudae.

CAPVT XLI.

Itaque Sedechias cepit anno ætatis quartæ 474. mundi vero 3362. & regnavit annis 11. Sub hoc quoque prophetauerunt Hieremias & Baruch. Anno quinto regni eius exorsus est. Ezechiel ad captiuos in Babylone prophetare, postquam acceperat epistolam Hieremias in principio anni 9. Sedechia Nabuchodonosor Hierusalem obsedit, quia superbus & infidus tributum ei promissum negauit. Tandem deficientibus in vrbe victualibus, adeo vt mulieres paruulos suos comederent, in mensura palmae capta est ciuitas 11. anno Sedechia. Nabuzardan vero princeps templum & ciuitatem incendit, ac murum totum in circuitu destruxit, vasa domini transtulit. Hic fuit exitus regni Hebræorum, in quo regnauerant annis 500. & 14. & mensibus sex, secundum Iosephum, Temporibus Sedechia prophetauerunt Daniel & Ezechiel in Babylone.

Hierusalem capta.

C

D

Tarquinius priscus circum Romæ ædificauit numerum senatorum auxit, Romanos ludos instituit. Solon genti cui præerat noua iura cōstituit, Epimenides Athenas subuertit. Eo tempore certantibus in agone dabatur tragos id est hircus. Vnde tragædos dicunt nuncupatos. In hac vltima captiuitate Iudæorum ætas sæculi scilicet quarta terminatur, habens annos 485. Fuerunt autem ab anno 4. Salomonis in quo fundatum est templum, vsque ad eius incendium anni 441. Ab ingressu terre promissionis 872. Adatione legis 912. A natiuitate Abrahæ 1426. Ab initio vero sæculi 3323. Igitur ab initio captiuitatis ætas quinta exordium habuit, quæ scilicet captiuitas iuxta prophetiam Hieremias perleuerat 70. annis, vsque ad annum secundum Darij filij Idalspis. Horum 30. primi computantur iuxta Eusebium vsque ad regnum Cyri hoc tempore solis defectio quæ Thales prædixerat facta est. In Græcia septem sapientes appellantur scilicet Thales, Solon, Pytacus, Chilon, Cleobolus, Bias, Periander. Mortuo Nabuchodonosor regnavit Euilmerodach, deinde Balthasar. Anaximander Milefius physicus agnoscitur, Astiages contra lydos pugnat, deinde Cræsus lydorum 9. regnat, Phalaris tyrannidem exercet, Cyrus Astiagem Medorum regem subuertit, & imperium ad Persas transfert.

Tarquinius Priscus.

Tempora Cyri regis Persarum & Cambysij & duorum fratrum.

CAPVT XLII.

Cyrus itaque destructo Medorum imperio, primus apud Persas regnavit. Cepit anno captiuitatis 31. Mundi vero 3404. Et regnavit annis 30. Hic anno primo regni sui verbis excitatus Isaiæ, quæ de ipso dixerat longe ante captiuitatem Iudæorum relaxauit, & in Iudæam circiter 50. millia regredi fecit. Egressi sunt autem sub Zorobabel Duce & Iesu magno sacerdote adhortatibus eos Propheta Zachario & Aggeo iuvene sed

Cyrus.

nondum

Extruitur Hieruſalē.

Tarquinius ſuperbus.

nondum Propheta. Qui altari conſtructo iecerunt fundamenta templi, ſed impediētibz vicinis gētibz imperfectum opus permanſit, vſque ad regnum Darij. Temporibus Cyri Æſopus à Delphis interimitur, phyſicus Athenienſium tyrannus in Italiam tranſgreditur, Anaximenes phyſicus agnoſcitur, Simonides Lyricus, & Sophocles, & tragediarū ſcriptor Xenophanes clari habentur. Craſus à Cyro capitur, & Lydorum regnum deſtruitur. Eo tempore Tarquinius ſuperbus ſeruo ſocero ſuo Romanum imperium abripuit, qui carceres, exilia, catheras & compedes variaque genera tormentorum excogitavit. Tandem vero cum Ardeam oppugnaret, cauſa Tarquini minoris filij ſui qui Lucretiā corruerat, à regno expulſus eſt. Cyrus etiam à Thamari Regina Maſſagetarum occiſus eſt. Cambyſes igitur Cyri filius, Perſarum ſecundus cepit anno quintæ ætatis 61. mundi 3434. & regnavit annis 8. hic Artaxerxes & Alluerus & ſecundus Nabuchodonofor vocatur, ſub quo iudicum hiſtoria conſcribitur, huius temporibus Ieſus pontifex & Zorobabel princeps apud Hebræos clarent, Hypparchus & Hiſpas Athenis tyrannidem exercent. In anno quinto regni ſui Cambyſes Ægyptum obtinuit, ſicque regnum Ægyptiorum deſecit. Poſt Cambyſem duo fratres magi ſucceſſivi regnauerunt, ſed annum in regno non impleverunt.

Chronica à Dario filio Hidaspis vſque ad Darium nothum.

CAPVT XLIII.

DEinde ſucceſſit Darius filius Hidaspis, qui fuit vnus de ſeptem magis. Cæpit autem anno quintæ ætatis 80. mundi vero 3412. Et regnavit annis 36. huius anno ſecundo qui fuit ab ædificatione templi ſub Salomone 512. iuxta Euſebium 70. anni Iudaicæ captiuitatis implentur. Itaq; eodē anno menſe 8. templū extruitur, & in anno 7. Darij, conſummatum; eo tempore nouiſſimi prophetabant apud Hebræos Aggeus, Zacharias, & Malachias, Pythagoras Phyſicus, Democritus philoſophus, & Heraclitus tenebroſus, & Anaxagoras phyſicus & Pindarus ac Simonides poætæ lyrici, & Diagoras phyſicus clari habentur. Aæſchylus quoque tragediarum ſcriptor agnoſcitur. Ariſtides cum ignominia eiſcitur. Ægyptus à Dario reſeſſit, Gelo Syracuſas obtinuit. Dario ſucceſſit filius eius Xerxes anno quintæ ætatis 105. mundi vero 3478. & regnavit annis 20. hoc tempore Sophocles Tragediarum ſcriptor & Euripides clari habentur. Herodotus hiſtoriarum ſcriptor agnoſcitur. Baſilides & Diagoras Athenis celebrantur. Themifto- cles in Perſas fugit. Romæ virgo veſtalis Pompilia de- prehena in ſtupro, viua deſoſa eſt. Poſt Xerxen regna- uerunt Artabanus, menſibus ſeptē. Poſt hoc Artaxer- zes qui & Longimanus, cepit anno ætatis quintæ 125. mundi vero 3498. & regnavit annis 40. Sub hoc Eſdras & Neemias de Babylone in Iudæam redierunt, & fece- runt ea que in hiſtorijs eorum ſcripta ſunt. Eſdras qui- dem legem à Chaldeis ſuccenſam reparavit. Titulos pſalmorum & alia quedam de ſuo addidit, & novos quosdam litterarum apices excogitavit. Neemias mu- ros Hieruſalem conſtruxit anno 30. Artaxerxis opus conſummatum, qui fuit ætatis quintæ 155.

Temporibus huius Artaxerxis Themifto- cles ſanguine tauri moritur. Socrætes natiſcitur, Lapis in Ægys fluuiio de celo ruit, nec multo poſt, deſectio ſolis fuit, Anaxagoras moritur, Heraclitus Clarus habetur, hoc quoque tempore floruerunt philoſophi. Meliſſus phyſicus & Theætetus Mathematicus, Ariſtophanes & Sophocles, Democritus Abderites, Empedocles, Hippocrates medicus, Gorgias & Hippias & Zeno, Parmenides, & Protagoras ſophiſta, cuius libros Athe- nienſes decreto publico combuſſerunt. Poætæ vero Clares comicus & Baſilides lyricus, Cratinus & Plato Comædi, Euripides & Ariſtarchus Tragediographi, hi- ſtoriarū quoque ſcriptores Herodotus & Pherecides. Socrates etiam philoſophus, plurimo ſermone celebra-

SPEC. NATVR.

tur. Eodem etiam tēpote Romani per legatos ab Athe- nienſibus iura petierunt. Ex quibus duodecim tabulæ conſcriptæ ſunt. Macedonum 11. regnavit Archelaus. Poſt Artaxerxen regnavit Xerxes ſecundus duobus menſibus, & poſt eum Gordianus 7. menſibus, his igitur duobus annotatur annus vnus.

Chronica à Dario notho vſque ad Darium Arſani filium.

CAPVT XLIV.

DEinde ſucceſſit Darius nothus, qui cepit anno quintæ ætatis 166. mundi vero 3539. Et regnavit annis 19. hoc tempore Plato naſcitur, Eudochius, Ouidius, & Ariſtophanes comædiarum ſcriptor, clari habentur. Alcibiades profugus ad Tyſaphernem abit, Ægyptus à Perſis recedit, & ruſſum Ægyptiorum dynaſtia renaſcitur. Dionyſius in Sicilia tyrannidē exercet. Macedonū 12. regnat Oreſtes. Poſt hoc Artaxerxes Men- non Darij filius, qui ab Hebræis dicitur Alluerus. Cæpit anno quintæ ætatis 185. mundi vero 3558. & regnavit annis quadraginta. Sub hoc Heſter hiſtoria conſcrip- ta eſt. Huius temporibus Macedonū 13. regnat Archelaus, deinde Amyntas, poſtea Pausanias. Democritus moritur, Socrates in carcere venenum bibit, Alcibiadem Parnazab interficit, Iſocrates rhetor, & Diogenes Cynicus & Eudoxus aſtologus, & Speuſippus inſignis philoſophus agnoſcuntur. Plato quoque ac Xenophon ac ceteri Socrati clari habentur. Cyri regis aſcenſus ſit, quem Xenophon ſcribit. Ariſtoteles 18. ætatis annum agens, Platonem audit. Dionyſius Syracuſis tyrannidē exercet. Carthagenſe famoſum bellum factum eſt. Romani cum antea 16. tantum haberent 24. litteris in- ceperunt vti.

C Senones galli Romam inuaſerunt, excepto Capitolio incenſam vaſtauerunt, Præneſtini à Romanis victi ſunt. Poſt hoc Perſarum 12. Artaxerxes qui & Ochus cepit anno quintæ ætatis 225. mundi vero 3598. & regnavit annis 26. Hoc tempore apud Ægyptos regnabat Ne- ctanabus, apud Macedones Philippus, cuius filius Ale- xander ex Olympiade naſcitur. Dionyſius Syracuſis in- terimitur, & filius eius Hipparchus tyrannidem exercet. Demoſthenes orator agnoſcitur. Ochus Ægyptū ob- tinet, nectanabo in exilium pulſo, & Ægyptum ſuo iun- git Imperio, ſicque regnum illud finitur. Plato moritur, poſt quem Speuſippus academiā tenuit. Iterum Speu- lippus moritur, eiſque Xenocrates ſuccedit. Romani gallos ſuperant. Dionyſius Corinthum ſub ſedere nau- igat, & inde poſtmodum expellitur. Iudæorum pontifex Iaddus clarus habetur, cuius frater Manafſes tem- plum in monte Garizim conſtituit, deſcriptione Romæ facta, inuenta ſunt 160. millia Poſt Ochum filius eius Arges cepit anno quintæ ætatis 251. mundi vero 3624. & regnavit annis quatuor. Eo tempore Romanorum conſul Mælius Torquatus filium ſuum virgis caſum ſe- curi percuffit, eo quod contra imperium conſulum in- hoſtes pugnaverit, & tamen eos expugnauerit.

Chronica à Dario filio Arſani vſque ad mortem Alexandri magni.

CAPVT XLV.

Poſt hunc Darius Arſani filius cepit anno quintæ ætatis 255. mundi vero 4628. Et regnavit annis quin- que huius anno primo regnare cepit apud Mace- dones Philippi filius Alexander, qui multis regio- nibz bello ſuperatis, capta etiam Tyro, Iudæam inua- dit, vbi favorabiliter exceptus, Deo victimas immolavit. Pontificem quoque templi plurimis honoribus proſe- quens Andromachum locorum cuſtodem dimiſit, cuius necem poſtmodum in Samaritanos vindicavit. In- teſſecto Dario Babylonem obtinuit, in quo regnum Perſarum deſecit. Igitur ab anno ſeptimo regni ſui, vſ- que ad duodecimum, à ſix Monarchiam tenuit. Alexā- dri in Ægypto condidit, Hyrcanos etiā & Marcos cepit. Indū annē tranſgrediens Porū bello vicit. Eo tem-

Assuerus.

Aristoteles.

Senones Galis.

Plato moritur.

Alexander magnus.

Alexandria condita.

K k k k k 2

pore

Templum extruitur.

Virgo veſtalis deſoſa viua.

Neemias.

Hippocrates.

pore Latini à Romanis perdomantur, Anaximenes, & Epicurus clari habentur. Samnites quoque Romani subigunt, & colonias deducunt. Anno denique regni sui 32. Aetatis autem 32. Alexander veneno in Babylone moritur, post in multos imperium transfertur. Alexandrinorum regnum novum quod est Aegypti tenuit Ptolomeus Lagi filius, Macedoniam Philippus Alexandri frater, qui & Arideus.

Tempora Ptolomeorum regum Aegypti Sotheri & Philadelphi.

CAPVT XLVI.

Primus igitur Alexandrinorum regum in Aegypto Ptolomeus Sother cepit anno quintae aetatis 267. mundi vero 3640. & regnavit annis 40. hic Hierusalem & Iudaeam in deditionem suam dolo redegit, plurimosque captiuorum in Aegyptum transtulit. Eo tempore Appius Claudius caecus Romae claruit, qui Appia claudiam induxit, & viam Appiam stravit. Agathocles Syraculis tyrannidem exercuit. Iudaeorum pontifex Onias Iaddi filius clarus habetur, Theophrastus & Speusippus insignes Philosophi, & Menander comicus agnoscuntur. Regnum Asiae nascitur sub primo rege Antigono, mox quoque regnum Syriae sub Seleuco. Antigoni quoque successor Democritus semetipsum. Seleuco tradidit, qui ex utroque regno vnum faciens Syriae, & Asiae pariter imperavit.

Post Ptolomeum Sotherem Ptolomeus Philadelphus cepit anno quintae aetatis 307. mundi vero 3680. & regnavit annis 38. Qui Iudaeos ex Aegypto liberos abire permisit, & vasa vortua transmittens Eleazar Pontifici, diuinas scripturas ex Hebraea lingua in Graecam per 70. interpretes transferre curauit, has igitur in Alexandria in Bibliotheca quam ex omni genere literaturae comparauerat habuit. Huius temporibus Romani Crotonem capiunt. Milo Romanis Calentem tradit. Antiochus Sother in Syria & Asia regnat, cui Antiochus Theos vocatus successit. Romae vero virgo vestalis in stupro detecta, laqueo vitam finiuit. Polemon Philosophus moritur, post Archesilaus & Crates clari habentur, Aratus poeta cognoscitur, Zeno quoque Stoicus moritur, post quem Cleanthes, Erasistratus quoque medicus agnoscitur. Eo quoque tempore Romani Carthaginenses nauali certamine superant, & centum vrbes Lybiae capiunt. Nec multo post Carthaginenses 90. Romanorum naues capiunt, Metello consule in fugam verso. Iudaeorum pontifex Onias Simonis iusti filius eius tempore claruit, qui consuetam Ptolomeo tributa non reddens ipsum ad iram impulit. Parthis à Romano imperio recedentibus, primus regnavit Arsaces, inde dicti sunt Arsacidae.

Tempora Evergetis, Philopatoris, & Epiphaniis.

CAPVT XLVII.

Post hoc Aegyptiorum tertius Ptolomeus Evergetes cepit anno quintae aetatis 345. mundi vero 3718. & regnavit annis 26. huius temporibus regnabat in Syria Seleucus Callinicus, deinde Seleucus Geranus, post hunc autem Antiochus magnus. Quintus Ennius poeta Tarenti nascitur. Simo Oniae filius Iudaeorum pontifex clarus habetur, sub quo Iesus filius Sirach librum sapientiae composuit, qui Paneretos vocatur. Quagraginta ferme millia Gallorum à Romanis ceduntur. Rhodum terrae motus ita concussit, vt Colossus magnus ruerit, post hoc Ptolomeus Philopator cepit anno quintae aetatis 371. mundi vero 3744. & regnavit annis 17. hoc tempore Romae virgines Vestae ob reatum stupri terra obruntur. Erasthotenes agnoscitur. Antiochus rex Syriae victo Philopatore Iudaeam sibi sociavit. Iudaeorum pontifex Onias filius Simonis claruit. Scipio Iberiae multas vrbes recepit. Deinde Ptolomeus Epiphantes cepit anno quintae aetatis 388. mundi vero 3761. & regnavit annis 24. hic Scopas militiae principe destinato Iu-

deam cepit, & plurimas vrbes Syriae, quas Antiochus Scopas superato recipit, & Iudaeorum erga se cognita voluntate, magnis eos donat muneribus, ac per Epistolas crebris prosequitur laudibus. Nauius Comicus & Plautus moriuntur, Titus Lilius tragediarum scriptor clarus habetur Syriae & Asiae regnum post Antiochum magnum Seleucus qui & Philopator cepit, à quo Heliodorus in Iudaeam missus multa perperam gerens diuinis aduersum se signis deterretur, & ad Seleucum reuertitur, Annibal à Scipione victus cum ad Prusiam regem Bithinae transfugisset, & à senatu repetitus tradendus esset, venenum bibit, & mortuus est.

Tempora Philometoris, & Evergetis.

CAPVT XLVIII.

AEgyptiorum 6. Ptolomeus Philometor cepit anno 5. aetatis 412. mundi vero 3785. & regnavit annis 35. hoc tempore Staius, Caecilius comediae scriptor clarus habetur, Aristobolus Iudaeus qui ad Philometorem commentarios in Moysen scripsit, Peripateticus philosophus agnoscitur, Ennius poeta moritur, post Seleucum Philopatorem Antiochus Epiphanes in Syria regnavit, qui veniens in Iudaeam Iesu, & Iasoni fratri Oniae sacerdotium tradidit, eoque inde expulso successorem ei Menelaum dedit, itaque ob sacerdotij dignitatem orta seditione inter principes ingentium miseriae semina pullulauerunt. Epiphani successit Antiochus Eupator, qui Iudaeorum legem impugnat, deinde templum prophanat. Matathias filiorum auxilio fretus patrias leges vindicat, Iudas quoque filius eius Iudaeorum dux, Antiochi duces de Iudaea expulit, & ab idolorum imaginibus templum emundans, patrias leges ciuibus suis reddidit. In ipso igitur Iuda Machabeo regnum Hebraeorum renascitur. Qui cum regnasset annis tribus, successit ei Ionathas frater eius. Eo quoque tempore post Antiochum Eupatorem Syriae, & Asiae regnat Demetrius Sother, & post eum Alexander, qui Ionathan corona, & donis insignibus multis prosequitur.

Publius Terentius comediae scriptor moritur. Aristarchus grammaticus agnoscitur, Pacuuius tragicus clarus habetur. Lucilius poeta nascitur, Ptolomeus Evergetes secundus Aegyptiorum septimo cepit anno quintae aetatis 445. mundi vero 3820. & regnavit annis 29. hoc tempore Ionathas dux & pontifex Iudaeorum cum Romanis, & Spartanis amicitiam facit. Appius Gallos cepit, & Carthago in deditionem Romanam per Scipionem redigitur. Scipio Numantinos subuertit. Seruile bellum in Sicilia oritur, ibi serui rebellantes obsidionis necessitate ad sua cadauera inuicem deuoranda compelluntur, Lucius Accius tragicus scriptor clarus habetur. Ionathas pontifex à Triphone occiditur, & in sacerdotium frater eius Simon assumitur. Quo postmodum interfecto filius eius Ioannes succedit, qui aduersus Hircanos bellum gerens, Hircani nomen accepit. In Syria post Alexandrum regnat Demetrius, & post eum frater eius Antiochus Sedices cognominatus, post hoc iterum Demetrius, & post eum Antiochus Gryphus.

Tempora Phisconis, & Alexandri.

CAPVT XLIX.

AEgyptiorum 8. Ptolomeus Phiscon, qui & Soter cepit anno quintae aetatis 476. mundi vero 3869. & regnavit annis 17. hoc tempore in regno Syriae Antiochus Gryphus, & Antiochus Cizicenus ex successione regnabant inuicem contra se dimicantes. In Iudaea vero Ioanni filius eius Aristobolus successit, qui dux pariter, & pontifex apud Iudaeos post captiuitatem Babylonis insigne diadematis suscepit scilicet post 484. annos à captiuitate, post eum vero regnavit Ianneus, qui & Alexander. His temporibus Iugurtha contra Romanos dimicans capitur. Cicero & Cneus Pompeius magnus nascuntur. Turpilius comicus, & Lucius saty-

Appian
Claudius.

70. Inter-
pretes.

Onias.

Iesus Syra-
cides.

Plantus.

Mons Han-
nibalus.

Machabai.

Terentius.

Bellum Iu-
gurthinum.

narum

riarum scriptor moriuntur, Cymbrorum 200000. ca-
duntur, & 80. m. per Marium cum duce Eutomodo ca-
piuntur. Post hos Ptolomæus, qui & Alexander cepit
anno quintæ etatis 493. mundi vero 3976. & regnavit
annis 9. Hoc tēpore in Iudæa regnat adhuc Alexander.
In Syria vero post Antiochum Philippus, qui anno se-
cundo regni sui à Galbino capitur, & in Romanam de-
ditionem cedente Syria regnum eius finitur. Titus Lu-
cretius poeta nascitur. Lucius Pomponius Bononiensis
Attellanarum scriptor clarus habetur, post hoc Pto-
lomeus Phiscon, qui prius à matre fuerat expulsus, in reg-
num redijt anno quintæ etatis 5002. Mundi vero 3875.
& regnavit annis 8. Hoc tempore Valerius Catullus
scriptor lyricus, & Salustius Crispus scriptor historicus,
& Publius Terentius Varro nascuntur, Plotinus Gallus
primus Romæ latinam rhetoricam docuit. Cicero an-
no 25. etatis suæ Quintum defendit. Sylla Athenienses
vastat.

Catullus.

Tempora Dionysij, & Cleopatrarum.

CAPVT L.

Post hoc 11. Ptolomeus Dionysius cepit anno
quintæ etatis 510. mundi vero 4883. & regnavit
annis 30. hoc tempore Pompeio, & crasso consulibus,
Virgilius Maro nascitur, Marcus Portius, Cato Stoicus
philosophus agnoscitur. Titus quintus togatarum
scriptor Romæ moritur. In Iudæa post Alexandrum
regnat Alexandra vxor eius, & post eam filius eius Hir-
canus. Iudæi Romanorum vectigales per Pompeium
fiunt, ea quoque quæ de Catilina, & consule Cicerone
Salustius scribit, & Linius, hoc tempore gesta sunt. Ho-
ratius Flaccus satyricus, & lyricus poeta nascitur. Ap-
pollodorus Pergamenus orator græcos præceptor Cal-
lidij & Augusti clarus habetur. Catullus anno etatis
suæ 30. moritur, Metellus Corvinus orator nascitur, &
Titus Linius scriptor historicus. Cicero facit annum in
exilio honorificè susceptus à Plancio. Marcus Callidius
orator, & Dyodorus Siculus historix græcæ scriptor,
clari habentur, Virgilius Cremonæ studijs eruditur,
deinde sumpta toga Mediolanum transgreditur, & post
breue tempus Romam proficiscitur. Iouis olim Pici si-
mulachrum fulmine tangitur. Curio popularis orator
Romæ insignis habetur, Pompeius Imperator appella-
tur, Germani à Cæsare vastantur. Post hoc in Ægypto
Cleopatra regnavit 12. cepit anno quintæ etatis 540.
mundi vero 3911. & regnavit annis 22. Sed circa princi-
pium regni eius Cæsaris & Pompei civile bellum exor-
itur, & ex eo tempore continua Romanis imperia nas-
cuntur.

Virgilius.

Pompeius Imperator.

Linius Cæsar.

Chronica Romanorum Imperatorum Cæsaris & Augusti.

CAPVT LI.

Romanorum ergo primus imperium singulare ar-
ripuit Caius Iulius Cæsar, à quo principes Roma-
norum Cæsares appellati sunt. Cæpit anno 182.
Olympiadis 4. Quintæ scilicet etatis 543. mundi vero
3916. & imperavit annis quinque regnâtibz in Ægypto
Cleopatra. In Iudæa vero Hircano hic Pompeium
bello vincit, & fugat, & Cleopatrarum regnū obstupri gra-
tiâ in Ægypto confirmat. Tandem in cuna occiditur,
eiusque corpus ob honorem in rostris concrematur.
Secundus Octavianus Cæsar Augustus à quo Roma-
norum principes Augusti appellati, cepit anno quin-
tæ etatis 548. mundi vero 3921. & imperavit annis 56.
Eo tempore Romæ tres soles simul exorti sunt, & pau-
latim in eundem orbem coierunt, bos ad aran-
tem in suburbio Romæ locutus est, frustra se virgeri, nō
enim frumenta, sed homines in breui defuturos. Labe-
rinus minorum scriptor moritur. Cicero in phormiano
suo occiditur, Publius mimographus Romæ scenam tenet.
Ovidius nascitur, Marcus Pharus poeta moritur,
Cornelius nepos historicus clarus habetur. Cornificius

Augustus.

SPEC. NATVR.

poeta disertus à militibus, quos saepe fugientes lepores
appellat interijt, huius soror fuit Cornificina cuius in-
signia extant epigramata. E taberna meritoria trans Ti-
berim oleū è terra erupit, totaque die sine intermissio-
ne fluens Christi gratiam in gentibus designavit. Anti-
gonus contra Iudæos dimicans tandem occiditur, & ex
hoc Hierosolymorum regno destructo, princeps à Ro-
manis Herodes alienigena constituitur. Luna cuius
secundum Romanos inuenitur. Inter Augustum, &
Antonium post binam dissensionem tertia quoque fit,
quia repudiata sorore Cæsaris Cleopatram duxit in
vxorem. Tandem Antonius, & Cleopatra semet inter-
ficiunt, & Ægyptus fit Romana prouincia, quam pri-
mus tenuit Caius Cornelius Gallus poeta, tandemque
propria manu se interfecit. Augustus Romæ plurimas
leges statuit, Calabriam, & Gallos vectigales facit, Mar-
cus Terentius Varro philolophus, Virgilius, & amicus
eius Quintilius, & Horatius, & Æmilius, Macer poe-
ta moriuntur, Gaius, Iulius, Hyginus, & Melissus gram-
maticus agnoscuntur. Augustus filiam suam in adul-
terio deprehensam, exilio punit. Marcus Tullius Tyro
Ciceronis libertus in Puteolano prædio suo consensit.
Marcus Portius Latro latinus declamator, radio
duplicis quartana seipsum interfecit. Herodes etiam in-
ter cætera gesta sua crudelia, duos Salomæ sororis suæ
viros insuper & scribas, ac diuine legis interpretes oc-
cidit.

Mors Anto-
nij & Cleo-
patrarum.

Chronica incarnationis Domini.

CAPVT LII.

Anno denique Octauiani Augusti 42. Herodis
autem regis Iudææ 32. Natus est ex Maria virgi-
ne Christus Dei filius in Bethleem Iudæ. Hic fuit an-
nus etatis quintæ, quæ hic terminatur quingentesimus
circiter nonagesimus. Ab initio regni David 1104. Ab
exitu Ægypti, & datione legis 1519. A prima promissio-
ne facta Abraham; 1930. A natiuitate ipsius Abrahæ
2015. A diluuiio vero 2306. Ab initio vero mundi 3963.
Et hoc dumtaxat secundum nos, qui ab Adam vsque
ad Abraham ex diuina historia iuxta Hiero. translatio-
nem annorum numerum accepimus. Ab Abraham
quoque vsque ad Christum iuxta eiusdem Hieronymi,
ac Cæsariensis Eusebij & ipsorum Hebræorum compu-
tationem, qui omnes historis Gentilium concordant,
minores numeros secuti sumus: ea nimirum ratione
quam superius in annis exposuimus. Veram, ante tem-
pora Abrahæ tam ante diluuium, quam post, multo plu-
res anni in editione 70. leguntur, quam in nostra repe-
riuntur. Etenim, vt ait Eusebius, qui antiquam transla-
tionem sequitur, ab Adam vsque ad diluuium fluxerunt
anni 2242. & à diluuiio vsque ad Abraham 942. Qui simul
sunt 3184. Cum in editione nostra legatur tantū 1948.
Itaque si maiorem illum numerum sequi volueris, &
iuxta librum iudicum ab exitu de Ægypto vsque ad ædi-
ficationem templi 600. annos numeraueris. Insuper &
in regno Amon regis Iudæ 12. quorum 10. tantum apud
Hebræos habentur, acceperis, his omnibus computatis
inuenies ab initio mundi vsque ad natiuitatem Domini an-
nos 5199. Et hunc numerum assignat Beda, quem etiam vsua-
liter tenet ecclesia. Vnde versus: Vnum tolle dari ad millia
quinque ducentis. Nascens domino tot Beda dat Protoplasto.
Nos tamen iuxta minorem numerum quem hucusque
secuti sumus cætera prosequemur. Christum itaque na-
tum Herodes persequitur, pro quo etiâ pueri Bethlee-
mitæ per eum neci traduntur. Nec multo post tyran-
nus crudelis miserabiliter moritur, & pro eo filius eius
Archelaus in regno constituitur. Eo tempore Iudas Ga-
lilæus ad rebellandum Iudæos cohortatur. Sextus Pi-
tagoticus, & Athenodorus Stoicus, & à socio præ-
ceptor Sen exclari habentur.

Computatio
Eusebij.

vsualis is-
tatatio Ec-
clesia.

K k k k k 3

Tempora

Tempora Tyberij Gaij, & Claudij.

CAPVT LIII.

1. Tyberius.

Romanorum 3. Tyberius cepit anno sextae aetatis id est ab incarnatione domini 16. mundi vero 3879. Et regnavit annis 23. Quo tempore Tetrarcha Herodes apud Iudeos dominatur. Livius historiographus moritur. Ovidius poeta in exilio perit. Quintus Haecilius orator senescit. Iudee procurator a Tyberio Pilatus mittitur. Christus a Joanne trigemarius baptizatur, post tres annos sub Pilato pro salute mundi cruci affligitur. In cuius passione sol obcuratur, & terra movetur, quibus videlicet signis etiam historiae gentium attestantur.

Primus episcopus Hierosolyma.

Hierosolymorum ecclesiae primus episcopus frater domini Iacobus ab Apostolis ordinatur. Callius Severus orator exiliatus moritur: Pertius Flaccus satyricus nascitur. Herodes Romam profectus a Tyberio vinculis irretitur, & Agrippa filius eius accusatur.

4. Imperator Caligula.

Quartus vero Gaius Caligula cepit anno domini 39. mundi vero 4001. Et regnavit annis 4. hic Agrippam a vinculis liberatam regem Iudeae fecit semetipsum in Deos retulit: in Hierusalem, & in toto orbe Romano, & in synagogis Iudeorum statuas suas, & imagines areas erexit plurimos nobiliu, & omnes exules interfecit. Sorores quoque suas quibus intulerat stuprum, exilio condemnavit. Tandem a protectoribus suis in palatio percussus interiit. Eo quoque tempore Pilatus in multas calamitates incidens propria se manu interfecit.

5. Claudius.

Romanorum 5. Claudius cepit anno domini 44. mundi vero 3506. & regnavit annis 14. Eo tempore Petrus Apostolus Antiochena ecclesia fundata Romae praedicans Evangelium annis 25. in episcopatu perseverat, & eius interpretes Marcus in Alexandria praedicat. Antiochie primus ordinatur episcopus Enodius. Agrippa mortuo filius eius Agrippa substituitur in regno. Donicius Asfer insignis orator habetur. Clodius Quirinalis rhetor Romae docet, Palamon insignis grammaticus claret, cum quo Marcus Antonius rhetor inimicitias exercet, Felix a Claudio Iudae procurator mittitur, per cuius exercitum Aegyptius quidam pseudopropheta multos de populo seducens, sibi que associans opprimitur. Hoc tempore descriptione Romae facta inuenta sunt Romanorum civium sexages tres centena quadraginta quatuor millia.

6. Cincium numerum.

Tempora Neronis.

CAPVT LIV.

6. Nero.

Romanorum 6. Nero Gaij Caligulae nepos cepit anno domini 57. mundi vero 4020. & imperavit annis 14. Hic tanta luxuria fuit, ut retibus aureis piscaretur, frigidis, & calidis unguentis lotus, cantibus ac lussibus intendebat, & citharistas, tragedos, Aurigas, vario certamine superabat. Crudelis ultra modum fuit. Nam & uxorem suam & domesticos, ac multos nobilium interfecit. Senecam quoque praecceptorem suum ad mortem compulit. Et ut adentis Troiae similitudinem inspiceret, plurimam urbis Romanae partem incendit. Cornutum philosophum petij praecceptorem in exilium fugavit, Thermas aedificavit. Sub hoc in Iudaea Felici praesidi succedit, Festus, apud quem Paulus causa sua dicta Romam est missus. Festo vero succellit Albinus, & Albino Florus, huius avaritiam non ferentes Iudaei, ceperunt rebellare, contra quos Vespasianus magister militiae transmittitur a Nerone.

Seneca.

Cornutus.

Iudaei rebellant Romam. Iosephus.

Iosephus scriptor historicus dux belli Iudeorum cum a Romanis esset occidendus, Vespasiano praenunciat de morte Neronis, & imperio ipsius. Temporibus Neronis Probus grammaticus, & Statius rhetor Romae celebrantur, Alexandriae Marcus Evangelista martyrizatur, Iacobus Iustus a Iudaeis lapidatur, Pertius moritur, Musonius, & Plutarchus philosophi insignes habentur. Iunius Gallio frater Senecae declamator egregius propria se manu interfecit. Lucanus poeta in Pisoniana coniuratione deprehensus, brachium ad secandas

venas medico praebuit. Cuius bona pater eius Mela Seneca frater a Nerone obtinuit.

Lucanus.

Primus Nero super omnia scelera sua Christi ecclesiam persequitur: In qua persecutione Petrus & Paulus duces gregis pro Christo patiuntur. Sanctus quoque Vitalis miles, & vxor eius Valeria, eorumque filij Gervasius, & Prothasius. Item Nazarius, & Celsus Processus, & Martinianus, Timotheus, & Appollinaris, & alij multi. Post Petrum vero Romanam ecclesiam Linus tenuit. Denique Nero hostis reipublicae cum a senatu quaereretur ad poenam a palatio fugiens seipsum interfecit: in quo omnis Augusti familia finem habuit.

Persecutio Neronis.

Tempora Galbae, Othonis, & Vitellij.

CAPVT LV.

B

Post hunc in Hispania Galba imperium arripuit, & inde. Quintilianum Romam perduxit, qui primus ibi scholam publicam, & salarium e fisco accepit, & claruit. Sed Galba avaritia, ac segnitie deditus 7. imperij sui mense in medio foro ab Othone occiditur, qui & ipse inuaso imperio post tres menses a Vitellio deuictus manu propria interficitur. Vitellius quoque Romam victor ingressus tandem a Vespasiani ducibus occisus in Tyberim proiecit. His ergo tribus nullus in chronicis annotatur annus: eo tempore Antiochia secundus Episcopus ordinatur Ignacius.

Galba.

Otha.

Vitellius.

His quoque temporibus multa miraculorum, & doctrinae gratia per diuersas orbis partes claruerunt sancti Apostoli, caeterique domini nostri Iesu Christi, & Apostolorum discipuli, videlicet Thomas in India, Andreas in Achaia, Bartholomaeus in Armenia. Item Barnabas & Lucas, Martha & Maria, Maximinus Aquensis, Martialis Lemouicentis, Iulianus Caenomanensis, Paulus Narbonensis, Trophimus Arelatensis. Eutropius Sanctonensis, Fronte Petragoricensis. Irenaeus Lugdunensis, Gratianus Turonensis, Saturninus Tholosanus, Clemens Romanus, & alius Clemens patruus illius, Samianus, & Potentianus, Timotheus, & Lytus, & alij plurimi.

Ignacius.

Apostoli claruit.

Tempora Vespasiani, & Titij.

CAPVT LVI.

D

Romanorum 7. Vespasianus cepit anno domini 71. mundi 4034. & imperavit annis 9. hic apud Iudaeam Imperator ab exercitu vocatus Tito filio suo bellum reliquit, qui Iudaea capta Hierosolimam subuertit, & sexcenta millia vitorum interfecit.

Vespasianus 7-9.

Iosephus scribit undecies centena millia fame, & gladio periisse, & alia centena millia captiuorum publice venundata fuisse. In diebus siquidem azymorum ad templum ex omni Iudaea confluxerunt, quoniam in illis diebus oportebat eos interfici, quibus Saluatorem cruci affixerunt. Sic igitur Iudeorum regnum defecit anno Vespasiani secundo. A passione domini 42. A captiuitate quam ab Antiocho passus fuit 239. Ab anno secundo Davi in quo reaedificatum est templum 590. A prima aedificatione templi sub Salomone 1102. Sub Vespasiano sanctus Appollinaris martyrizatur, Colossus 107. pedes altitudinis habens erigitur, res vrbes Aegypti terrae motu subruuntur, Gabinius rhetor in Gallia celebratur.

Strages Iudeorum.

Regnum eorum defecit.

S. Appollinaris.

Romanorum 8. Titus Vespasiani filius cepit anno domini 80. mundi vero 4043. & imperavit annis tribus, hic morum imperialium floribus adornatus, & in vtraque lingua disertissimus, intantum quoque facundissimus fuit, ut causas latino poemate peroraret, & tragedias graece componeret. Intantum liberatissimus, ut quadam die recordatus in carna se nihil illa die cuiquam praesuisse, diceret amicis. Hodie diem perdidit. Musonium philosophum ab exilio reuocauit, Amphitheatrum Romae aedificauit, & in eius dedicatione quinque millia ferarum occidit. Eo tempore mons Bebitus in vertice ruptus tantum ex seiecit incedij vt regiones vicinas

Titus 89.

Liberalitas Titij.

vicinas

Apotheosis Titi.

vicinas, & vrbes cum hominibus exureret. Titus moriens decreto senatus inter Deos relatus est, Anacletus autem Romanæ ecclesiæ præfider.

Tempora Domitiani, & Neræ.

CAPVT LVII.

Domitianus 9.

Romanorum 9. frater Titi Domitianus cæpit anno domini 83. mundi vero 4046. & imperavit annis quindecim. Hic primus Deum ac dominum appellari se iussit, tantæque superbiæ fuit, vt aureas, & argenteas statuas sibi in capitolio poni fecerit. Templumque sine lignorum admixtione construxit. Plurimos senatores atque nobiliu in exilium misit: nobiliu quoque plurimos cæcidit, mathematicos, & philosophos ex vrbe pepulit: huius temporibus Quintilianus Romæ claruit. Flavius quoque Iosephus antiquitatum huius temporis librum scripsit. Tertius Romæ Papa Clemens factus est. Maxima Vestalium virginum Cornelia conuicta stupri viua defossa est.

Scelera eius.

Flavius Iosephus.

Secunda persecutio Christianorum.

Secundus post Neronem Domitianus, Christianos persequitur, sub quo passi sunt Anacletus Papa, Nereus, & Achilleus eunuchi, & eorum domina Domicilla. Sanctus quoque Dionysius Areopagita, qui prædicationis causa directus erat in Galliam à beato Clemente Papa: huius quoque socij fuerunt sanctus Ionias Carannus Carnotensis, Regulus Syluacensis, Lucianus Beluacensis, Taurinus Ebroicentis, Sanctinus Meldensis, Eugenius quoque qui ab eo destinatus est ad prædicandum Toletanus.

Ioannes apostolus Apocalypsim scripsit.

Sub eodem Imperatore Ioannes Apostolus in fermentis olei dolium merfus, & eadē illisus in Pathmos insulam relegatus, Apocalypsim vidit, & scripsit. Ipse quoque Domitianus, vt nullus regni Iudeorū reliquus foret eos qui de genere Dauid erant, interficere iussit. Eo tempore Apollonius insignis philosophus habetur, & Domitianus tandem occisus in palatio per Vespillones ignobiliter exportatur.

Domitianus moritur occisus. Nerva 10.

Romanorum 10. Nerva cæpit anno domini 98. mundi 4061. & imperavit annis duobus: hic primo edicto suo cunctos quos Domitianus exiliauerat reuocauit. Vnde & Ioannes Apostolus de Pathmo insula cum honore Ephesum remeauit, ibique compulsus à fratribus contra hæreticos, qui in Asia pullulauerant Euangelium scripsit. Eo tempore Iustus à Tyberide Iudeorum scriptor claruit. Nerva vero senex Traianum sibi in filium antequam moreretur adoptauit, & tandem mortuus inter Deos est relatus.

Tempora Traiani, & Adriani.

CAPVT LVIII.

Traianus 11.

Romanorum ergo 11. Traianus cæpit anno domini 100. mundi vero 4063. Et imperavit annis 19. Huius institutor fuit Plutarchus philosophus, & sub eo militauit sanctus Eustachius: huius temporibus migravit ad Deum Ioannes Apostolus. Postquam auditores eius insignes fuere Papias Hierapolitanus episcopus & Polycarpus Smirneus & Ignacius Antiochenus.

Plutarchus.

S. Iohannis Apostoli mortis. Papias. Polycarpus Ignacius. Persecutio 3.

Tertiam contra Christianos persecutionem mouit Traianus sub quo crucifixus est Simon filius Cleophae Hierosolymitanus episcopus, & Ignacius Antiochenus bestijs traditur. Sub eodem passi sunt sanctus Clemens Papa, & sanctus Focas. Eo tempore Plinius secundus orator & historicus floruit, qui & cum quadam provinciam regeret in magistratu suo Christianorum plurimos interfecit: tandemque eorum multitudine permotus Traiano pro eis Apologiam scripsit.

Plinij Apologia pro Christianis.

Adrianus 12.

Romanorum 12. Adrianus cæpit anno domini 119. mundi vero 4081. Et imperavit annis 21. hic in vtraque lingua disertissimus, in amorem pueroꝝ incontinens fuit, vnde & Antonium puerum in Aegypto mortuum diligenter sepeliens, ipsum enim in delicijs habuerat in Deos retulit, à quo & vrbs ipsa nomen accepit, Atheniensibus leges petentibus ex Draconis, ac Solonis reliquorumque

A libris iura composuit, & cum insignes plurimas ædes Athenis fecisset, Agonem edidit, ac Bibliothecam miri operis extruxit, in qua etiam secundi philosophi respōdā, qui coram eo constanter silentium tenens ad interrogata singula scripto responderat, inticulari fecit.

Sub hoc Imperatore pro Christo passi sunt Alexander Papa, & Euentius presbyter, & Theodulus diaconus, & eiusdem Alexandri successor Sixtus à quo sanctus Peregrinus Antiochensis in Galliam est directus; & sub quo beatus Thaurinus Ebroicentis doctrina, & miraculis extit clarus. Sub eodem etiam passi sunt sancti Faustinus & Iobitar, & virgo Christi Serapia, & illustris Sabina, tres quoque virgines, fides, spes, & charitas cum earum matre Sophia, & virgo quædam nomine Maria; præter hos etiam miles sanctus Eustachius, & alij decem millia.

Passi pro Christo.

Temporibus Adriani Plutarchus & Sextus philosophi, Favorinus, & Palemon rhetores insignes habentur. Basilides Gnosticorum hæresiarches in Alexandria cōmoratur. Iudæis Palestinam depopulantibus ad opprimendos rebelles exercitus ab Adriano mittitur. Cothebas autem dux Iudæicæ factionis nolentes sibi Christianos contra Romanum militem ferre subsidium omnimodis necabat supplicijs. Adhuc quidem vrbs Hierusalem per Titum euerse remanserant quedam reliquæ. In loco igitur vbi steterat arca, statuam suam Adrianus posuit, quæ à Iudæis amota manum extremam apposuit, & funditus vrbei euertit. Anno ab euerfione prædicta 64. Insuper etiam ne quis Iudæorum in terra illa remaneret edixit. Aliam vero (vt putatur) condidit, quæ ab ipso Elio Adriano nomen accepit. In Romana vero sede præfidebat Telephorus.

Clari philosophi & alij.

Alia condita.

Tempora Antonini Pij, & Antonini Vtri.

CAPVT LIX.

Romanorum 13. Antoninus Pius, cæpit anno domini 140. mundi vero 4103. & imperavit annis 32. Eo tempore Papatum tenuit Hyginus, postea Pius, & post Anicetus. Floruerunt autem philosophi Iustinus qui librum pro nostra religione conscriptum, Antonino tradidit. Eumque erga Christianos benignum reddidit, & Basilides, & Thaurus, & Maximus, Apollonius, Adrianus, & Crescens Cynicus, & Galenus medicus. Sub eodem Imperatore venerunt Romam Valentinus hæresiarches, & Cerdo Marcionis magister.

Ant. Pius 13.

Papa. Philoſophi.

Romanorum 14. regnauit Marcus Antoninus Verus, & cum eo propinquus eius Lucius Aurelius Commodus ab ipso ad imperij partem aſcitus. Hi primum æquo iure imperium administrauerunt. Cum vique ad hoc tempus singuli fuerunt Augusti. Cæperunt anno domini 162. mundi vero 4125. Et imperauerunt annis 19.

Ant. Verus 14.

Quartam vero persecutionem contra Christianos excitauerunt, in qua passi sunt sancti Polycarpus Smyrnæorū episcopus, & Pyoninus, & Fotinus Lugdunēsis, & Pontianus, & puer Flocellus, Marcellus, & Valerianus, & Concordius, Victor, & Corona, virgoque Praxedis, & sancta Blandina. Statim vero persecutionem lues magna secuta est, quæ multas late provincias deuastauit, maximèque Italiam. Antonini vero temporibus post Anicetum Sother Romæ tenuit Pontificatum, & post eum Eleutherius, floruerunt in ecclesia Dei illustres, ac sapientes viri, Aegysippus historiographus, & Pimius, Irenæus Lugdunēsis, & Dionysius Corinthiorum episcopus, Polypus Cretensis, Theophilus Antiochenus, Apollinaris Hierapolitanus: philosophi vero claruerunt Protes orator, & Atticus Platonicus, & Peregrinus, qui rogo ex lignis incendio seipsum superiecit. Eo quo tempore Tacianus hæreticus agnoscutur, à qua Eucratice Cataphrygacum etiam hæ. etis exoritur, Montano auctore. Exercitu Antonini in bello contra Germanos & Sarmatas siti oppresso supplicantijs Christianis militibus qui ibi erant, pluuia diuinitus mittitur, cum econtrario hostes fulmina, & ignes fugauerunt, & plurimos occiderent.

Persecutio 4.

Pontifici Romani.

Philosophi.

Montanus.

Tempora Comodi, & Pertinacis, Seueri, & Caracallae.

CAPVT LX.

Comodius 15.

Romanorum 15. Aurelius Commodus, cepit anno domini 181. mundi vero 4144. Et imperauit annis 13. Hic luxurie, & obscenitati deditus plurimos Senatorum interfecit. Colosso capite sublato, imaginis suae caput imponi iussit. Sub hoc praefecturam Alexandriae tenuit pater sanctus Eugenii sanctus Philippus. Quae scilicet virgo relicto patre, & saeculo sub specie viri ingressa monasterium & abbatis officium gessit, donec a Melania de stupro accusata, tandem sexum suum fecit innotescere. Passi sunt autem sub Comodo sancti Appolinus senator, & Eusebius cum socijs suis. In capitolium fulmen ruit, & magna inflammatione facta Bibliothecas, & aedes vicinas concremauit. Alexandriae ecclesiae Demetrius praeficitur. Commodus vero multis nobilibus interfectis, tandem & ipse strangulatur.

Christiani passi.

Elisus 16.

Romanorum ergo 16. imperauit Elisus, pertinax mensibus sex, hic cum praefecturam urbis ageret, ex consulto Senatus imperare iussus obsecrantibus illis ut uxorem suam Augustam, & filium Caesarem appellaret, contraxit, sufficere testatus quod ipse regnaret inuitus: hoc tempore Victor papatum suscepit 13. Pertinax post sex menses in palatio Iuliani iurisperiti scelere interficitur, & ideo nullus ei annus annotatur. Romanorum itaque

Seuerus 17.

17. Seuerus, cepit anno domini 194. mundi vero 4157. Et imperauit annis 19. Hic Iulianum Pertinacis interfecit, & in honorem illius Pertinacem se cognominari iussit. Ideo quoniam persecutionem in Christianos mouit, in qua passus est Leonides pater Origenis, & Victor Papa, cui successit Zepherinus. Item pater sanctae Eugeniae sanctus Philippus Alexandrinus simul episcopus, ac praefectus, & Andeolus subdiaconus, floruerunt tunc temporis in ecclesia viri illustres sanctas Narcissus, Hierosolymorum episcopus, & Clemens Alexandrinus, Musanus quoque philosophiae nostrae scriptor, & Panthenus Stoicus philosophus. Temporibus quoque Seueri quaestio de pascha quo die, & quota luna celebrari debeat sub Victore Papa determinatur. Tertullianus omnium ecclesiarum sermone celebratur. Origenes Alexandriae studijs eruditur.

Persecutio 5.

Caracalla 18.

Romanorum 18. Antonius Caracalla cognominatur, propter genus vestis quod Romae erogauerat. Cepit anno domini 213. mundi vero 4156. Et imperauit annis sex. Hic Romae Thermas sui nominis, id est, Antoninas aedificauit, & tam impatiens libidinis fuit, ut Noueram suam uxorem duceret. Tandem vero interfectus est: hoc tempore Eusebius episcopus constituitur Antiochie, Hierosolymae vero Alexander adhuc Narcisso viuente.

Maternus 19.

Romanorum 19. imperauit Maternus, anno vno. Hic palatii praefecturam agens nulla voluntate senatus Imperator efficitur, & post annum occiditur. Hoc tempore regnauit Edillix vir sanctus Abagarus, ut vult Africanus.

Tempora Aurelij, Alexandri, Maximini, Gordiani, Philippi.

CAPVT LXI.

M. Aurelius 20.

Romanorum 20. Marcus Aurelius Antoninus, cepit anno domini 210. mundi vero 4183. & imperauit annis 4. hic Eliogabali templi sacerdos, adeo impudice in imperio suo vixit, ut nullum obscenitatis genus committere omiserit, nec ullam sui nisi stuprorum, atque flagitiorum infamem memoriam reliquerit, tandemque tumultu militari occisus cum matre interit, hoc tempore 15. Papatum tenuit Calixtus.

Alexander 21.

Romanorum 21. Alexander Mamee filius, cepit anno domini 233. mundi vero 4187. Et imperauit annis 13. Hic in Mameam matrem suam vnicè Pius fuit, & ob hoc amabilis omnibus: disciplinae quoque militaris corrector seuerus Xerxen Perlarum regem gloriose vicit, à cuius victoria cum rediret corpus sancti Thomae apo-

stoli de India ad Edissam translatus est. Sub hoc in papatu sedet Urbanus, & postea Pontianus. Thermas Alexandriae Romae aedificantur, multique pro fide Christi martyrizantur. Ex quibus fuit Tyburtius, & Valerianus cum beata virgine Cecilia. Papa quoque Calixtus, & post eum Urbanus, Cyricus puer, & mater eius Iulia, sanctaque virgo Martina, his temporibus clari scriptores habebantur Hippolitus, & Berillus, Arabiae episcopus. Origenes etiam in Alexandria claruit, & inde in Caesarem Palestinam transijt. Vlpianus quoque iuriconsultus Alexandri assessor insignissimus habebatur, qui scilicet Alexander tandem Magunciani tumultu militari occiditur.

Martyr.

Romanorum ergo 22. Maximinus, cepit anno domini 232. mundi 4200. & imperauit annis 3. hic primus ex corpore militari sine senatus auctoritate ab exercitu electus; sextam aduersus ecclesiam persecutionem mouit. Vnde Pontianus Papa successor Urbani martyrium subiit. Tunc Origenes de laude martyrij librum ad Ambrosium scripsit, qui cum ad plurimos venisset, eos ad confessionem nominis Christi fortiter animauit. Tandem vero Maximinus à Pupieno peremptus interijt. Moxque Pupienus, & Albinus frater eius imperium usurpauerunt, sed in palatio mox occisi sunt: hoc tempore Pontiano Papae successit Antherus, & Anthero Fabianus.

Maximinus 22.

6. Persecutio.

Romanorum 23. Gordianus, cepit anno domini 240. mundi vero 4203. & imperauit annis sex. Eo tempore floruit Aphricanus inter scriptores ecclesiasticos nominatissimus, Porphyrius quoque philosophus, & Theopompus, Gordianus adolescens dum à piratis victor reuertitur, fraude Philippi praefecti praetorij interficitur.

Gordianus 23.

Romanorum 24. Philippus, cepit anno domini 246. mundi vero 4209. & imperauit annis septem: hic filium suum Philippum imperij consortem fecit, primusque omnium ex Romanis Imperatoribus Christianus fuit, hos enim beatus Pontius ad Christum conuertit, quod postea sub Decio martyrium subiit. his autem regnandibus expletus est urbis Romanae millesimus annus, ob quam solemnitatem innumerabiles bestiae interfectae sunt in circo magno, ludique theatrales celebrati sunt in capto Martio tribus diebus, ac noctibus peruigilante populo, Philippo quidem Imperatori volenti paschae vigilijs interesse, & communicare mysterijs, Fabianus Papa restitit, nec permisit, donec peccata sua confiteretur, & inter penitentes staret: ambo denique Philippi fraude Decij, circumuenti sunt & occisi.

Philippus 24.

Tempora Decij Valeriani, & Gallieni, & Claudij.

CAPVT LXII.

Romanorum ergo 25. cepit Decius, anno domini 253. mundi vero 4216. & imperauit anno 7. Qui cum Philippum patrem, & filium occidisset in odium eorum 7. contra Christianos persecutionem mouit. In hac Fabianus Papa Romae martyrio coronatus sedem Cornelio reliquit. In eadem quoque passi sunt sancti Dionysius, Alexandrinus, & Alexander Hierosolymitanus episcopi, qui scilicet Dionysius sermonem de lapsis fecit. Eo tempore quo Nouatus presbyter speciem eis salutis etiam si digne penitissent adimebat ex quo & Nouacianorum haereseos princeps Nouacianus extitit. Sub Decio quoque passa est beata virgo Agatha: Petrus, Andreas, & Paulus, & Dionysius, Triphon, & Secundianus, Verianus, Marianus, Abdon, & Sennen, & septem dormientes, & alij plures. Eo tempore Antonius monachus in Aegypto nascitur: pestilens morbus Italiam, maximeque Alexandriam occupat, Decius tandem cum filio à Bruto occiditur.

Decius 25.

7. Persecutio.

S. Antonius abbas.

Gallus.

Romanorum 26. Gallus Hostilianus cum filio suo Volusiano cepit anno domini 254. mundi vero 4207. & imperauit annis 2. Hoc tempore regebat ecclesiam Papa Cornelius, cui pro Christi nomine martyrio passio successit, Lucius, & Lucio Stephanus, ambo praedicti Imperatores tandem interfecti sunt. Romanorum 27. Valerianus, 27.

Valerianus 27.

cum

cum filio suo Galieno cepit anno domini 256. mundi 4219. & imperavit annis 15. Hi octauam contra Christianos persecutionem mouerunt, in qua multi sanctorum passi sunt. Ex quibus fuerunt Stephanus Papa, Dionysius Alexandrinus, & Afcyrius Senator, & Cyprianus Carthaginensis, Fructuosus Tarraconensis, sanctaque virgo Eugenia cum duobus Eunuchis, Protho & Hincinto, Pontius Priscus, & alij multi. Stephano vero Papae successit Dionysius, & Dionysio Sixtus. Porro Valerianus in Christianos persecutione commota, statim a Sapore rege Persarum capitur. Ibiq; seruitute miserabili cōsenescit, & extunc Galienus pacem nostris reddidit. Ipso tamen in omnem lasciuam dissoluto.

8. Persecutio.

Martyres.

Galienus.

S. Laurentius.

Paulus armita.

Claudius 28.

Porro Galienus vocatus est etiam Decius. Itaque sub Decio passi sunt etiam sanctus Papa Sixtus, & eius Leuita Laurentius, & Hippolytus, & Polychronius cum clericis suis, & alij plures. Eo tempore floruit miraculis, & doctrina sanctus Gregorius Ponticus, ad desertum quoque fugit primus eremita Paulus, Antiochiz vero 15. Paulus Samoſatenus episcopatum suscepit qui Atheonis heresim suscitauit. Galienus quoque tandem Mediolani occiditur.

Romanorum 28. cepit Claudius, anno domini 271. mundi vero 4234. Et imperavit annis duobus. Hic Gothos Illyricum, & Macedoniam vastantes superauit, ob hoc ei clypeus aureus in curia, & in capitolio statua aurea collocata est. Sub hoc etiam pro Christo passi sunt sancti Cælius diaconus, & Iulianus presbyter, & Marius, & Martha cum duobus filiis, & Valentinus presbyter, & alij plures, ea tempeſtate Antiochiz pro Paulo heresiarcha Dominus substituitur, cuius tempore Pelagia peccatrix ad Deum conuertitur.

Tempora Aureliani, & Taciti, Floriani, Probi, Cari, Carini, Numeriani.

CAPVT LXIII.

Romanorum 29. cepit Aurelianus, anno Domini 273. mundi 4236. Et imperavit annis 6. Hic nondum malis cōsilijs deſeratus de ecclesia Paulum egredi nolentem, expelli fecit, sed postea mutato proposito nonam persecutionē in Christianos excitauit. In qua passi sunt sancti Benignus presbyter, & Andochius cum sociis suis, Priscus & Felix cum sociis suis. Speusippus cum fratribus suis, virgoque Columba, Patroclus, & Sabinianus, pueri quoque Symphorianus, & Mames, & Agapitus, & plures alij. Eo tempore floruit Eusebius Leodicensis episcopus: denique persecutione contra nos mota fulmen iuxta Aurelianum, & comites eius ruit, ipseque non multo post occisus interijt.

Aurelianus 29.

9. Persecutio.

Tacitus 30.

Romanorum 30. imperauit Tacitus, mensibus sex. Quo apud Pontum occiso, Florianus obtinuit imperium octogintanouem diebus. Eo quoq; apud Tharsum intere trupto regnauit Probus, prefatis ergo duobus Imperatoribus annotatur in chronicis annus vnus. Romanorum itaque 31. Probus, cepit anno domini 279. mundi vero 4242. & imperavit annis 6. Hoc tempore Manichæorum hæresis exoritur. Cyrillus episcopus Antiochiz constituitur. Eutychianus ecclesie Romanæ præficitur, & post eum Caius. Probus vero militari tumultu occiditur. Romanorum 32. cepit Carus, Narbonensis, anno domini 285. mundi vero 4249. & imperavit annis duobus. Hic cum filios suos Carinum, & Numerianum confortes regni fecisset ad bellum Parthicum profectus, & victoria potitus, in castris fulmine ictus interijt. Sub Numeriano vero passi sunt. Babylus episcopus cum tribus pueris, Cryſantus, & Darias cum pluribus alijs: deuique Numerianus ipse cum ob dolorem oculorum in lecticula veheretur, insidijs Arii foceri sui occiditur.

Probus 31.

Carus 32.

Romanorum 32. cepit Carus, Narbonensis, anno domini 285. mundi vero 4249. & imperavit annis duobus. Hic cum filios suos Carinum, & Numerianum confortes regni fecisset ad bellum Parthicum profectus, & victoria potitus, in castris fulmine ictus interijt. Sub Numeriano vero passi sunt. Babylus episcopus cum tribus pueris, Cryſantus, & Darias cum pluribus alijs: deuique Numerianus ipse cum ob dolorem oculorum in lecticula veheretur, insidijs Arii foceri sui occiditur.

Tempora Diocletiani, & Maximiani, & Galery.

CAPVT LXIV.

Romanorum 33. cepit Diocletianus, anno domini 277. mundi vero 4251. & imperavit annis 20. Hic Ma-

Diocletianus 33.

ximianum Herculium in regni consortiū assumpſit. Primusque se adorari vt Deum, ac gemmas vestibus, & calceamentis inseri iussit. Sub his Imperatoribus decima persecutio in Christianos excitata est, quæ primo quidem in milibus grassata est. Ex quibus fuerunt beatus Mauritius, ceteriq; ex legione Thebæorum, & beatus Sebastianus cum suis, & Victor Masiliensis, & Mennas, à militibus vero vbique per orbem diffusa est. Passique sunt per diuersas vrbes, atque prouincias innumerabiles martyres. Præcipuè vero sub Daciano præſide Hispaniæ passi sunt sanctus Valerius Cæſar Augustanus episcopus, & Vincentius eius Archidiaconus, ac Georgius miles, Felix Gerundensis, & Caprasius, virgines etiã Fides, & Eulalia, & alij plures. Sub Ricthouaro autem præſide Galliæ, sancti Dei Quintinus & Gentianus, Fuscianus & Victorius, Crispinus & Crispinianus; Ruffinus & Valerius. Puer quoque Iustius, & Macra virgo. Sub cæteris vero iudicibus per diuersas orbis prouincias Dorotheus, & Gorgonius cum sociis suis Agricola & Vitalis, Cosmas & Damianus, Sabinus & Blasius, Gregorius Spoletanus, Sergius & Bacchus, Anastasia & Gryſogonus, Vitus puer & Modestus, Primus & Felicianus, Lucia & Geminianus, Marcellinus & Petrus, Arthemius Donatianus & Rogatianus Felix & Adauctus. Simplicius Faustinus atq; Beatrix, Firmius Ambianensis, Bonifacius, Ascla, Phileas Cucuphates, Pantaleo & Theodorus, Cyriacus cū sociis suis, & papa Marcellinus, post Marcellus, virginesque Theodosia, Iuliana, Dorothea, Barbara, Christina, Lucia, Benedicta, Iustina quoque, Cyprianus, & alij infiniti vtriusque sexus. Marcellino siquidem Romanã ecclesiam regente tanta fuit persecutio, vt inter dies triginta decemseptem millia hominum promiscui sexus coronarentur martyrio. Tunc & ipse Marcellinus tyrannus cedens thurificauit, sed postea penitens capitis abscisionem pro fide Christi sustinuit. Tunc inter persecutiones pontificatus annis septem cessauit. Et exinde succedens Marcellus ipse quoque persecutione eadem martyrium subiit. Denique Diocletianus ab inuito Maximiano exegit, vt simul purpuram imperiumque deponerent, ac iunioribus in republica substitutis, in priuato habitu conſenescerent. Tunc Maximinus, Galerius, & Constantius Augusti Romanorum imperium in duas procuraciones primi diuiserunt, & Galerius quidem Illyricum & Asiam & orientem tenuit. Constantius autē vir mansuetus Gallia tantum Hispaniaque contentus cæteris eis partibus cessit, hos etenim duos olim Diocletianus Cæſares legerat, tradens Galerio filiam suam Valeriam, Constantio vero qui Claudij nepos fuit ex filia Primiſignam Maximiani Theodoram, ex qua sex filios habuit fratres Constantini, quem ex Helena concubina suscepit. Hi itaque duo diuisim tenuerunt imperium annis duobus. Anno enim secūdo Constantius occiduas partes, quarum Maximianus imperium deposuerat, regens in Britannia obiit, ac religiosiorem filium Constantinum hæredem imperij reliquit. Eo tempore papatum Eusebius, & post Melchisedes tenuit. Galerius autem Seuerum & Maximinum Cæſares legit.

Decima persecutio.

S. Vincentius.

S. Quintinus.

Martyres.

Diocletianus deponit purpuram.

Galerius cū Constantio Choro imperant.

Constantinus

Tempora Constantini Magni.

CAPVT LXV.

Romanorum ergo 34. cepit Constantinus, anno domini 309. mundi vero 4283. Et imperavit annis, 31. Maxentius quoque filius Maximini à prætorianis militibus Romæ Augustus appellatur. Seuerus à Galerio missus Rauennæ interficitur. Sed & Licinius qui sententia ascitus omnium in imperium, sororem Constantini duxerat in vxorem, Augustus appellatur, quæ res Maximinum vehementer ostendit, quia ipse solummodo tunc Cæſar in Orientis partibus habebatur. Igitur etiam ab ipso nomen Augusti vi raptum assumitur. Porro Maximianus Herculius à filio suo Maxentio Romæ tyrannidem tenente expulsus, & à genero suo Constantino religiose receptus, imperium quod prius abiecerat, iterum arripere volens à filia sua Fausta detestus,

ctus,

Diocletiani
mors.

Maxentij
impetio.

S. Cathari-
na.

Constantinus
baptizatus a
S. Sylvestro.

Persecutio
Licinij.

Arius.

Inuentio S.
Crucis.

Constantinus
29. Imp. 35.

ctus, quod dolum viro suo Constantino pararat Massi-
lie fugiens occiditur. Diocletianus quoque non procul
a Salone moritur, & solus omnium priuatus inter Deos
refertur. Eo tempore passa est sancta Lucia virgo sub
consulari Paschatio.

Inter hac Maxentius Romae tyrannidem agens sena-
torum, maximeque nobilium matronas ad suam libidi-
nem duci contaminatasque viris suis reddi iubebat, libi-
dine quoque caedis exastuans, infinitum sanguinem ef-
fundeat. Magicas etiam artes summis studijs excole-
bat, nihilque flagitiorum, atque facinorum a suis acti-
bus alienum relinquebat. Sub hoc passa est beata virgo
Catharina cum quinquaginta suis oratoribus, ac duce
Porphyrio, & regina. Sub Maximino vero similem in
oriente tyrannidem exercente passi sunt sancti, Petrus
Alexandrinus, & Lucianus Antiochenus, & Phileas epis-
copus, Romanus, & Baralus, puer Quirinus, & Pamphi-
lus presbyter. Denique Maximinus ipse post multa sce-
lera in sanctos perpetrata diuinam vltionem sustinuit.
Potro Constantinus anno septimo imperij sui per signu
crucis sibi diuinitus ostensum, de Maxentio triumphauit,
& baptizatus a beato Papa Sylvestro, pacem ecclesijs
reddidit. Quarum omnium caput Romanam ecclesiam
esse decreuit. Imperium quoque Italicum simul cum
imperialibus insignijs beato Sylvestro contulit. Ipse ve-
ro sedem imperij sui apud Constantinopolim transtulit.
His autem successibus inuidia permotus Licinius in
christianos saeuire cepit, & vt crudelitati superiorum
aliquid adderet, incarceratis cibum vel potum omnino
dari prohibuit. Sub hoc passi sunt apud Sebastem qua-
draginta milites, insuper & sanctus Theogenes, sancti
quoque fratres Argeus, Narcissus, & Marcellinus, &
sanctus Vrsacius. Denique Licinius a Constantino co-
prehensus capite truncatur.

Arius in concilio Niceno condemnatur. Cui scilicet
concilio interfuerunt (vt legitur) sanctus Alexander epis-
copus Alexandrinus, & eius discipulus Athanasius, san-
ctus quoque Paphuncius ac Spiridion Cyprinus & etiam
sanctus Mirraeorum episcopus Nicolaus. Eodem tem-
pore floruerunt sancti, Iacobus Nisibenus episcopus, &
Enuncius Aurelianensis, Eusebius Caesariensis, & Anto-
nius Aegyptus monachus, sanctique confessores, Vin-
centius & Florentius. Philosophi quoque Lactantius,
& Arnobius rhetor, & Porphyrius.

Imperatrix Helena diuinitus per visum admonita
Hierosolymam petens lignu sanctae Crucis inuenit. Cuius
partem vnam thecis argenteis conditam in eo loco fi-
delibus ad memoriam derelinquens, reliquam filio de-
tulit. Vltior India per Frumentium, & Hiberia per
quandam captiuam ad fidem Christi conuertuntur.
Constantinus in Arianum dogma declinans peruertitur.
Hoc habuit ex Eusebio & alijs qui aiunt baptizatum
Nicomediae, ab Arianis scilicet vt suspicandum relin-
quunt.

Tempora Constantini haereticis, Iuliani apostatae:
Ioniniani.

CAPVT LXVI.

Romanorum 35. Constantinus, cum fratribus suis Con-
stantio & Constante cepit anno domini 340.
mundi vero 4303. & imperauit annis 24. Huius impietas Aria-
na sulca praesidio, vndecima contra catholicos persecu-
tionem mouit, in qua passus est sanctus Eusebius pres-
byter, & alij plures, Athanasius quoque Alexandrinus
multa pro fide sustinuit, & Papa Liberius, ac post eum
Felix. Floruerunt eo tempore sancti, Iacobus Nisibenus
episcopus, & Maximinus Treuerensis, a quo persecutio-
nes Constantini declinans honorifice susceptus est A-
thanasius, discipuli quoque sancti Antonij, Paulus sim-
plex, & Hylarion, Amos etiam Aegyptius, & duo Ma-
charij, sed & Eusebius Emisensis episcopus, & Victorinus
Apher. Eusebius quoque Vercellensis & Hilarius Pi-
ctauensis, qui his temporibus ecclesiam Dei tanquam
columnae firmissimae vna cum Athanasio fulciebant.

Haereticarum vero fuerunt hoc tempore Donatus,
Lucifer Macedonius & Andeus, philosophi quoque
Victorinus Rhetor, qui statum in foro Traiani meruit,
& Donatus grammaticus Hieronymi preceptor. Sapor
etiam rex Persarum eo tempore nostros persecutus est.
In cuius regno sedecim milia martyrum, inter eos Si-
meon archiepiscopus passi sunt. Synodus quoque apud
Ariminum ab haereticis facta est, in qua fides antiqua
patrum damnata est, sed in Gallia per Hilarium eadem
Synodus condemnata.

Romanorum 36. cepit Iulianus Constantij nepos anno
domini 364. mundi vero 4327. & imperauit annis fere
duobus. Quo ad cultum idolorum conuerso, duodeci-
ma ecclesiae persecutio cepit, blanda quidem & illides
magis quam propellens. Sub hoc ergo passi sunt marty-
res Christi, Gallicanus quondam magister militiae Con-
stantini, Ioannes & Paulus, Donatus Aretinus episco-
pus, & Cyriacus, Gordianus etiam eiusdem Iuliani vica-
rius, & Epimachus, & alij multi. Denique Iulianus dum
contra Persas ad bellum perexisset, orante sancto Basi-
lio cum populo suo Caesariensi, cui Iulianus ipse minas
intulerat, iubente quoque beata Maria semper virgine,
cuius filium blasphemauerat, a Mercurio martyre sub-
ito interfectus est.

Romanorum 37. Iouinianus, vir fortis & nobilis, qui
quondam sub Iuliano cum esset millenarius magister
elegerat cingulum amittere quam imperatori sacrifi-
cando idolis obedire, imperauit menses 7.

Tempora Valentini, Valenti & Gratiani.

CAPVT LXVII.

Romanorum 38. cepit Valentianus, anno domini
367. mundi vero 4340. & imperauit annis 11. qui
& ipse ab impio Iuliano pro fide catholica priuatus fue-
rat militia. Ab hoc frater eius Valens in regni confor-
tium assumitur, qui ab Eudoxio Arianorum episcopo
baptizatus nostros persequitur. Eo tempore Romae Pa-
pa Damasus ordinatur, Apollinaris Leodicensis, & Dy-
dimus Alexandrinus scriptores nostri dogmatis agnos-
cuntur. Fuerunt etiam huius temporis Libanius rhetor
& Antiochenus & Haereticarum Eunomius, post Auxetij
quoque seram mortem Ambrosio Mediolani episcopo
constituto, omnis ad rectam fidem Italia conuertitur.

Theodulus miserabilis presbyter dum contra con-
scientiam furoris sui, sacrificia Deo offerre audeat, in me-
dijs precibus eliditur apud Attrebatum, eo tempore lana
e caelo pluuiae mixta fluxit. Melana nobilissima Roma-
norum Hierosolymam nauigans, ibidem magno virtu-
tum miraculo claruit. Sancti quoque patres monacho-
rum eo tempore floruerunt in Aegypto, & maxime in
Nitriae partibus, Isidorus scilicet Heracleotes, Pior &
Pappus, Appelles, Hor, & Ammonius, Serapion & Eulo-
gius, Benjamin & Apollonius, Eugarius, Copres & Mu-
tius & Venus. Mortuo denique Valentiano anno im-
perij sui vndecimo, Gratianus filius eius assumpto in
imperium Valentiano fratre cum paterno Valente,
regnavit cum eis annis tribus. Valens legem vt monachi
militarent, edidit, & nolentes fustibus necari iussit. Multique
monachorum Nitriae caesi sunt. Eo tempore Haereticarum
moritur. Basilius Caesariensis episcopus, & Florentinus,
ac Bonosius, & Rufinus monachi insignes ha-
bentur. Romani a Gotis vsque ad interuentionem in
Trachiae bello caduntur, & Imperator Valens sagitta
saucius ad cuiusdam villulae casam deportatur, ibique
cum ipsa domo incenditur.

Gratianus itaque solus imperauit publice annis sex.
Hic religioni valde fauens, ac per omnia reipublice
promptus Theodosium imperii consortem fecit, qui
felicitate iam deuictis Barbaris, dum esset magister mi-
litiarum, mira felicitate lassam rempublicam in orientis
partibus reparauit.

Celebrantur eo tempore viri illustres in ecclesia Da-
masus summus pontifex, & Basilius Caesariensis, Grego-
rius Nazianzenus, & Gregorius Nyssenus, Martinus

Haereticarum

Synodus A-
riminensi.

Iulianus 36

Duodecima
persecutio.

Iouinianus
37.

Valentianus
38.

Damasus.

Theodulus
Attrebatensi.

Valentianus
iniquus.

Gratianus
39.

Viri illustres

Turonensis & Ambrosius Mediolanensis, Theophilus Alexandrinus, & Miletus Antiochenus, & Didimus Alexandrinus philosophus. Ruffinus Aquileiensis presbyter, Hieronymus quoque diuinæ scripturæ totus incumbens, & Paula Romanorum matronarum prænobilis, mundo abrenuncians, & etiam in Aegypto sanctus Abbas Pachomius, in Gallia, sanctus Firminus Ambianensis, & Maurilius Andegauensis. Maximinus vero Constantini magni consanguineus cum rex Britannia factus esset, per tyrannidem imperium inuasit: tandem & in Gallias transiens Gratianum Imperatorem Lugduni peremit. His quoque temporibus Apollinarem Laodiceæ episcopum in hæresim nominis sui conuersum, Damasus Papa condemnat, sed & Priscillianus in Hispania episcopus hæresim sui nominis condens ecclesiam perturbat.

Tempora Theodosij senioris Archadij, & Honorij.

CAPVT LXVIII.

Romanorum 40. Theodosius senior cepit anno domini 378. mundi vero 4350. Et imperauit annis 11. Gratiani necem vindicauit, & idolorum cultum destruxit. Huius temporibus ecclesie Romanæ præfuit Syrius. Floruit autem sanctus Ambrosius, qui & corpora sanctorum Geruasij, & Prothasij, Nazarij quoque & Celsi martyrum inuenit, & vitam sanctæ virginis martyris Agnetis descripsit, per quem etiam Augustinus eum esset Manichæus ad rectam fidem conuersus relictis scholis baptizatur, & Maximus tyrannus ab eodem excommunicatus à Theodosio perimitur. Claruerunt & poetæ Claudianus Gentilis Romæ, & Prudentius lyricus in Hispania. In Aegypto quoque sanctus Ioannes Anachoreta. Theodolum immane facinus quod commisit quando Thessalonice septem milia ciuium in uisionem iudicum in seditione occisorum occidi fecit, mirabili publicæ penitentia exemplo diluit, ab Ambrosio ecclesia expulsus, & humili satisfactione reconciliatus.

Sanctus Patricius Scotus in Hibernia venditur, ubi cum esset regis Portarius angelico saepe colloquio fruitur. Arsenius ex senatore Romano monachus efficitur. In Emaus castello Iudææ puer nascitur gemellus ab umbilico, & sursum diuisus. Corpora prophetarum Abacuch, & Michee reuelantur. Didymus Alexandria plus quam octogenarius moritur. Dux quoque laudabiles Abbatissæ Sara, & Sincretice hoc tempore fuisse creduntur.

Romanorum 41. Archadius Theodosij filius cum fratre suo Honorio cepit anno domini 398. mundi vero 4361. Et imperauerunt simul annis 13. Hoc tempore in Romana sede præfuit Anastasius, & post eum Innocentius. Floruerunt in ecclesia sancti uiri Ioannes Chrysostomus Constantinopolis, & Donatus Epyri episcopus. In Hispania quoque Orosius historiographus, & in Aquitania seuerus. In Gallia vero Seuerus Agrippinensis, & Seruatius Tungrentis episcopus Domini Iesu Christi secundum carnem consanguineus. Imperatores idolorum ubique templa destrui præceperunt. Hieronymus, & Ruffinus orta inter se similitate pro questionibus scripturarum inuictas in alterutrum conscripserunt. Augustinus etiam & Hieronymus de quibusdam scripturæ capitulis usque ad similitatem inter se per epistolas disceptauerunt. Sanctus Martinus octogenarius obiit, cui sanctus Briceus in episcopatu successit. Sanctus Ambrosius obiit; cuius vitam Paulinus Nolanus episcopus descripsit. Augustinus in ecclesia philosophatur. Romæ vita sancti Alexij declaratur. In Hispania Pelagius hæresiarcha agnoscitur. Olla propheta Samuelis à Iudra Constantinopolim ab Archadio transferuntur. Ioannes Chrysostomus in exilium relegatur.

Tempora Honorij, & Theodosij iunioris, & Valentiniiani.

CAPVT LXIX.

Post Archadij mortem Honorius cum fratre suo Theodosio imperauit annis quatuordecim. Huius tempore papatum tenuit Innocentius, & post eum Zosimus: postea vero Bonifacius: Vuandali duce Croscio Gallias peruagati multas vrbes, & ecclesias subuertunt, sub quo turbine martyrizantur inter multos Florentinus, & Hilarius Sedunenses, Desyderius Lingonensis, cum Archidiacono Vincentio, Antidius quoque Bifontinus episcopus. Tandem vero Vuandali Galliam scilicet relinquentes timore Gothorum cum Alanis, ac Sueuis Hispaniam occupauerunt, ibique fere triginta annis habitauerunt. Alaricus autem rex Vuifigothorum per Italiam debacchatus Pisam, tandem Romam cepit, multaque in ea loca incendit. A sanguine tamen & cæde temperabat, & ad sanctorum limina confugientibus indulgebat. Vuandalis iterum Gallias incurstantibus ingressi Franci, Modigisilum regem cum 20. millibus Vuandalorum extinguunt: post quem filius Gondericus in Hispania regnauit. Eo tempore Maximus Taurensis episcopus homiliarum in ecclesia declamator floruit. Prædestinatorum hæresis serpere capit. Iudæus quidam quæstus causa cum ad baptisma venisset, aqua fontis subito disparuit, & iterum iterumque aliata, iterumque disparsens Dei virtutem, ac Iudæi perfidiam ostendit. Corpora sanctorum Stephani prothomartyris cum socijs suis Luciano præbitero reuelata sunt: cuius scilicet martyris reliquias Orosius presbyter à beato Hieronymo ad Agustinum rediens in Africam detulit, easque dominus ubique miraculorum gratia miracauit: quorum plura scripsit Augustinus, & multo plura Ennodius.

Franci legibus vrbi ceperunt, & legem Salicam dictauerunt. Hieronymus per quinquaginta sex annos libris suis cõfectis fere cõtenarius apud Bethlehé obiit. Mortuo Honorio Theodosius solus imperauit annis tribus. Hoc tempore Celestinus Papatu tenuit, sanctus Albanus cum Episcopo suo Theonisco per hæreticos ab vrbe sua Philippis expulsus, apud Magunciam Gallie martirium subiit. Cassianus à Ioanne Chrysostomo de constantinopolis ecclesia eiectus, cõpertas in Aegypto vitas patrũ collocauonesque descripsit. Denique Theodosius Valentiniannum amicæ suæ Placidæ filium in imperium secum ascieuit, anno Domini 418. mundi vero 4091. & imperauerunt simul annis 24.

Hoc tempore in Papatu sedit Celestinus, & post eum Sixtus huius nominis tertius, deinde Leo primus. Quorum Celestinus ad Scotos in Christum credentes, misit Palladium primum Episcopum, & postea sanctum Patricium Conches sororis sancti Martini Turonensis filium. Gundericus rex Hispali capta cum in eiusdem vrbe ecclesiam manus extendisset, mox à dæmone correptus interijt, eiusque frater Gensericus successit.

Nestorius, Constantinopolis episcopus hæresiarcha efficitur, & in synodo Ephesina prima iussu Theodosij edita cõdemnatur. In Hispanijs 20. millia ferme militum cõtra Vuandalos pugnantium ceduntur. Sixtus Imperatoris iussu congregata synodo coram 56. episcopis synodico iudicio purgatur. Floruerunt eo tempore sancti episcopi in Gallia Germanus Antiodorensis, Lupus Trecafensis, Eucherius quoque Lugdunensis, & Hilarius Arlatensis, apud Ephesum septem fratres sub Decio passi diuinitus à somno surgunt, & asserta fide resurrectionis nostræ coram Theodosio de qua multum dubitabatur, iterum in Christo dormiunt. Remigius Rhemensis nascitur, per Montanum monachum ex nomine prænunciatur, quo nato idem Montanus cum esset cæcus de late matris illius oculos liniens est illuminatus.

Theodosius 40.

Theodosij facinus.

Patricius.

Arsenius.

Didymus.

Archadius.

S. Chrysostomus.

S. Seruatius.

Obitus S. Martini & Ambrosij.

Martyres.

† Error est, nã Tauromensis fuit hæreticus contra quem scripsit Iohannes Aurelianus fuitque sub Carolo Caluo. Maximus Episcopus.

Lex salica.

Pontifices Romani.

Nestorius Synodus.

Sancti.

Tempora Marciani, Leonis, & Zenonis.

CAPVT LXX.

Marcianus.

Synodus 4. oecumenica.

Martyrium S. Nicasij & 11000. virginum.

S. Genouefa.

Leo.

Simeon Stylita.

Zeno.

Acephali.

Persecutio Africana.

S. sancti florantes.

Theodosio defuncto successit Marcianus anno Domini 452. mundi vero 4115. Et imperauit annis sex. Quo iubente instantia Leonis Papae quarti, vniuersalis synodus apud Calcedonem congregatur, in qua Eutyches Constantinopolis Abbas, & eius defensor Dioscorus, atque Nestorius haeretici condemnantur. Attila rex Hunorum per totas Gallias debaechatur, cum tandem Aurelianis urbem obsedisset in qua sanctus Auianus episcopatum tenens orationibus suis, & meritis urbem protegebat, ad subsidium Galliarum Aetius Romanorum Patricius aduocat, confertoque praelio in campis Cathalannicis caesa sunt ibi 180. millia pugnatorum, inter quos & Theodericus Vuisigothorum rex, qui Aetium iunabat cecidit, Aetius tamen superior recessit. Sub quo turbine sanctus Nichasius Rhenensis episcopus cum Eutropia sorore sua, ab hoc martyrizatur. Sed & vndecim millia virginum apud Coloniā ab eisdem patiuntur. Pullulante intra Gallias haeresi Arriana. Vnitas substantiae trium personarum euidenti miraculo ostenditur, dum in vrbe Vafacensi celebrans episcopus missam vidit super altare tres guttas clarissimas aequalis magnitudinis cadere, quae simul defluentes, & in vnum coniunctae quasi gemmam pulcherrimam effecerunt. Et cum eam in medio crucis aureae posuissent, aliae gemmae ceciderunt. *Eo tempore Genouefa virgo Parisiensis multa sanctitate per Gallias clauit. Ioannes Baptista caput suum (vt quidam scribunt) duobus monachis reuelauit. Gensericus Romam cepit: omniaque diripuit; vt tamen ab igne, & caede hominumque supplicij abstineret, Leo Papa ab eo obtinuit. Hucusque Prosper chronicam suam perduxit.*

Mariano successit Leo, qui cepit anno domini 480. mundi vero 4121. & imperauit annis 16. Huius tempore Papatum tenebat Leo, deinde Hilarius, & post eum Simplicius. Symeon qui 40. annis inclusus in columna stetit, mira sanctitate Antiochie clauit. Mauertius quoque Viennensis episcopus, qui lianas ante ascensionem domini instituit. Corpus Helisei prophetae transfertur Alexandriam, & corpus Marci Euangelistae ab Alexandria transferretur Venetias. Apud Tolosā urbē Galliae ex eius medio sanguis tota die riuo largissimo fluxit, quod Gothi pro portento suae perditionis acceperunt.

Post Leonem cepit Zeno, anno domini 474. mundi vero 4137. & imperauit annis 19. huius tempore Papatum suū tenebat Simplicius, & post Felix, deinde vero Gelasius, & post eum Anastasius. Acephalorum haeresis exoritur. Carthagine Liberatus Abbas cum fratribus sex martyrizatur. In Aphrica siquidem Honoricus Gensericus filius Vuandalorum rex Orthodoxos diuersi ordinis, & aetatis vsque ad 4976. in exilium trufos diuersis poenis ad mortem excruciauit, & iterum omnes episcopos Aphrycae quasi ad synodum conuocans fugatis, & exiliatis 444. episcopis catholicis ecclesias clausit, aut Arrianis dedit, plebemque varijs supplicij afflixit. Eusebium quoque Carthaginis episcopum contra Vuandalorum haeresim Arrianam fortiter agonizantem cum clericis plus quam quingentis multimode cruciatos exiliauit. Tandem vero iudicio Dei percussus scatenens vermibus miserabiliter expirauit. Clarebant in Gallia sancti episcopi Remigius Rhenensis, & Principius frater eius Suetionensis, Anisus, Viennensis, Solennis Carnotensis. Vedastus quoque futurus episcopus Atrebatensis. In Aphrica vero Fulgentius Ruspensis, & in Italia Germanus Capuanus Epiphanius quoque Thirinentis, Guntamundus Vuandalorum rex primo quidem Eugenium episcopum, & eo petente omnes Dei sacerdotes ab exilio reuocauit, & ecclesias in Aphrica clausas aperuit.

A

Tempora Anastasij, & Iustini senioris.

CAPVT LXXI.

Anastasius.

S. sancti Ab-latis in Gal-lia.

Fulgentius Exul pro fide.

Miraculum de Arriano baptizante.

Faustus S. Benedicti discipulus.

Synodus Gallicana Francorum. Anastasius.

Iustini senior. Boetius.

Zenoni successit Anastasius anno domini 494. mundi vero 4151. Et imperauit annis 25. huius temporibus Romanam sedem tenuit Symachus, & post eum Hormisdas Papa quinquagesimus, verum contra Symachum ordinato ante Papa Laurentio contentio vsque ad caedes, & homicidia intra & extra ecclesiam diu protracta est, sed tandem regis Theodorici quauis Arriani potentia compressa. In Gallia floruerunt hoc tempore sancti Lannomarus Carnotensis, & Maximinus Aurelianensis, Abbates, cuius scilicet maximi fuerunt discipuli Corielephus, & Anitus Abbates. Maxentius quoque Pictauiensis Abbas clauit, & Gibrianus Scotus cum fratribus, ac sororibus in Gallia peregrinatus urbem Remensem vita & morte sua illustrauit. Gantamundo Vuandalorum regi Trasamundus succedens in Aphrica clausis iterum ecclesijs 222. episcopos exiliauit, circa quos Symachus Papa beniuolē manum suae liberalitatis exercuit. Hac persecutione Fulgentius episcopus multa pro fide sustinuit: in Sardiniam lōgō tempore exiliauit. Clotildis regina Francorum catholica Clodoueam regem à gentilitatis errore reuocare, dum frustra conari videretur, ille tandem cum Alemanis bello congressus exercitu laborante voto suscipiendi Christianismi se obligare cogitur, sicque perempto Alemanorum rege, & Alemania sub tributo redacta baptizatus à sancto Remigio, Francorum populum ad fidem Christi perducit exemplo suo, & edicto. Itaque collatis ab eo multis praedijs ecclesiae Remensi, Remigius multa eorum parte data ecclesiae Laudunensi sedem episcopatus ibi constituit. Primumque illic Genchandum episcopum posuit, quem in fornicatione cum vxore quondam sua prolapsum, sed septennali penitentia purgatum, atque de reclusionone tandem diuino iussu eductum sedi suae restituit.

Constantinopoli Desterus Arrianus episcopus dum quendam baptizans diceret: Baptizo te in nomine patris per filium in Spiritu sancto, aqua disparuit. In Aphrica quidam in balneis sanctam Trinitatem blasphemans ignito iaculo caelitus veniente visibiliter exarsit. Faustus sancti Benedicti discipulus ab eo cum Mauro in Gallias mittitur, vbi sanctus Arnulphus sancti Remigij in baptismo filius claret, qui post multos in praedicando Christum agones in sylua Parisiorum Aquilina martyrizatur. Sigismundus Burgundiae rex filium suum Sigericum malo Nouerca illius consilio peremit: sed competenti penitentiae se addicens, totumque se martyribus Agannensibus, quibus monasterium illud construxerat deuouens, quod dignus fuerit venia testantur crebra post mortem eius miracula.

Prima synodus à Francis iussu Clodouei regis Aurelianis celebratur, in qua multa ecclesiae vtilia decernuntur. Hoc quoque tempore multi in Alexandria vtriusque sexus à dæmone correpti, repente quasi canes latrabant. Vitalianus instinctu Papae insurgit in Imperatorem Anastasium propter Eutichyanam haeresim Deo & hominibus exosum, qui etiam tandem fulmine à Deo percussus interiit.

Hinc vero Iustinus senior successit anno domini 517. mundi vero 4181. Et imperauit annis decem. Eo tempore Boetius vir consularis omnium liberalium artium peritus, & in vtraque lingua cōspicuis annuete sibi Symacho Patricio, cuius gener erat, & cū quo rempublicam illustrabat, dum auctoritate Romani Senatus cōtra Theodoricum regem Italiae tueri nititur, ab ipso exiliauit, ibique de consolatione philosophiae liber ab illo componitur, & tandem à Theoderico perimitur. Zeliobe Hunorum rege à rege Persarum occiso, totoque penē illius exercitu deleto, regni Hunorum annotatio finitur. Symachus etiā à Theoderico interficitur, & ab eodem Ioannes Papa etiam carcere excruciatu, fame moritur.

Post

Post dies autem 90. Theodoricus subito defunctus à quodam sancto eremita visus est nudus, & discalciatus, tandem Ioanne Papa, & Symaco Patrichio in ollam Vulcani detrusus.

Eo tempore sanctus Benedictus monachorum pater floruit, & virgo Dei Brigida in Scotia obiit. Ioanni Papæ successit Felix, & Felici Bonifacius.

Tempora Iustini legum compilatoris.

CAPVT LXXII.

Iustinianus cepit anno Domini 529. mundi vero 4191. & imperauit annis 37. Huius temporibus papatum tenuerunt Ioannes, Agapitus, Syluerius, Pelagius, & alter Ioannes. Floruerunt autem Cassiodorus Senator, post monachus, Arator poeta, Priscianus Grammaticus, Victor Capuanus Episcopus, Gregorius Lugdunensis, Nicenus Treuerensis, S. Domitianus Tungræsis, S. quoque Vedastus primus Attrebatensis episcopus à S. Remigio ordinatus, & S. Glodoaldus filius regis Clodomeris ad nobilitatē diuinæ seruitutis in clericali gradu translatus. In Africa quidem episcopi linguis sibi radicitus excisis à Vandalis: postea clarè loquendo miracula fuere multis. Floruerunt etiam tunc temporis in Gallia Theodoricus abbas, & Theodulphus eius discipulus. Fratres etiam vterini eodem die nati, & pōtiffices consecrati, Medardus ad titulum Nouiomensem, & Gildardus ad Rothomagensē vno quoque die absoluti à sæculo, & assumpti à Christo. In Italia quoque Sabinus, Camisinus, & Cassius Varmensis, & Fulgentius Vtricolensis.

In Sicilia Theophilus vt vicodominatum amissum recuperaret diaboli seruitio addictus, sed non multo post ad se reuersus, ac per 40. dies omnimodo pœnitentia se affligens, primo beatissimam Dei genitricem sibi reconciliauit, ac per eam & filij eius gratiam recepit, quæ etiam ad indicium indultæ sibi veniæ rursus ei dormienti apparens, scriptum abnegationis Christi, quod signatum diabolo dederat, super pectus eius reposuit. In diuersis Galliarum locis, diuersa signa visa sunt: nam cælum ardere visum est. Vetus sanguis in vestimentis hominum ex nube defluxit: domus cuiusdam ab intus sanguine resperfa apparuit, & varix clades secuta sunt. Maurus sancti Benedicti discipulus, hoc tempore in Gallia claret. Herculanus Perusinus episcopus à Totilâ rege Gothorum secto capite martyrizatur, quod post mortem vnitum corpori reperitur: Vigilius Papa exiliatur.

Quinta synodus vniuersalis, Constantinopoli celebratur in qua Theodorus perfidiæ conuincitur. In Oriente puer quidam Iudæus in ecclesia beatæ Virginis à coctis suis Christianis adductus, vt Eucharistiâ perciperet, ob hoc à patre suo proiectus in fornacem ardentem illæsus à Christianis extrahitur, asserens, quod mulier in ecclesia illa puerum tenens depicta, palio suo à se flammam euentilasset. Iterum Iudæus quidam imaginem Christi de ecclesia furtim deponens eam telo transfixit, & ad domum suam deferens eam cum vellet comburere, videns se cruentatum eius sanguine, præ stupore eam abscondit. Quam Christiani requirentes per vestigia sanguinis inuenerunt, ac Iudæum lapidauerunt. Radegundis regina Lotharij Regis quondam vxor veste mutata sanctitate refulsit. Gregorius etiam Gordiani Senatoris filius Romæ adolescent, qui sex monasterijs in Sicilia fundatis, & septem Romæ in domo sua ex prætore Urbano factus monachus sapientia & sanctitate claruit.

In Scotia quoque Brendanus, qui fortunatas insulas septennali nauigatione perquirens multa miraculo digna vidit, à quo etiâ Macutes, qui & Maclouius regulariter educatus, & ipsius nauigationis socius in Britannia sanctitate & miraculis claruit. In Gallia mons super Rhodanum fluiuium dans mugitum multis diebus, tandem ab alio monte sibi vicino discussus

SPEC. NATVRALE.

cum ecclesijs, & domibus, hominibusque, & bestijs in Rhodanum est præcipitatus.

Tempora Iustini iunioris, & Tyberij secundi.

CAPVT LXXIII.

Mortuo Iustiniano successit Iustinus iunior, anno Domini 745. mundi vero 4229. & imperauit annis 12. Eo tempore S. Columbanus presbyter veniens de Scotia claruit in Britannia, Sanson quoque Dolensis Archiepiscopus sancti Maclouij con sanguineus, & successor Sansonis Maglorius, qui de transmarina Britannia ad Cismarinam transferant, sanctitate & doctrina clarebant. In Francia vero Gregorius Turonensis episcopus. Basolus abbas, ac Synulphus presbyter, & reclusus. Hæc in cælo visæ sunt irruptionem Longobardorum in Italiam protedentes. Armeni vero fidem Christi susceperunt anno Domini 73. Iustini 8. Hispani & Franci de Pascha dissentunt: Hispanis, scilicet 12. kal. Aprilis, Franci vero 14. kal. Maij celebrantibus. Sed Francos rectè celebrasse per hoc diuinitus claruit, quod fontes in Hispania qui Sabbato Paschæ sponte diuinitus ad baptizandum repleti solent, non in Hispanorum, sed in Francorum Pascha repleti sunt.

Anno sequenti Albuinus Longobardorum rex qui patrem vxoris suæ Gepidarum regem olim in bello peremerat, & ex testa capitis eius sibi pateram ad bibendum fecerat, cum vna die porrigeret ei dicens: Bibe cum patre tuo, illa fœmineo furore accensa, perimi fecit cum in lecto ab ipsius armigero. Eo tempore Ioanni Papæ successit Benedictus, Fortunatus poeta veniens ab Italia claruit in Gallia. Iustino successit Tyberius anno Domini 578. mundi vero 4242. & imperauit annis 6.

Eo tempore in Francia perempto Sigeberto, Brunichildis vxor eius cum filio Childeberto, vel eius filius regnum gubernans, propter insolentiam morum Francis intolerabilis erat, & tamen ecclesias Dei honorabat, plura etiam sanctorum cœnobija fundauit, & ædificia miri operis extruxit. Sanctus Germanus Parisiensis Episcopus obiit. Hospicius Dei famulus in Gallia claruit. In Italia vero Vunocus & Menas solitarius. In Romana sede Benedicto successit Pelagius à quo Gregorius Constantinopolim Apocriusarius est directus; Lupi Burdegalam urbem ingressi neminem meruen tes deuorauerunt canes. Turonis verus de fracto pane sanguis effluxit.

Tempora Mauricij, & Foca eiusdem interfecloris.

CAPVT LXXIV.

Tyberio successit Mauricius anno Domini 584. mundi vero 4247. & imperauit annis 21. Hoc tempore Antiochiæ vir senior in medio vibus in veste alba apparens super vnam medietatem ciuitatis sudarium extensit, statimque tota cum habitaculis & habitatoribus suis corruit, vixque à duobus socijs suis multa prece flexus est, vt parti residuæ parceret. Virum ergo quendam elemosynis deditum, qui hoc aspiciebat attonitum, ex saluatione domus suæ consolatus discessit, & vltra non comparuit. Leuigildus rex Vuisigothorum Arianus filium suum Ermingildum, quia per vxorem suam Sigeberti regis filiam ad veram fidem conuersus erat, exilio damnauerat; nec multo post in nocte sancta Paschæ in carcere securi occidit. Eo tempore nimix pluuia inundauerant, ita vt omnes diluuium fieri dicerent, post multam confusionem rerum secuta est per cladem inguinariam immedicabilis mortalitas hominum, quæ primum percussit Papam Pelagium.

LIIII

Itaque

S. Benedi-
ctus.

Iustinianus

Cassiodorus.

S. Vedastus

Herculanus

Signa.

S. Maurus.

Quinta synodus œcumenica.
Miracula.

S. Brendanus.

Iustinus iunior.

Transmarina Britannia est Anglia.

Miraculum.

Fortunatus poeta.
Tyberius.

Brunichildis.

Lupi.

Mauricius.

S. Gregorius
Papa.

Itaque Gregorius ad Papatū electus interim dū imperatoris assensus expectatur, iram Dei placare per septiciformem letaniam, instituit, & in procedendo 80. hominibus plaga percussis, tādē ira quieuit. Eo tempore in Scotia tēgnabat Brandinus, cuius frater erat Adelphius, de cuius filia rex Hiberniæ Philcanus sanctum Furseum, & fratrem eius Foillanum, & Vulcanum genuit, Recharedus Vuisigothorum rex Leuigildi filius apud Toletum synodo 70. episcoporum congregata, ibique Ariana hæresi abdicata, se cum tota Vuisigothorum gente confirmat in fide catholica. Constantinopoli nascitur puer quadrupes, & alter habens duas vertices. Sol à mane vsque ad meridiem minoratus est vsque ad tertiam sui partem.

Sol minoratus.

Luxouienſe
cœnobium.

Gregorius Papa, quod olim facere intenderat Augustinum cum alijs ad prædicandum destinat in Angliam. Eo tempore sanctus Goar veniens ex Aquitania claruit in Gallia, Guntrannus rex Francorum sanctitate clarus in Christo dormiuit. Sanctus quoque Columbanus abbas & presbyter doctor Scotorum, atque Pictorum obiit. Edilbertus rex Anglorum, qui Cantuarij vocatur prædicante Augustino cum gente sua baptizatur. Sanctus Columbanus ex Hibernia in Burgundiam venit, ibique permissu Theodorici regis Luxouienſe cœnobium ædificare cœpit. Denique orientales Angli cum rege suo Sigeberto per Mellitum episcopum conuertuntur ad Christum. Focas interfecto Mauricio cum vxore sua, & filijs (sicut ipse Mauricius prædixerat diuinitus) cœpit anno Domini 605. mundi vero 4268. & imperauit annis octo. Eo tempore Gregorio Papæ successit Sabinianus. Fame vero Romam aggravante Romani Gregorio Papæ iam defuncto derogantes, quod thesauros ecclesiæ suam nimia liberalitate dissipasset, cum non adesset persona in quam exardescerent, memoriam nominis illius in libris eius delere volebant, atque illos exurere volētibus obstitit Petrus diaconus prodens se Spiritum sanctum in columbæ specie super caput Gregorij diuina tractantis sedentem sæpius vidisse. Idque confirmans iurisiurandi sacramento, mox monens ex condito fidem fecit suo testimonio. Sabinianus Papa cum & ipse liberalitati Gregorij prædecessoris sui derogaret, & sub hoc obtentu manum egenis subtraheret. Gregorius eum per visum pro culpa tenaciæ suæ & huius derogationis ter increpatum, quod non respiceret, etiam quarto horribiliter increpans & comminans in capite percussit. Quo ille dolore vexatus non multo post obiit. Huic successit Bonifacius, & huic alter eiusdem nominis, qui Romæ templum quod Pantheon dicebatur impetratum à Foca, in ecclesiam beatæ Mariæ & omnium martyrum conuertit, ibique solennitatem in Cal. Nouembris instituit. Alexandriae Ioannes episcopus claruit, qui ob eximiam in Christo liberalitatē elemosinarij nomē habuit. In Italia quoque Secundus Dei famulus claruit. Corpus sancti Victoris Thebæi apud Saladorum cum sancto Vrſo passi inuenitur. Desiderius Vienenſis episcopus consilio Brunichildis à Theodorico rege lapidibus obrutus martyrizatur.

Purgatio
Gregorij.Bonifacius
3. & 4.

De temporibus Heraclij & eius filij Constantini.

CAPVT LXXV.

Heraclius ad Imperatorem electus Foca perempto, & ignibus concremato, cœpit anno Domini 613. mundi vero 4277. & imperauit annis 30. Huius temporibus papatum tenuerunt Deusdedit, Bonifacius quintus, Honorius, Seuerinus, Ioānes quartus, Theodorus. Sanctus Amandus miraculorum & prædicationis gratia per Gallias claruit, per quem Alluinus, qui & Bano ex prædone conuersus & Gandau solitariè reclusus, sanctitatis exēplum omnibus fuit sanctus Columbanus à Theodorico rege instinctu

A Brunichildis auiz Francia expulsus, & relicto Gallo discipulo in Alemania cœnobium Bobium extruxit. In Italia Clodesindis Metensis claruit, quæ sponsum fugiens velamine capitis à Deo sibi per angelum misso, se & sua Deo dicauit. Sanctus quoque Lupus Senonensis episcopus floruit, cui Eucharistiam consecranti, gemma de cœlo in calicem descendit. Virgo Christi Phara claruit in Fræcia, cuius sanctitatem imitatus frater eius Pharo ex comite clericus, & ex clerico factus est Meldensium episcopus.

S. Clodesin-
dis.

S. Lupus.

S. Phara.

Heraclius Imperator ad Persas debellandos proficiscens, virilem Dei figuram accipiens in manibus, quam manus non depinxerat, sed verbum quod omnia format, Persidem aggreditur, eamque per sex annos continuos potenter depopulatur. Theodorico rege Francorum mortuo Lotharius eius filios in bello captos occidit, & Brunichildim reginam vno pede brachioque mulctatam ad caudam equæ indomitæ religatam membratim discerpi fecit, imputās ei quod decem reges per illam extincti fuissent, & sic monarchia Francorū ad ipsum redijt. Post obitū S. Columbanus floruerunt eius discipuli: Gallus in Alemania, & Aidanus episcopus in Anglia, Eustasius quoque abbas Luxouienſis, & Attila Bobienſis, florebant etiam in Gallijs Austregisilus Bituricensis episcopus, & sub eo Sulpicius. Cumbertus Colonienſis, & Ioannes Tungrensis. In Hispanijs autem Isidorus Hispalensis.

Heraclij vi-
goria.Brunichil-
dis mort.

B Hoc tempore Mahometus quem adhuc Gentiles vt Deum colunt Arabum, siue Sarracenorum princeps erat, qui pseudopropheta ex orphano & inope per hæresis suæ præstigia ad regnum prouectus fuerat. Heraclius deuicta Perside Zachariam Patriarcham cum populo captiuorum Hierusalem reduxit, & cruce Domini relata celebritatem exaltationis eius annuatim dedicauit. Nec multo post incidens in Monothelitarum hæresim ecclesiam imperiumque confudit, contra maliciam eius pugnante rerum omnium perturbatione. Sigebertus infans Dagoberti filius à sancto Amando baptizatur, vbi cunctis tacentibus infans ipse respondit: Amen. Et Amandus Traiectensium Episcopus ordinatur. Sanctus Osualdus filius Edisfridi regis regno Nordanumbrorum suscepto, Cedualam Britonum regem peremit, & qui fidem Christi præ omnibus tenuit, super omnes Britannæ reges emicuit. Eo tempore floruerunt in Francia tres fratres, Ado, Rado, Dado, qui & Audoenus Dagoberti regis referendarius, id est cancellarius, qui Resbancense cœnobium inter Briegensem saltum construxit. In quo sanctum Agilum abbatem primum constituit, hos animat Eligius aurifex iam dudum in aula regis Lotharij clarus, qui etiam Solenniacum monasterium construxit, vbi sanctus Remaclus ab Aquitania veniens, in Christi Tyrocinio se exercendum sub eo dedit. Sancta quoque Aurea virgo claruit, quam Eligius monasterio virginum Parisijs constructo præfecit. Florebant etiam sanctus Landoaldus, & abbas Romaricus, & Goericus Metensium episcopus.

Mahometus
regnat.Exaltatio
cruce.

S. Osualdus

C Porro sanctus Arnulphus quondam ex maiore domus Mentensium factus episcopus, & ex episcopo solitarius in Christo moritur, eiusque filius Clodulphus post Metensis episcopus sanctitatem patris imitatur, & Doda mater Clodulphi Treueris inclusa Christo famulatur.

S. Arnul-
phus.

D Heraclio mortuo, Constantinus filius eius substituitur, & quarto mense imperij sui à Nouerca sua Martina, & Pyrrho Patriarcha veneno extinguitur. Itaque Martina cum filio suo Heraclona imperium sibi arripiunt, sed mox Heraclonas absciso sibi naso, & Martina abscisa lingua exiliantur.

S. Eligius

Tempora Constantis qui & Constantinus III.

CAPVT LXXVI.

CONSTANS ergo qui & Constantinus, Constantini filius, cepit anno Domini 644. mundi vero 437. & imperavit annis 26. Eo tempore virgo Christi Reginulpha sanctitate claret in Gallia. Sanctus quoque Niardus Remensis archiepiscopus, & Reolus successor eius, Bertharius etiam martyr Antillarum abbas primus, sancta Beata martyr, & abbatissa. Sed & sanctus Remaclus Traiectensium ordinatur episcopus. Sanctus vero Iodocus regis Britonum filius spreto regno, & mundo peregrinus, & eremita in pago Pontino requieuit in Christo. Attrebatum dum corpus sancti Vedasti transfertur ab Auberto episcopo presentibus Lamberto Tungrensi, & Audomaro Taurinensi, ceterisque sanctis episcopis, & abbatibus, Audomarus pro senio cecus, & agre ferens quod a caecitate quam pro salute sua sibi a Deo immittam esse gaudebat, presentium episcoporum precibus sanctique Vedasti meritis liberatus esset: rursus ad votum suum excecatus est. His vero temporibus Theodoro Papae successit Martinus, & post Eugenius, deinde Vitalianus. Eo quoque tempore Haudinar Ammiras Saracenorum templum sibi Hierusalem edificauit. Et quia nullo modo structura consistere poterat suggestione Iudaeorum crucem desuper montem Oliueti tolli imperavit, & sic structura stare potuit. Postmodum vero Persa quidam simulans se adorare velle Haudinar, infixo in ventrem eius gladio peremit eum.

Dagobertus rex Francorum moritur, de quo per visionem cuidam reuelatum est, quod anima eius ad iudicium diuini examinis rapta sit, & multis sanctis contra eam pro expoliatione ecclesiarum suarum reclamantibus, cum eam iam mali angeli vellent ad penas inferni rapere, interuentu sancti Dionysij, cui ipse maxime deuotus fuerat, a poena liberata est. Aliquando enim iram patris sui Lotharij regis veritus, Parisijs ad ecclesiam sancti Dionysij confugit, & quia inde nullo modo extrahi potuit, locum semper cordi habuit. Sanctus Furseus in Hibernia claruit, qui pro Christo peregrinationem aggressus ad Gallias vsque peruenit, & Latiniacum cenobium fundauit. Foillanus vero frater eius Fossense monasterium, vbi etiam martyrio coronatus quiescit. Eligius Nouion, Audoenus Rothomagi clarent episcopi, & Philibertus de Herio, & Richarius Pontinensis, & Geremarus Eluacensis abbates. Angadrissa quoque sacra virgo secus Beluacum, aula relicta Pipini, in iunctu S. Amandi se & sua Deo vouens monasterium Niwigellense fundauit, eique filiam suam Gertrudem Deo dignam virginem praefecit. Aubertus Cameracensis episcopus claruit. Cenobium Floriacense a Leodeboldo abbate fundatur. Corpus sancti Benedicti a castro Casino delatum illuc transportatur. Corpus vero sanctae Scholasticae sororis eius Cenomannis transfertur. Olympius ad regendam Italiam ab Imperatore Constantino missus, & Papam Martinum occidere iussus, cum aliter non posset, tractauit vt inter missarum solennia, cum ipse sibi Papa communionem porrigeret, illum spatarius suus perimeret: sed spatarius siue licitor hora sanctae communionis Papam nullo modo videre potuit. Clodoueus rex corpus sancti Dionysij Parisiensis discooperiens minus religiose, licet cupidè os brachij eius fregit & rapuit. Moxque in amentiam perpetuam incidit. Denique Constans imperator omnibus suis exorsus, Syracusis a suis in balneo est occisus.

Tempora Constantini quarti.

CAPVT LXXVII.

Hic successit filius eius Constantinus anno Domini 670. mundi vero 434. & imperavit annis

SPEC. NATVRALE.

17. Huius temporibus Papatum tenuit Adeodatus, deinde Donius, Agatho, Leo, Benedictus, Ioannes. Claruit autem sanctus Praeictus Auernensis episcopus, qui etiam ab ipsius urbis primoribus est martyrizatus. In territorio Cameracensi virgo Dei Maxilendi pro voto virginitatis Harduinum amatorem suum fugiens, ab eo martyrizatur, qui mox excecatus post triennium ab ea illuminatur. Amatus quoque Senonensis episcopus a Theodorico rege graui exilio tribulatur. Sanctus Kilianus Vuirzburgensis episcopus floret. In Anglia vero Ediltrudis regina claret, quae tribus nupta viris virgo permansit, eiusque corpus post 11. sepulturae suae annos incorruptum inuentum est.

Hoc quoque tempore quidam in Britannia a morte resurgens, multa quae vidit de locis poenarum & purgatorij ignis enarrauit Theodorus qui scripsit poenitentialem librum, in Anglia synodum habuit. Sanctus Leodegarius Augustinensis episcopus a rege Chioderico in Luxorio retruditur, tandem ab Hebroino martyrizatur. In Italia tantae pluuie & tonitrua fuerunt, quales nulla aetas hominum memorat, vt & homines & peculia interirent fulgure. Eo quoque tempore regnum Bulgarorum exortitur, quae scilicet Bulgarorum gens & ipsa a Scythia egrediens per Thraciam Hathaia duce grassatur, adeoque per Romanam rempublicam eorum inualuit excursus, vt imperator facta pace cum eis annua illis pacta praebere sit coactus. Ansegiso Pipini patre perempto Begga eius relicta se & sua Deo mancipat, & monasterium Andemiense fundat.

Tempora Iustiniani secundi, Leonis quoque secundi, & Absimari.

CAPVT LXXVIII.

Mortuo Constantino Iustinianus filius eius cepit anno Domini 678. mundi vero 435. & imperavit annis 10. Hoc tempore papatum tenuit Conon, deinde Sergius, qui agnus Dei in missa cantari constituit, & corpus Leonis Papae primi diuina reuelatione transposuit. Sanctus Cuthbertus Anglorum episcopus obiit. Sanctus autem Vuandregesilus Ansegisi nepos hoc tempore claruit, qui cenobia Fisanum & Fontanellam construxit. Adelinus etiam & Vuilfridus episcopi in Gallia florent, & quadam die defectio solis hora tertia sic facta est, vt quaedam stelle clare apparerent. Beda venerabilis presbyter & monachus habetur in Anglia clarus. Denique Leo patricius Iustinianum Imperio priuat, nasoque & lingua truncatum in exilio religat.

Cepit itaque Leo anno Domini 697. eique solum annotantur anni duo. Eo tempore sanctus Lambertus Pipinum de fornicatione increpare ausus, a Dodone fratre ipsius meretricis, Leodij interficitur, cui sanctus Hubertus episcopus subrogatur, praefatus autem Dodone infra annum a vermibus consumitur. Sanctus Vrsimarus Lobienae cenobium a Pipino principe regendum suscepit. Sancta vero Beggia Pipini mater ad Dominum transijt.

Denique Absimarus, qui & Tiberius Leonis naso absciso, eoque in custodia recluso cepit anno Domini 699. mundi vero 436. Et imperavit annis 7. Eo tempore Romani Syriam peruagantes 200. milia Saracenorum perimunt. Sergio Papae Ioannes, & huic quoque alter eiusdem nominis successit, sanctus Benedictus quoque abbas Anglorum obiit. Iustinianus autem de exilio fugiens tandem auxilio Therbellis Bulgarorum regis imperium recepit, Leonemque & Tyberium vsurpatores imperij iugulauit, & Calificium excecatum exiliauit, anno Domini 706 mundi vero 437. & imperavit annis 7. Hoc tempore papatum tenuit Sifstannius, dein Constantinus. Iustinianus pacem cum Bulgaribus pactam soluit, eisque congressus vix euasit. Adrianus abbas Anglorum obiit. Archangelus Michael apparuit Auberto Abrinceti episcopo, mo

Constantinus 3. Sancti qui florent.

Translatio S. Vedasti.

Dagobertus

Sancti.

S. Gertrudis

S. Aubertus

Translatio S. Benedicti.

Clodoueus

Constantinus 4.

S. Praeictus.

S. Ediltrudis

Theodorus Cantuariensis

Bulgari.

Iustinianus 2.

S. Cuthbertus.

Beda.

Leo, alius Leonius dicitur.

Tyberius 3.

Ecclesia S. Michaelis in Normannia extruitur.

nuit semel & iterum, vt in loco maris, qui propter eminentiam sui tumbam vocatur, fundaret ecclesiam in memoriam sui, volens talem venerationem exhiberi sibi in pelago, quæ exhibetur in monte Gagano. Interim taurus à latrone furtim raptus in illo loco religatur, vnde episcopus tertio admonitus, vt in loco illo fundamentum iaceret, vbi taurum religatum inueniret, & sicut eum terram pedibus proterisse videret, sic ecclesie ambitum duceret, ecclesiam in honorem sancti Michaelis constituit, ibique eius veneratio frequentari cepit. Iustinianus ad se Constantinopoli Constantinum Papam inuitauit, eumque dignè vt Apostolum honorauit. Sanctus Hubertus cælitus admonitus corpus sancti Lamberti à Traiecto Leodium cum miraculorum gloria retulit, illucque sedem episcopalem transtulit. Sancta Oda ducis Aquitanorum vxor clauit in Gallia, quæ munificentia sua ditauit ecclesias, & moriens in Leodiensi quieuit parochia.

Tempora Philippi, & Anastasij tertij, Theodosij tertij, Leonis quoque, alij primus, secundus vocatur ab alijs, ab alijs tertius.

CAPVT LXXIX.

Philippus autem qui & Dardanius Iustinianum imperatorem iugulans, 2. annis post eum imperauit. Cum esset hæreticus Constantinus Papa, populusque Romanus nomen & literas, figuramque eius suscipere respuit. Eo tempore sanctus Ursinus obiit, ei que S. Erminus successit. Post Constantinum vero Gregorius papatum tenuit, hic constituit vt tempore quadragesimali, quinta feria ieiunium & celebritas missarum fieret in ecclesia, quod non fiebat antea. Pipinus princeps obiit, & filium suum ex Alpaide pellice Carolum Tutidem, siue Marcellum sui principatus heredem reliquit. Arthemius denique qui & Anastasius Philippum oculis & imperio priuat, ac duobus annis imperat. Eo tempore S. Egidius veniens à Græcia, sanctitate claret in Gallia. Theodosius itidem Anastasium de imperio deposuit, eumque presbyterum ordinauit. Cumque fuisset iners, & idiota, publicorumque negotiorum exactor ab exercitu vi compulsus est imperium sumere, & imperauit anno vno. Eo tempore Gregorius Papa Bonifacium à Britannia venientem episcopum consecrat, ac per eum in Germania verbum Domini prædicat. Denique Theodosius imperium deponit. Post hunc itaque Leo cepit anno Domini 718. mundi vero 4481. & imperauit annis 24. Eo tempore Rathbodus dux Frisonum prædicatione Vulfranni Episcopi ad hoc adductus vt baptizati deberet, cum vnum pedem in lauacro tinxisset, alterum retrahens interrogauit, vbinam & plures maiorum suorum essent, in inferno an in Paradiso? Et audiens esse plures in inferno, intinctum pedem extrahens, satius inquit, plures quam pauciores sequar, & ita ludificatus à demone, promittente quod ei tertia die ab hinc incomparabilia bona daret, ipsa tertia die subita & æterna morte periit. Zuleimen Amurras Saracenorum cum scolo nauium penè trium milium Constantinopolim obsidet per triennium. Ac Bulgares 32. milia Saracenorum perimunt. Constantinopolitani quoque orandi instantia, & przliandi constantia fortiter Saracenis resistunt, & illi fame, frigore, bello, pestilentia sine numero perunt. Itaque 4. anno ab obsidione confusi desistunt. Ipsisque cum nauibus suis partim igne marino consumptis, partim vero demeris, partim igne grandinis tempestate vastatis, & ex tanta nauium copia vix 5. residuis potentia Domini cunctis innotuit populis. Intra ciuitatem vero 30. milia hominum pestilentia perierunt.

Gregorius 2. Papa.

Anastasius

Theodosius 3. Leo 1.

Clades Saracenorum.

Translatio S. Augustini.

Ossa sancti Augustini de Sardinia Papiam translata sunt. In campania Italiæ frumentum combustum, & ordeum, & legumina quali pluuia de celo ceciderunt. Leo Imperator à quodam Bese refuga fidei sedu-

ctus, Christi ac sanctorum imagines vbique deponi, & incendi edicit, super quo cum Gregorius Papa scriptis valde redarguit. Constantinopolitani quoque hac de causa contra eum tumultuantur, & ob hoc nonnulli martyrizantur. Itaque Gregorius quia Leonem incorrigibilem iudicat, Romam, & Italiam, & Hesperiam ab illius iure descire facit, & vestigalia interdicit. Saraceni cum omnibus familijs suis quasi in Gallijs habitaturi Garumnam transeunt, omnia deuant, ecclesias cremant. Quibus Carolus auxilio Domini fretus occurrit, & ex eis 385. milia cum rege suo peremit, de suis vero quingentos amisit. Pacato & dilatato Francorum regno, Carolus bellicosus princeps obiit, filiosque suos Carolomanum, & Pipinum principatus sui successores reliquit.

Gregorius 2. facit Italiam descire à Leone 4. Iunio

Tempora Constantini quinta.

CAPVT LXXX.

Morto Leone Constantinus filius eius cepit anno Domini 742. mundi 4505. & imperauit annis 35. Hic quondam dum baptizaretur à Patriarcha Germano, cactus in sancto lauacro magnum dedit præfagiū, quod ecclesie Dei futurus esset in scædulum. Huius temporibus papatum tenuit Zacharias, & post eum Stephanus, deinde Pappus, Stephanus, Adrianus. Contra hunc Archabaldus imperium arripuit. Cinis de Cælo cecidit, sanctus Bonifacius Maguntinus Archiepiscopus, Fuldense cœnobium fundauit. Petrus Damascenus à Saracenis in Syria martyrizatur, Aquensi quoque vrbe ab eis desolata corpus Mariz Magdalenz Viceliachum transfertur. Carolomanus à Zacharia papa in monachum attonsus, primo quidem in monte Soracti in cœnobio, quod ipse fundauit, deinde apud castrum Cassinum laudabili vita emicuit. Hudericus quoque rex Francorum in monachum tonsuratur. Pipinus vero princeps auctoritate Apostolica & electione Francorum à sancto Bonifacio in regem vngitur, & consecratur anno circiter 88. postquam maiores domus super Francorum reges principari ceperunt. Rachis Longobardorum rex, dum rupto fœdere Romam inquietare nititur, per Zachariam non solum à malo reprimitur, sed & cum vxore & filijs Romam veniens monachus efficitur. Eo tempore in Calabria, & Sicilia facta est pestilentia, & mortalitas hominum nimia: eodemque anno in vestibus hominum, & velis ecclesiarum apparuerunt cruciculæ, quasi oleo designatæ.

Constantinus 5. Cæprosynus, alij vocant sextum.

Carolomanus.

Pipinus.

Haisulphus.

Haisulpho Longobardorum rege contra Romanos exardescente, Papa Stephanus ad expetendum Pipini regis auxilium in Franciam cogitur venire. Cui venienti nocte quadam apparuit in celo signum magnum globus sc. igneus à Galliz finibus declinans in parte Longobardorum. Hoc tempore terræ motus terribilis factus est, quo vrbes aliz subuersæ sunt, aliz à montanis ad subiecta campestria cum muris, & habitationibus suis integræ & saluæ plusquam vltra sex millaria transmigraverunt. In Mesopotamia terra dirupta est vsque ad duo miliaria. Alia quoque terra nimis alba, & arenosa de profundo ascendit, & ex ea animal mulinum humana voce loquens, & pronuncians incurSIONEM gentis ab eremo contra Arabas. Carolus magnus monachus ossa sancti Benedicti ab ecclesia Floriacensi ad castrum Cassinum referre nititur, sed miraculis à Deo ostensis, & Francis obstantibus, ab incæpto prohibetur. Pipinus à Stephano Papa cum filijs suis inungitur eorumque genus in regalis successionis hæreditatem perpetuo benedicunt. Sanctus Bonifacius cum suis socijs in Frisia martyrizatur.

Translatio S. Benedicti in Italiam impulsit miracula.

Constantinus synodum episcoporum 330. congregat, in qua promulgato edicto de sanctorum imaginibus deponendis contra Orthodoxos tyrannizat. Eo tempore S. Gangulphus in Burgundia floruit, qui etiam mar-

Synodus Cæprosyni contra imaginem

tyrij gloriam obtinuit. Corpus sanctæ Petronillæ Petri Apostoli filix à Paulo Papa transponitur, in cuius sarcophago marmoreo ipsius Petri manu scriptum legebatur; Aureæ Petronillæ dilectissimæ filix. Turci Armeniam inuastant. In quorum patria cum olim pestilentia fuisset, suasu Christianorum in modum crucis se totonderunt, & quia per hoc signum salus patriæ reddita est, hunc condendi ritum tenuerunt. Gelu magnum factum est à kal. Octobris vsque ad Februarium. Stellæ quoque de cælo visæ subito cecidisse, ita ruerunt, vt omnes finem mundi putarent imminere. Sanctus Crodogangus Metensis episcopus Pipini nepos obiit. In Syria ciuitate Bethritho, quæ subiacet Antiochiæ, Iudæi imaginem Saluatoris inuenientes omnia opprobria, quæ olim Iudæi Christo Iesu intulerant, hi eius imagini inferebant. Tandem latere eius aperto exiit de eo sanguis & aqua. Quod illi supposita ampulla suscipientes omnes infirmos in synagoga sua collectos hoc sanguine aspergebant, & sanabantur, unde Iudæi compuncti sunt. Quibus baptizatis, Episcopus obtestatus est omnes, vt singulis annis 5. idus Nouembris celebretur passio Dominicæ imaginis.

Turca.

Miraculum

Desiderius Longobardus.

Ius eligendi Pontificem Caroli data

Desiderius Rex Hastulsi. successor sub obtentu orandi Romam ingressus, aliquos nobilium captos excæcavit. Constantinus Imperator virum sanctum Stephanum per annos 40. inclusum etiam gentibus reuerendum amara morte martyrizauit. Adrianus Papa ad reprimendam hereticorum rabiem sanctorum imagines execrantium nimis laborauit, viamque rectam solidauit. Carolus magnus Rex Pipini filius ad bellum contra Saxones procedit, ibique suis exercitu laborante subito in torrentem largissimè aquæ effusa sunt diuino nutu. Hunc Adrianus Papa ad tuendas res accersit, qui pergens Papiam obsedit, & cepit. Deinde Romam proficiscens synodum cum Papa & aliis 153. Episcopis & abbatibus constituit, in qua ei Papa cum tota synodo ius eligendi pontificem, & ordinandi Apostolicam sedem, patriciatus quoque dignitatem dedit. Insuper Archiepiscopos, & Episcopos per singulas prouincias ante consecrationem ab ipso inuestituram accipere diffiniuit. Erant tunc in exercitu Caroli Amicus, & Ameliusegregij milites Christi. Desiderio itaque rege cum vxore, & filia, cunctisque principibus capto, & ad Gallias in exilium perpetuum directo, quicquid per multa tempora Longobardi Romanis abstulerant, Carolus eis restituit, regnoque Longobardorum destructo totam Italiam sub inre regni Francorum rededit. Denique Cōstantinus Imperator pessimi incendij plaga diuinitus percutitur, & clamans adhuc viuus igni sine inextinguibili traditus miserabiliter moritur.

Tempora Leonis quarti, & Brienes, & Constantini sexti.

CAPVT LXXXI.

Leo Constantini filius cepit anno Domini 777. mundi vero 4540. Et imperauit annis 5. Eo tempore Carolus Saxoniam velut tempestas proterit, munitiones irumpit, & ad hoc eos impellit, vt se & patriam ei dederent, datisque obsidibus Christianos futuros se spondeant. In Hispania quoque Cæsar Augustam vastat, Pampilionam capit, & Vascones duosque Sarracenorum Regulos sibi subigit. Denique Imperator Leo cum insaniret cupiditate circa lapides preciosos, adamauit magnam ecclesiæ coronam, & accipiens portauit eam. Fuerunt ergo carbunculi in capite eius, & captus à febre mortuus est. Igitur vxor eius Hirene cum filio suo Constantino cepit anno Domini 786. mundi vero 4570. & imperauit annis decem. Eo tempore Madi Sarracenorum amuras multos pro Christo martyrizauit. Carolus orationis causa vadit Romam, ibique filij eius inunguntur in reges, Pipinus super Italiam, Ludouicus super Aquitaniam. Constan-

Vitria Caroli magni.

Hirene.

SPEC. NATVRALE.

A tino poli quidam laminam auream inuenit, & in ea virum iacentem cum hac scriptura: *Christus nascetur ex Virgine Maria, & credo in eum sub Constantino & Hyrene Imperatoribus, o soliterum me videbis.* Signum crucis in vestibus hominum apparuit, sanguis de cælo in terram profluxit.

Apud Niceam vniuersalis synodus 350. Episcoporum congregatur, in qua fides Catholica presentibus Hyrene & Constantino cūctorum subscriptione roboratur, & hæresis execrantium imagines abdicatur. Bellum inter Francos & Auares oritur, quorum regnum Carolus terra marique impetit, eisque in sola fuga spem euadendi relinquit. Alcuinus de Britannia scientia literarum præpollet in Gallia, cuius præcipuè magisterio rex Carolus omnes artes liberales didicit. Ad quem etiam libros de Trinitate scripsit. Denique

B Constantinus matrem suam imperio priuat, & solus imperat annis septem. Eo tempore Pipinus Caroli filius de coniuratione contra patrem conuictus, in monachum tonsuratur: hæresis Feliciani cum auctore suo Felice condemnatur. Adriano Papæ Leo substituitur. Thudm princeps Auarorum se & patriam suam Carolo regi dedit, & baptismi gratiam percepit. Porro Hyrene super erepto sibi imperio, fæmineo dolore abusa, Constantinum filium suum oculis & imperio priuat, solaque tribus annis imperat. Eo tempore Leonem Papam celebritatem letaniæ maioris agentem Romani capiunt, eique linguam & oculos euellunt. Cui voce & visu reddito diuinitus iterum oculos & linguam erunt radicitus. Ipse vero de manu eorum erutus, Carolus eum in Romana sede relocal. Ipse quoque Romam properat, causas examinat, reos legaliter damnat, sicque Romanorum motus omnes sedat. Hoc tempore in mese Iulio contra naturam aspera & gelu concreta bis pruina fuit, sed nihil fructibus nocuit. Denique Romani qui à Constantinopolitano Imperatore iam diu animo descieuerant, nunc accepta occasione, quia mulier excæcato filio suo eis imperabat, immo omni consensu Carolo regi laudes imperatorias acclamant, eumque per manum Leonis Papæ coronant, Cæsarem & Augustum appellant. Pipinum vero filium eius, Italix regem ordinatum collaudant.

C Leo 3. Papa restituitur. Carolus coronatur Imperator.

Tempora Caroli Magni.

CAPVT LXXXII.

D Igitur anno Domini 802. mundi vero 4765. euolutis, scilicet annis circiter 468. ex quo Bisantium Thraciæ ciuitas à primo Constantino ampliata etiam in sedem Imperij Romani dedicata, noua Roma est appellata, diuisa à Constantinopoli Romano imperio. Carolus cum iam regnasset super Francos annis 33. primus Francorum imperauit Romanis & Francis simul annis tredecim. Hic (vt refert Turpinus Archiepiscopus) erat corpore decorus, sed visu ferus. Statura eius octo pedum, facies eius habebat in longitudine palmum & dimidium, barba palmum vnum, nasus circiter dimidium, frons erat vnus pedis, parum panis edebat, sed quartam partem arietis, aut gallinas duas, aut anserem, vel pauonem, vel gruem, vel leporem integrum comedebat, modicum vinum & lymphatum bibebat, tamque parcus in bibendo erat, quod semper ad cenam raro plusquam ter bibere solebat. Inter cenandum autem aliquod acroama vel lectorem audiebat. Tantæ fortitudinis erat quod militem armatum super equum sedentem à vertice vsque ad bases simul cum equo vno icu propria spata secabat. Quatuor ferraturas equorum simul facile manibus extendebat. Militem etiam armatum rectum stantem super palmam suam, à terra vsque ad caput suum sola manu velociter elenabat. Erat etiã largissimus & rectissimus & facundus. Religionē Christianā semper excoluit, ecclesiis diebus ac noctibus impigrè frequentauit. Pauperibus non tantū in regno suo sub-

Synodus Nicæna 2. qua est 7. generalis.

Pipinus Caroli filius in patrem conspirat.

Leo 3. Papa restituitur.

Carolus coronatur Imperator.

Statura Caroli.

Letitio in mensa.

Capitularia
Caroli.

ueniebat, verum etiam in transmarinis regionibus multa mittebat. Ad faciendum iudicium triginta tria legis capitula instituit. Ad hunc Leo Papa in Franciam venit. Eo tempore Auares qui & Hunni, longo contra Francos bello perdomiti potentia diminuti sunt, omnisque eorum gloria periit, & quicquid thesauri per tot secula terrarum orbem vincendo sibi congesserant totum victoriz Francorum cessit, nec vnquam vlllo bello tam multa spoliatorum quantitate Francia ditata fuit. Denique inter Sabariam & Tharantanum impetraverunt à Carolo habitandi locum, ibique resederunt subditi Francorum.

Testamentū
Caroli.

Carolus rerum suarum hæredē Christū testamento fecit, & super ecclesiarū statu per totas Gallias ab Episcopis celebrari fecit. Hęc sunt autē nomina ciuitatū Archiepiscopaliū quę sub ipso erant: Roma, Rauenna, Mediolanum, Forum Iulij, quę & Aquileia, Gradus, Colonia, Maguncia, Salceburgum, Treueris, Senonis, Besuncio, Lugdunus, Vienna, Rothomagus, Remi, Arles, Tarantasia, Ebrodunum, Burdegala, Thuronis, Biturices. Itaque statu ecclesie religiose ordinato moritur, & Aquisgranum sepelitur.

Tempora Ludouici pji.

CAPVT LXXXIII.

Ludouicus
& filij eius

Ludouicus igitur pius Caroli filius cępit anno Domini 815. & imperauit annis 26. Hic fuit natura clementissimus, & tamen tam à liberis quàm à regni proceribus grauitè impugnatus. Habuit enim ex Ermengarde prima vxore sua tres filios, scilicet Lotharium, Pipinum, & Ludouicum. Et ex secunda nomine Iudith Carolum regem Frācorum. Huius temporibus papatum tenuit Stephanus, qui in Franciam venit, & ipsum Imperatorem coronauit. Post Stephanum vero Paschalis, qui corpus sanctę Cecilie virginis ipsa reuelante inuenit. Eo tempore in Thuringia cępes longitudine pedum 60. latitudine 14. altitudine sesquipedali, sine manibus de terra præscissus ac sublatus est, & vltra pedes 25. translatus. In Saxonia quoque tellus in modum aggeris limite vnus leuce intumuit, & in anno sequenti etiam terrę motus fuit. Multęque villę igne cęlesti cremantur, homines & animalia ictu fulminum examinantur, fruges grandine vastantur, & cum ipsa grandine veri lapides immensi ponderis cadunt, atque prodigia hæc grandis hominum mortalitas subsequitur. In territorio Tullensi puella duodenis post sacram communionem in Pascha susceptam, primum per decem menses pane, deinde omni cibo & potu per triennium abstinuit, & post ad communem hominum vitam redijt.

Prodigia.

Lotharius.

Lotharius Imperatoris primogenitus ad Italiam regendam à patre dirigitur, qui Romā veniens à Paschale Papa consecratus in Regem & Imperatorem coronatur. Romę vero quidam nobiles occiduntur, eo quod ad fidelitatem illius iusto proniores esse videntur. Quod crimen cum etiam in ipsum Papam intorqueretur, ipse cum episcoporum magno numero se iureiurando purgavit. Paschali Papę successit Eugenius, à quo Hilduinus abbas sancti Dionysij, archicapellano sacri palatij Romam mittente S. Sebastiani martyris corpus accepit, ac Sueffionis in Basilica sancti Medardi collocauit. Vbi dum adhuc in loco quo fuerat allatū iaceret, tanta signorum gratia emicuit, vt nullus mortalium enumerare vel enarrare possit. Corpus etiam sancti Gregorij Papę ad eandem urbem translatum dicitur. Haroldus Danorum rex cum vxore & filijs, suaque Danorum parte baptizatur, & ab Imperatore muneribus ac Frisiz parte sibi datis, honoratur. Hoc tempore in Gallia ante solstitium æstiuale, aere in tempestatem repente conuerso, ingens fragmētum glaciæ cum grandine cecidit, cuius longitudo habebat pedes quindecim, latitudo sex, crassitudo dnos. Legati Michaelis Imperatoris Constanti-

Haroldus
rex Danorū

Anopolitani inter cętera munera detulerunt Ludouico libros sancti Dionysij de Hierarchia ex Gręco in Latinum translatos, qui Parisijs in ipso sacri martyris festo missi, cum gaudio recepti sunt. Quod etiam gaudium virtus sancti martyris auxit, 19. ægrotis in ipsa nocte ibi sanatis. Rabanus sophista & poëta egregius fit abbas Fuldenfis. Qui librum de laude crucis figurarum varietate distinctum, difficili & mirando poemate composuit, & Sergio Papę sancto Petro offerendum misit. Eugenio Papę successit Valentinus, deinde Gregorius. Eo tempore Amalarius librum de ecclesiasticis officijs ad Imperatorem Ludouicum scripsit. Angelomus etiam ad eundem Imperatorem tractatus in libros Regum edidit. Ansegisus quoque Lobienfis abbas edicta Imperatorum Caroli & eius filij Ludouici ad Ecclesiasticam pertinentia legem, in duobus libellis digessit. In Vasconia annona de cęlo pluit frumento similis, sed habens grana breuiora. Monente vero Papa Gregorio, qui & in Franciam venerat, Imperator statuit in Gallia festum omnium sanctorum Cal. Nouembris celebrari, quod Romani faciebant ex instituto Bonifacij Papę.

Libri sancti
Dionysij.Rabanus
Fuldenfis.

Amalarius.

Festum om-
nium san-
ctorum in-
stituitur.

Tempora Lotharij pimi.

CAPVT LXXXIV.

Mortuo Ludouico Lotharius solus imperium vsurpans cępit anno Domini 841. mundi vero 4804. & imperauit annis quindecim. At vero Carolus & Ludouicus dolentes se à fratre debita regni parte priuari contra eum insurgere parant. Itaque conferta inter eos pugna in pago Antiodorensi apud Fontanedum tanta itaque facta est cędes, vt nulla meminerit ætas tantam stragem in regno Francorum. Sicque vires eorum ibidem attenuatę sunt, vt iam nec suos terminos ab externis tueri possent. Tandem optimatum consilio de pace agitur, descriptoque in tres regno, Carolus regnauit in Francia, Ludouicus in Germania, Lotharius autem omnia tenuit Italiz regna cum ipsa Roma, necnon & Prouinciam & Franciz partem, quę ab ipso denominata est Lotharingia. Eo tempore Gregorio Papę successit Sergius, ad cuius electionem confirmandam Ludouicus Lotharij filius à patre missus in regem Longobardorum ab ipso Papa est vnctus. Sergio vero successit Leo. Eo tempore Rabanus Maguntiz archiepiscopus ordinatus celebrata synodo iussu Ludouici regis multa vtilia ecclesie decreuit. Ludouicus 14. Normannorum duces cum suis baptizari fecit. Sancta Helena imperatrix in Franciam transfertur, & in Rhemensis diocęsi magna veneratione Francorum excolitur. Franci à Normannis vincuntur, cui bello malignus spiritus se præfuisse cum socijs suis spiritibus superbiz & discordiz per os Arrepticij publicę protestatur.

Pugna fra-
trum contra
LothariumLotharingia
pars Lotha-
rij.Translatio
S. Helene.Normanna-
rum incur-
sus & cladis

Carolus rex Francorum fratris sui Pipini regis filios, Pipinum & Carolum regnum inquietates capit, & attonfos in monasterium trudit. Leoni Papę Benedictus successit, Normanni qui Caroli regnum infestantes vsque ad Parisios nauigio venerant, & Franciam nimis attriuerant, in patriam suam sunt reuersi, & intestino inter se bello vsque ad internecionem delati. Terrę motus & turbines & grandines ac fulmina multa hominibus intulerunt incommoda, quidam etiam igne cęlesti consumptus fuit veste manente illęsa. Denique Lotharius Imperator inter filios partito regno sæculo renunciauit, & in Prumia habitu monachi suscepto, non multo post dormiuit.

Tempora Ludouici secunds.

CAPVT LXXXV.

Ludouicus itaque filius eius olim à Sergio Papa in regem vnctus, cępit anno Domini 856. mudi ve-

ro 4819. & imperavit annis 19. Lotharius autem frater eius Lotharingiam tenuit. Eo tempore Nicolaus papatum tenuit. In parochia Maguntina malignus spiritus parietes domorum quasi malleis pulsando, & inde manifestè loquendo, furta etiam prodèdo, & discordias seminando inquietabat homines, & vbiunque intrasset, statim illa domus exurebatur, vt iam eis nisi in agris locus manendi nullus esset, ob hoc presbyteris letanias agètib; & aquam benedictam spargentibus, inimicus lapides iaciendo multis cruentatis tandem aliquando quieuit, presbyteris autem recedentibus flebiliter vlulans, tandem vnum ex eis nominatim exprimens, se quando spargebatur aqua sub illius cappa quasi familiaris sui latuisse professus est, accusans eum cum procuratoris filia concubuisse. Sic per triennium instetit, donec ibidem ædificia cuncta incendio consumpsit. Principibus Caroli inter se discordibus, Britones terram auxilio destitutam inuadunt, & vsque Pictauos omnia vastando veniunt, quorum rex Nomenus, dnm instaret Francorum depopulare regnum, visum est sanctum assistere in auxilium quendam Andegauensem episcopum, à quo in capite baculo percussus, iram Dei morte persensit. Huius vero filius Erispous Carolo confederatus eius dominationi se subdidit.

Rex Bulgarorum ad Christianismum cum sua gente cõuersus, adeo in fide solidatus est, vt maiore suo filio in regnum ordinato, ipse factus sit monachus. Sed cum eius filius iuueniliter agens ad gentilitatis cultum redire vellet, resumpta militia persecutus, eum cepit, effossisque oculis in carcerem trussit, & in regnũ statuto iuniori filio sacrum habitum recipiens vsque ad finem in eo perseueravit. Nicolaus Papæ Adrianus successit. Eo tempore corpus sancti Mauri discipuli sancti Benedicti transfertur in Burgundiam ad Fossatense monasterium, quod construxit sanctus Babolenus sancti Columbani discipulus. Coloniz cum maior ecclesia quæ est sancti Petri deberet dedicari, præcedente nocte audite sunt voces malignorum spirituum inter se dolentium & conquerentium se à possessis diu sedibus debere expelli. In Italia Brizix tribus diebus & noctibus sanguis de cælo pluuisse narratur, locustæ Galliam depopulantur innumerabiles ceteris locustis maiores, sena habentes alarum tegmina, sex pedes, duos dentes lapidibus duriores, vt castrorum acies turmatim volantes, duces cum paucis itinere vnus diei præmittentes ad metenda loca ventoræ multitudini, omnia viridia in herbis & arboribus vastabant, spatium diurni itineris quatuor aut quinque millibus extendentes. Sic autem vsque ad mare Britannicum peruenientes, tandem flatu ventorum in profundum maris demersæ sunt. Sed æstu oceani ad littus reiectæ, ex putredine sua aere corrupto multos perire fecerunt. Secuta quoque fames valida multos consumpsit, vt penè tertia pars hominum consumpta sit. Ludouico rege Germanorum apparuit pater suus quondam imperator, adiurans eum vt eriperet eum de tormentis quibus detinebatur, vt tandem æternam requiem habere mereretur, ob hoc ad diuersa monasteria elemosynis destinatis, obnixè filius succurrat patri.

Tempora Caroli secundi, & tertij.

CAPVT LXXXVI.

Mortuo Ludouico patruus eius Carolus Calvus rex Francorum solus vsurpauit Imperium, cepit autem anno Domini 877. mundi vero 4840. Et imperavit annis duobus. Eo tempore ingruente in Germania pecorum pestilentia, dum canes vndique collecti cadaueribus incumbere, ita disparuerunt, vt nec viui, nec mortui reperirentur. Post mortem Caroli, iunior Carolus Ludouici regis Germanorum filius annuentibus sibi quibusdam Romanis imperium adeptus. cepit anno Domini 879. mundi vero 4842.

SPEC. NATVRALE.

A Et imperavit annis 12. Eo tempore Ioannes papatum tenebat, qui Romanis iniuriatus, ita vt etiã in custodia teneretur, eo quod Carolo non fauebat, in Franciam veniens eum rege Ludouico Balbo bene per annum moratus est. Clarebat Millo S. Amandi monachus, qui vitam eiusdem sancti etiam metricè composuit, & de sobrietate librum ad Carolum caluum scripsit.

Anno primo Caroli Normannorum plusquã quinque milia cæsa sunt à Francis in Gallia, & anno sequenti in sylua Franciæ carbonaria plusquam nouem milia. Sol hora diei nona ita obscuratus est, vt in cælo stellæ apparent. Postea vero adiunctis sibi Danis Franciam & Lotharingiam peruagantes multas vrbes & monasteria ferro & igne vastauerunt, & Metim vsque venientes, ibi confecto prælio Christianos vicerunt. Postmodum etiam Parisios obsederunt. Denique Carolus imperator à Francis ad auxilium inuitatus cum eos expellere nequiret, facto fœdere concessit eis regiones quæ vltra Sequanã erant, quarum incolæ contra se rebellabant, quæ etiam Franciæ pars à Normannis Normannia nuncupata est. His temporibus Ioanni Papæ successit Martinus, deinde vero Agapitus, & post Adrianus. Denique Carolus Imperator corpore animoque deficiens ab optimatibus repudiatur.

B Arnulfus autem Carolimanni regis Francorum filius fratruelis eius in regnum sublimatur. Cæpit anno Domini 791. mundi vero 4854. Et imperavit annis 12. Ab hoc tempore Linthrandus Cicinensis ecclesiæ diaconus ordinatur. Basilius Romanæ ecclesiæ 90. præsidet, sed hoc in aliquibus libris non inuenitur. Sanctus Vualdericus in Baloaria nascitur. Normanni Lotharingiam repetentes contra Christianos pugnant & vincunt. Arnulfus autem audita cæde suorum contra Normannos ad pugnam properauit, eosque supra Ciliam fluum pedestri prælio adorsus innumerabilem ex eis stragem fecit. Claruit hoc tempore Remigius Antisiodorensis in exponendis scripturis diuinis & humanis studiosus. Claruit etiam hoc tempore in Burgundia Berno ex comite factus abbas Giginacensis cœnobij à se fundati, qui etiam cõstruxit Simiacum cœnobium in cellam Giginacensem. Sub eodem abbate Odo Turonensis monachus professus est. Basilio Papæ successit Stephanus, & post Formosus, post Bonifacius, post Stephanus, post Romanus. Arnulfus tandem Imperator moritur pediculis (vt refertur) irremediabiliter ab eius corpore scaturientibus afflictus.

Tempora Ludouici tertij, Conradi primi, Henrici quoque primi.

CAPVT LXXXVII.

Hic succedens filius eius Ludouicus, cepit anno Domini 903. mundi vero 4866. Et imperavit 10. Hoc tempore papatum tenuit Theodorus, deinde Ioannes. Hungarorum gens Barbari ruptis cluis, quibus prius Roma nec ad meridianã plagam, nec ad occidentalem exeundi facultatem habuerat, per totam Galliam, Germaniam, Italiamque vt tempestas fera diffusa est. Ioanni Papæ successit Benedictus, deinde Leo, quem post 30. dies ordinationis suæ Christophorus presbyter suus capiens & in carcerem trudens, papatum inuasit, nec multo post Sergius diaconus propter Formosum à papatu reprobatus ad Francos se contulit, quorum auxilio Christophorum inuasorem capiens & incarcerans, latenter Romam ingressus papatum inuasit, & in vltionem suæ propulsiæ Formosum sepulchro (quod dictu nefas est) extractum in sede Pontificis sacerdotaliter indutum decollari præcepit, tribusque digitis abscessis in Tyberim iactari fecit. Insuper omnes quos ipse ordinauerat iniuste exordinauit, iniustusque reordinauit, quem, scil. Formosum à piscatoribus inuentum &

Normannorum cædes.

Normannia data Normannis sub Carolo caluo.

Arnulfus

Superantur Normanni

Berno abbas

Formosus & sepulchro extractus decollatur

Malignus spiritus.

Conuersio Bulgarorum

Translatio S. Mauri

Sanguis pluit.

Locustarum vis magna.

Carolus caluus.

s. Odo.

In basilicam beati Petri loculo deportatum, quædam sanctorum imagines adorasse ac venerabiliter salutasse palam omnibus visæ sunt. Eo tempore Berno Abbas moriturus Odonem constituit Abbatem Cluniacensis Cœnobij, ea conditione, vt ecclesia Cluniacensis Giginacensi solueret annuatim censum duodecim denariorum.

Conradus.

Mortuo Ludouico succedens filius eius Conradus, cœpit anno Domini 914. mundi vero 4876. Et imperauit annis septē. Ipse tamen sicut & pater eius imperiali benedictione caruit. Eo tempore Saraceni Calabriam, Apuliam, Romanorumque vrbes, & Italiam occupauerunt. Hungari quoque totam Alemanniam deuastantes vsque ad Fuldam peruenerunt. Post Sergium Papatum tenuit Anastasius, deinde Ioannes.

Henricus I.

Post Conradum filius Othonis ducis Saxonum Henricus, cœpit anno Domini 920. mundi vero 4882. Et imperauit annis 18. Hoc tempore clarebat inter nobiles Lotharingæ sanctus Vubertus, qui Gemblacense Cœnobium fundauit, cingulumque militiæ deponens, habitu monastico se accinxit. Zyrinius Bohemæ rex ad fidem Christi conuersus est. Ioannes Papa à quibusdam militibus captus & incarceratus, cervicali super os eius posito pessimè strangulatur, & in eius loco alius Ioannes subrogatur. Raberius ex monacho Lobienfis veronensis episcopus efficitur. Sed postea à rege Hugone Papæ exiliatur, vbi & librum de suis ætūnis luculenter edidit, multa quoque alia legētibz utilia scripsit. In vrbe Gamentis fons sanguinis largissimè effluxit, vrbs ipsius imminentem ruinam forte portendens, quæ eodem anno capta est ab Africanis, cunctique ciues exceptis paruulis & mulieribus capti & occisi. Temporibus Henrici primi Papatum tenuit Ioannes, & post alius Ioannes, postea Stephanus, Ioannes, Leo. Anno Imperij eiusdem 18. apparuerunt prodigia. Sol sereno cælo obscurabatur. Per fenestras vero domorum radios quasi sanguineos emittebat. Hominis cuiusdam sinistra manus amputata, post ei dormienti restituta est, cui pro signo miraculi quasi sanguinea linea loco coniunctionis notabatur. Odo primus Abbas Cluniacensis obiit, cui Adamarus successit.

Prodigia.

Tempora Othonis primi.

CAPVT LXXXVIII.

Otho 1.

Mortuo Henrico succedens filius eius Otho primus, cœpit anno Domini 938. mundi vero 4901. Et imperauit annis 36. Contra hunc rebellauerunt Palatij comes Euerardus, & dux Lotharingæ Gilebertus. Tagmarus quoque frater Othonis ad hostes eius transijt, & Herlsburg castrum illius cœpit, ibique ab Imperatore conclusus telis intra ecclesiam confossus interiit. Stephanus & Constantinus filij Constantini Romani Imperatoris ægre ferentes iusta seueritate patris à iuuenili leuitate se coerceri, per insidias cum de solio deponunt. Tonsaque ei capite ad vicinam insulam in qua Cœnobitæ philosophabantur eum transmittunt. Nec multo post ab ipsius Constantino filio Leonis solio deturbati tonsis capitibus ad idem monasterium, philosophandum cum monachis missi sunt. Ludouicus rex Francorum à ducibus suis circumuentus, à Normannis captus, banchinum mittitur, sed Othone 132. legionibus ad eum liberandum Franciam aggrediente metu eius à custodia relaxatur. Eo tempore Bruno Colonienfis archiepiscopus plures Normannorum cum principibus eorum baptizari fecit. Sanctus Gerardus Bronienfis Cœnobij fundator obiit.

Normanni
plures bapti-
zantur.Lapis dec a-
lo lapsus.

In Italia lapis miræ magnitudinis tonitru & tempestate turbulentè de cælo lapsus ingens miraculum videntibus præbuit, prodigiosa quoque res multos terruit & à vitijs coercuit, notis crucis in veste plurimorum apparentibus, quorundam autem vestibus quasi lepra sordentibus. Temporibus Othonis primi,

A Leoni Papæ successit Stephanus, deinde Martinus, Agapitus, Ioannes. Denique collecto à tota Italia episcoporum concilio Ioannes Papa de nefarijs causis infamatur, qui tertio euocatus dum venire cunctatur, eo à cunctis post multa tandē præiudicato, Leo adhuc laicus substituitur. Sed postmodum iterum Ioannes à Romanis receptus synodo collecta, Leonem deposuit, & eius gesta cassauit. Tandem cum vxore cuiusdam se oblectans à diabolo in tempore percūtur & moritur. Cui Benedictus subrogatur, deinde Leo, post Ioannes. Hoc tempore Danis qui Christum & idola simul colebant cum Popone clerico in conuiuio altercantibus super Dei deorumque cultura ad veræ fidei examinationem ex condicito ferrum ignitum valde manibus clerici ferendum imponitur, quod cum ille vsque ad placitum omnium absque vlla læsione tulisset Rex Danorum Haroldus abiecta penitus idolatria se suosque ad verum Deum solum colendum conuertit, clericus autem ad episcopatum promotus est. Biagaribus vero Petrus & Baianus dominabantur, quorum Baianus adeo valebat in arte magica, vt quotiens vellet lupus vel fera quælibet fieri videretur. Ioanni Papæ successit Benedictus, deinde Donus.

Dani con-
uertuntur.

Tempora Othonis secundi, & tertij.

CAPVT LXXXIX.

Othoni primo succedens Otho secundus, cœpit anno Domini 959. mundi vero 4937. Et imperauit annis 10. hic cum Aquisgrani in pace moraretur, Lotharius rex Francorum subito Lotharingiam inuadit, & Imperatore cedente quoniam ad pugnam imparatus erat, post multam vastationem repatriauit, quem cum inextimabili exercitu persecutus Imperator Franciam intrauit, eamque peruagatus fines Rheimensium, Laudunensium, Suessionum, & Parisiensium diuersa clade vastauit, ecclesijs Dei tantum immunitate concessa: huius tempore Romanam sedem tenuit Bonifacius, postea vero Benedictus. Sanctus Maiolus Cluniacensis Abbas claruit. Sanctus vero Vualdericus Augsburgeris episcopus obiit, cuius qualis fuerit mox miraculorum gloria patefecit.

Otho 2.

s. Maiolus

Othoni secundo successit filius eius eisdem nominis tertius. Cœpit anno Domini 984. mundi vero 4947. Et imperauit annis 19. Huius tempore Papatum tenuit Ioannes, deinde alius & tertius eiusdem nominis, deinde Gregorius, Ioannes, Gerbertus. Ludouico rege mortuo, Francis regnum transferre volentibus ad Carolum ducem Lotharij regis fratres eiusdem scilicet Ludouici patruū, dum ille rem ad cōsiliū defert, regnum vsurpat Hugo filius Hugonis Parisiensis comitis cy hauiide de sorore Othonis primi Imperatoris: Carolus autem dux regnum ex paterna & auita successione sibi debitum contra Hugonem regem nepotem suum repetit, eumque bello perurgens Laudunum urbem capit. Hugo vero Rex eum ibi obsedit, sed obsidionis mense secundo proficientes obsesti castra obsidentium incenderunt, & ipse rex Hugo plurimis suorum peremptis turpiter fugiens vix euasit. Carolus montem acutum expugnans suessionis vsque vastando peraccedit. Inde Rheimis aggreditur, & Laudunum cum multa præda reuertitur. Deinde moritur, & Otho filius eius in ducatu succedit. Hugoni vero filius eius Robertus successit in regno.

Otho 3.

In Cluniacensi cœnobio post Maiolum sanctus Odilo præficatur, florebat in scientia literarum in Lotharingia Hirigerus abbas Lobienfis, Adelboldus episcopus Vltratectensis: In Francia vero Fulbertus episcopus Carnotensis, & Albo abbas Floriacensis, qui etiam post in Vasconia martyrizatus est. Ioanni Papæ successit, vt dictum est, Gerbertus, qui & Syluester Papa 144. Hic tamen à numero Papatum excluditur secundum quosdam, quippe qui & necromantiæ arguitur, & à diabolo percussus obiisse dicitur.

s. Odilo.

Ten-

Tempora Henrici secundi, Conradique secundi.

CAPVT XC.

Henricus 2.

Post Othonem tertium veneno interemptum Henricus Baioariz dux imperium inuadens, cepit anno Domini 1003. mundi 4966. Et imperauit annis 21. quo tempore papatum tenuerunt Ioannes, Sergius, Benedictus, Ioannes. Hoc tempore Gerhardus Cameracensis episcopus, in ecclesia & in Palatio claruit. Hilpericus de ratione coputi libri scripsit. Fames & mortalitas adeo grauiter per totum orbem inualuit, ut sepe hientium tadio, viui adhuc spiritum trahentes obruerentur cum mortuis. Hungarorum gens haecenus idolatrie dedita ad fidem conuertitur. per sororem Imperatoris Gillam Hungarorum regi nuptam, qui Stephanus in baptismo vocatus est, eiusque merita per Hungariam multa miraculorum gratia commendantur. In Lotharingia iuxta montem castrilocom fonticulus aquae multis saluberrimus in sanguinem est conuersus. Eo tempore sanctus Ginteh qui & Adelbertus Pragensis episcopus martyrizatur, & Simeon Treuerensis inclusus beato sine quieuit, cuius merita frequenti miraculorum gratia declarantur. Hoc tempore in Gallia vrbe Beluacensi inclytus Rogerus episcopus decessit, qui inter alia beneficia dedit ecclesiae sancti Petri cui praesidebat Alliacum in Northmannia & Monsiachu in Vetmandensi patria, Comitatum quoque eiusdem vrbis ab Othone Campaniae comite impetrauit. Dato ei pro commercio castro Synterio in Bicuricensi territorio sito: quod sibi iure patrimonij competeat.

Fons versus in sanguine.

Conradus 2.

Henrico succedens Conradus secundus, cepit anno Domini 1025. mundi vero 4988. & imperauit annis 15. Hoc tempore florebat ecclesiastica religio per Abbates nominabiles: Odilonem Cluniacensem, Guithelrinum Diuionensem, Richardum Virduuiensem, aliosque plures. Claret etiam in Italia Guido Aretinus inter musicos praecipue nominatus. Sanctus quoque Bardo Magunciae archiepiscopus est ordinatus. Ioanni vero Papae successit Benedictus anno 15. Imperij Conradi visa est in caelo trabs ignea mirae magnitudinis super solem iam ad occasum vergentem currere, & ad terram cadere. Denique eodem anno Conradus Italiam adiit, quosdam episcopos in vincula coniecit, & quia Mediolanensis episcopus fuga lapsus est, suburbia Mediolana incendit. Die vero Pentecostes cum imperator in parua ecclesia secus urbem coronaretur ad missam, tam graui tonitrua, fulguraque fuerunt, ut aliqui mente excederent, aliqui exhalarent. Bruno vero episcopus qui missam canebat, & secretarius Imperatoris cum alijs tribus dixerunt se inter missarum solemnia vidisse sanctum Ambrosium comminantem Imperatori, tunc Imperator ab Italia discessit, & paulo post obiit.

Abbatibus celebres.

Trabs ignea

Tempora Henrici tertij.

CAPVT XCI.

Henricus 3.

Hic succedens filius eius Henricus huius nominis tertius, cepit anno Domini 1040. mundi vero 5003. & imperauit annis 17. Eo tempore Benedicto Papae successit Syluester, deinde Gregorius, Clemens, Damasus, post hos Leo, qui quondam Bruno vocatus Leucorum episcopus, cum ad capescendam Sedem Apostolicam Romam tenderet, audiuit voces Angelorum canentium, dicit Dominus: Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis, hic de multis sanctis cantus composuit, & multa bona fecit, & vtilia ecclesiae scripsit. Cumque in Papatu pauperem leprosum ante fores vidisset, eum foras diligenter in lectum suum collocauit, quem cum reterato ostio non inuenisset, in paupere se suscepisse Christum obstupuit. Franco scholasticus Leodicensium moribus & scientia claruit, qui ad Hermanum episcopum de quadratura circuli librum scripsit. Odiloni abbati Cluniacensi

Leo III Papa factus excipiens Christum.

SPER. NATVRALE.

sanctus Hugo successit. Sanctus quoque Theobaldus inter Francorum nobiles non infimus apud Vincentiam urbem Venetiae reclusus claruit. Hoc tempore Franciae turbatur ecclesia per Berengarium, qui assererat Eucharistiam quam sumimus in altari non esse reuera corpus & sanguinem Christi, sed figuram corporis & sanguinis eius, contra cuius errorem scripserunt Abbas de Cruce sancti Leufredi, & Lanfrancus prior Beccensis. Leo papa moritur, qui cuius meriti apud Deum fuerit, cunctis patuit, cum multis ad sepulchrum eius Romae miraculis ostensis, Deus eum clarificauit.

Berengarius

Fuit Leo 9.

Tempora Henrici quarti.

CAPVT XCII.

Mortuo Henrico succedens filius eiusdem nominis quartus, cepit anno Domini 1057. mundi vero 5020. & imperauit annis quinquaginta, huius temporibus ecclesia multas pressuras intus sustinuit. Nam victori Papae successit Stephanus, postea Benedictus, postea Nicolaus, postea Alexander Lucensis episcopus. Contra quem Catalone Papatum ambiente, longa inter eos concertatio vsque ad homicidia prorupit. In pago Brachateni iuxta Tornacum multitudines colubrorum altrinsecus congregatae prodigioso praelio inter se concurrerunt, tota paschali hebdomada cometes apparuit. Sanctus Conon Primicerius Colonienis martyrizatus, multis miraculis claruit. Claruit etiam hoc tempore Lanfrancus prior Beccensis monasterij, ad cuius eximiam doctrinam de Burgundia conuolauit Anselmus vir postmodum multa virtute & sapientia adornatus, & ei in prioratu successit sub viro egregio Herluino Abbate primo, qui ipsum Beccense monasterium de proprio suo fundauit. Guido decanus & custos ecclesiae sancti Quintini Viromandensis, & archidiaconus Laudunensis constituitur Beluacensium episcopus, qui grauius ferens se carere praesentia Quintini martyris, in eius honore edificauit ecclesiam haud longe a mœnibus vrbis: cepit ergo hoc tempore reflorescere in ecclesia beati Quintini * Beluacensis, ordo canonicorum primum ab Apostolis, post a beato Augustino regulariter institutus sub Iuone eiusdem ecclesiae praeposito, postea Carnotensi episcopo, hinc Francis, hinc Scotis Angliam incurfantibus, Angli fame consumuntur, multique eorum humanis carnibus vescuntur.

Henricus 4.

Lanfrancus

Anselmus.

* Alij legunt Beluacenses, Ordo Canonicorum.

Treueris in ecclesia sancti Paulini multa sanctorum martyrum corpora cum titulis aureis in crypta subterranea reperiuntur. Alexandro Papae successit Hildebrandus, qui & Gregorius, hic synodo celebrata synoniacos anathematizauit, vxoratos sacerdotes a diuino officio remouit, eorumque missas audire laicis interdixit, ex qua re tam grande scandalum oritur, ut nullius haeresis tempore sancta ecclesia grauiori schismate discisa sit. Idem quoque Papa totus in Henricum Imperatorem inuehitur, & quoscunque potest ab eo verbis ac scriptis auertit, e contra Imperator expugnat vrbes & castellis quae pro illo contra se erant Romam obsedit, Papa fugiens ad Northmannos se contulit. Imperator a Romanis vrbe recipitur, eorumque iudicio Hildebrandus deponitur, & Guilbertus Ratiennae archiepiscopus in sedem Apostolicam introitus Clemens nominatur. Contra hunc quoque Cassinensis abbas Desiderius qui & victor Papa 162. ordinatur, sed non multo postea dysenteria dissolutus moritur. Eo tempore Marianus Scotus Chronographus agnoscitur. Aues domesticae pauones, & anseres, & gallinae a domibus extraneantes se, omnes sunt syluaticae, pisces etiam in aquis moriuntur. Barenenses ciues numero 47. venientes myrrham Lyciae quae a Turcis erat desolata, a quatuor tantum monachis ibi inuentis extorsertunt ostendi sibi tumbam sancti Nicolai, qui effracta ossa sancti Nicolai in olei liquore natantia integro numero extraxerunt, & Barim cum gloria transfulerunt.

Gregorius 7. tempora.

Marianus Scotus.

Translatio S. Nicolai Barim.

mini prædicabat & sermonem signis confirmabat. Contra Gilbertum Pictaorum episcopum egit (qui cum esset scholarium magister nominatissimus) multa quidem vtilia scripserat, sed quadam noua subtilitate verborum in ipsis suis scriptis ecclesiam scandalizabat, multa dicta sunt & disputata, vnde & quædam quæ defendere non præsumpsit, vel non potuit, ab ipso damnata sunt & abrasa.

Tempora Frederici primi.

CAVTV XCV.

COntado mortuo Fredericus dux, nepos eius successit, anno Domini 1153. mundi vero 5116. Et imperauit annis 37. His temporibus Eugenio Papæ successit Anastasius & post hos Adrianus, Alexander, Lucius, Urbanus, Gregorius, Clemens. Sub Ludouico Francorum rege patre Philippi magister Petrus Lombardus episcopus claruit, qui librum sententiarum, & glossas Psalterij, & epistolarum Pauli quæ omnia nunc in scholis publicè leguntur, ex multis Catholicorum patrum dictis vtiliter compilauit & ordinauit. Florebat eo tempore Theobaldus Cantuariensis episcopus, per cuius industriam Thomas archidiaconus suus factus est Henrici regis Angliæ cancellarius, postea martyr futurus, huius quoque temporis sunt miracula beatæ Mariæ virginis de rupe amatoris. Eodem tempore tres lunæ in cælo visæ sunt & in medio signum crucis: Nec multo post etiam visæ sunt tres soles, Christianus iuuenis in eremitorio Gassinensi conuertitur: Philippus regis Ludouici filius nascitur, qui anno natiuitatis suæ 15. à Vuilhelmo auunculo suo de archiepiscopatu Senonensi in Remensem translato coronatur adhuc viuentem patre, qui iam annis 40. regnauerat, sed paralyti morbo laborabat, hic rex Philippus uxorem Elisabeth filiam comitis Haemensis habuit, ex qua filium Ludouicum suscepit. Sanctus Petrus Carathasiensis episcopus obiit. Petrus monachus Claruallensis abbas, multa virtutum gratia claruit, similiter & Hugo venerabilis abbas Boneuallij.

Oritur dissensio inter regem Philippum, & regem Henricum Angliæ. Philippus enim à Richardo illius filio comite Pictauiensi, pro eodem comitatu hominè petebat, quod ille à patre institutus de die in diem facere dissimulabat. Petebat etiam ab ipso rege Angliæ Gifortium & omnia castra adiacentia, quæ pater suus Ludouicus filie suæ Margaretæ pro dote tradiderat, quando eam Henrico regi filio maioris Henrici matrimonio copulauerat, ea tamen conditione, vt si prolem ex ea non susciperet, post ipsius Henrici mortem ad regem Franciæ dos rediret. Denique data treuga ambo reges ad iniuriam Christi & terræ sanctæ contra Saladinum vlciscendam, qui crucem Dominicam & urbem sanctam ceperat, iter transmarinum arripuerunt, atque ad urbem Achon applicuerunt. Eodem anno Fredericus quoque Romanorum imperator cum exercitu suo veniens in transmarinis partibus obiit, nam equo suo, vt dicitur, impingente & offendente, in quandam aquam cecidit, ibique interiit.

Tempora Henrici sexti.

CAVTV XCVI.

Hic successit filius eius Henricus huius nominis imperator sextus, anno Domini 1190. mundi vero 5153. & imperauit annis 7. Eo tempore Clementi Papæ successit Cælestinus. Rex Philippus urbem Achon viriliter expugnans cepit, diuisaque urbis præda partem suam duci Burgundiæ cum multis alijs muneribus delegauit, & exercitus suos eidem commisit. Ipse vero in Apuliam transuectus, Apostolorum limina visitauit. A Papa Cælestino benedictione accepta in Franciam redijt. Rex autem Richardus captiuos suos qui se sub hac pactione reddiderant, vt mox Domini crucem & captiuos Christianos restituerent,

Acum hoc implere non posset, iratus quinque milia ex eis & amplius decolari fecit, & ad terram suam redire volens, Henrico nepoti suo iuueni Campaniæ comiti exercitum suum tradidit, totamque terram transmarinam quam tunc Christiani tenebant commixti, qui etiam à Templarijs & peregrinis in regem urbis sanctæ vnanimiter electus, accepta filia regis, ibidem remansit. Rex vero Richardus ingressus nauem, naufragiumque passus cum paucis euasit, & iterum omnibus bonis spoliatus Imperatori Henrico traditus, ac verè per annum & dimidium in carcere detentus, tandem 200. milibus maris argenti se redemit. Apud Pontifracum sanctus Vuilhelmus presbyter obiit. Philippus rex Vigerburgem sororem Canuti regis Danorum postulatam in uxorem accepit. Sed mox quibusdam, vt fertur, maleficijs per forciarias impeditus, exosam eam habere cepit, & consanguinitatis linea computata matrimonium separari fecit.

Eo tempore in pago Beluacensi, inter Clarummontem & Compendium tantæ pluuiæ cum tonitrui & fulminibus, & tempestatibus factæ sunt, quantas nulla memorat hominum antiquitas. Lapides enim ad quantitatem ouorum quadranguli mixtim cum pluuiæ de cælo cadentes, & arbores fructiferas & vineas & segetes penitus destruxerunt. Villæ quoque in plerisque locis à fulminibus destructæ & combustæ sunt. Corui etiam quamplures cum huiusmodi tempestate visi sunt in aere de loco ad locum volantes cum rostris viuos carbones portantes ac domos incendentes. Sed & vtriusque sexus homines istu fulminum interierunt, & alia multa horrenda eadem die monstrata sunt; interim vero duo reges Philippus & Richardus seinuicem impugnabant, & terras suas alterutrum deuastabant. Denique imperator Henricus obiit, qui per tyrannidem suam Siciliam sibi subiugauerat. Multosque magnos & nobiles viros ibidem peremerat, contra religionem vero Christianam archiepiscopos & episcopos trucidauerat, & contra Romanam ecclesiam semper tyrannidem exercuerat, quæ de causa Innocentius tertius qui in eodem anno in papatu Cælestino successit in promotione Philippi fratris ipsius Henrici aduersarius fuit, & omnes fautores excommunicauit. Othoni vero ducis Saxonie filie filio viriliter adhaesit, & eum Aquisgrani in regem Germaniæ coronari fecit.

Tempora Philippi secundi.

CAVTV XCVII.

Philippus tamen frater Imperatoris maximam imperij partem obtinuit, contra quem Otho ducis Saxonie filius stetit, habens coadiutorem regem Angliæ Richardum auunculum suum, comitemque Flandrensem, & archiepiscopum Coloniensem. Rex autem Francorum Philippus dicto Philippo regi Alemanie ducique Sueuiæ confederatus est, sperans per eum comitem Flandriæ sibi subijcere, ac regi Angliæ facilius posse resistere. Cæpitque Philippus anno Domini 1197. mundi vero 5160. Et imperauit annis 10.

Hoc tempore multæ nouitates apparuerunt. Apud Rosetum imbricia in sacrificio altaris vinum visibiliter mutatum est in sanguinè, & panis in carnem. In Vermendefio quidam miles qui mortuus fuerat reuixit, multaque futura multis prædixit, & postea sine cibo & potu longo tempore vixit. In Gallia circa festum sancti Ioannis Baptistæ ros in nocte de cælo cadens mellicas spicas segetum infecit, ita vt multi eas in ore ponentes odorem mellis apertè sentirent. Mense autem Iulio orta est tempesta valida, tantæque magnitudinis lapides de cælo ceciderunt, quod à Temblaco vsque ad monasterium Cale, & circa loca adiacentia segetes & vineas & nemora penitus destruxerunt. Interim Innocentius Papa Petrum Capuensem diaconum Cardinalem ad reformandum pacem inter duos reges legatum in Franciam misit. Rex autem Richardus

Rex Richardus captus.

Visa mira.

Tyrannis Henrici 6.

Philippus 2.

Miracula

duo

Petrus Lombardus.

Tres Lunæ in cælo.

Dissensio Angli & Galli regum.

Henricus 6.

2471 *Tempora Othonis 4.*
 dus apud Lemouicas in obsidione castrum cuiusdam gra-
 uiter vulneratus occubuit. Hericus Bituricensis archi-
 episcopus obiit, cui sanctus Guillelmus abbas Caroli
 loci successit. Eo etiam anno Michael Senonensis
 ad Dominum migravit, eique Petrus de Carbolio
 quondam Innocentij Papae didascalus in praesulatu
 successit. Barones quidam Francie, scilicet Baldevi-
 nus comes Flandrensis, Ludovicus Blesensis, Stepha-
 nus Perticensis, & alij plures pro liberatione terre san-
 ctae crucem assumpserunt, & Constantinopolim di-
 uertentes, urbemque capientes, factum ibi memora-
 bile peregerunt. Nec multo post Baldevinum Flan-
 drensem comitem illic Imperatorem unanimiter ele-
 gerunt. Iterum Octavianus Hostiensis episcopus in
 Franciam legatus venit, cuius admonitione rex Phi-
 lippus Ingeburgem in qualemcunque gratiam rece-
 pit, & Mariam super inductam ad tempus a se separa-
 uit, de qua filium nomine Philippum & unam filiam
 habuit, quos ea mortua petente rege Philippo, Papa le-
 gitimos haereditate esse mandauit, quod factum pluribus
 displicuit, eo quod rex eorum matrem contra legem, &
 Dei decretum quinque annis habuit. His temporibus
 sanctus Franciscus & sanctus Dominicus religione &
 doctrina claruerunt, qui duos ordines novos Praedi-
 catorum scilicet, & Fratrum minorum instituerunt.
 Denique Imperator, a quodam Palentino qui Lan-
 dragraphus, i. comes palatii vocatur, occiditur

Tempora Othonis quarti.

CAPVT XCVIII.

Otho 4. ab alijs vocatur 59.
Otho vero filius ducis Saxonie per auctoritatem
 & industriam Innocentij Papae imperium obti-
 nere nitebatur, anno Domini 1208. mundi vero 5170.
 & imperauit annis 2. Hic fuit Otho quartus. Eo tem-
 pore Innocentius Papa legatum in Franciam Gualo-
 nem sancte Marie in porticu diaconum cardinalem
 misit ad Philippum regem & omnes principes eius,
 ut cum exercitu suo terram Albigensem in remissio-
 nem peccatorum suorum inuaderent, omnesque haer-
 eticos qui illam occupauerant, delerent. Florebat
 tunc studiū litterarum Parisijs, & illic in sacra pagina
 studebat heresiarcha magister Amalricus, cuius secte
 coplices tandem detecti & conuicti capti sunt iussu re-
 gis, & extra portam in campellis cremati sunt. Amal-
 ricus quoque licet iam sepultus de exmeretio sacro
 eiectus est, & eius ossa cinisque per sterquilina sunt
 dispersa. Denique Papa Innocentius Othonem im-
 peratorem contra multorum voluntatem & contra
 filium Romae coronauit, ac de patrimonio & iure be-
 ati Petri in pace dimittendo iuramentum ab ipso ex-
 git, quo facto ipso die contra iuramentum Otho venit.
 Insuper & a suis quos in castris posuerat Romipetas
 spoliari fecit, unde Papa sententiam excommunicationis in
 eum promulgauit, deinde subditos illius omnes ab e-
 ius fidelitate absoluens, ne quis eum imperatorem
 vocaret sub internunciatione anathematis inhibuit.
 Sicque recesserunt ab eo Lantgrauus Thuringiae, &
 dux Austriae, & rex Bohemiae, multique alij tam saecula-
 res quam ecclesiasticae personae. Fuit his temporibus
 sancta Elisabeth filia regis Hungariae, quae fuit uxor
 Lantgrauij Thuringiae, haec inter innumera mira-
 cula, quae Dominus per eam ostendit, mortuos susci-
 tauit, & caecum natum illuminauit, de cuius etiam cor-
 pore iam defunctae oleum, ut fertur, usque hodie fluit.

Tempora Frederici secundae.

CAPVT XCIX.

Fredericus 39.
Itaque Othone ab imperio deposito, Fredericus
 Imperatoris Henrici filius a Baronibus Alemaniae
 consilio Philippi Francorum regis imperator electus,
 cepit anno Domini 1212. mundi vero 5073. & impe-
 rauit annis 33. Inter hunc & Philippum regem Fran-
 corum initum est foedus amicitiae perpetuum. Rei-

Analdus, alias Reginaldus Bononiae comes, ac Ferran-
 dus comes Flandrensis orta discordia a rege Francie
 recesserunt, & ad excommunicatos Othonem vide-
 licet quondam imperatorem & Ioannem regem Ang-
 liae se transtulerunt, rex Philippus Vigeburgem re-
 ginam in gratiam accepit. Eodemque anno in por-
 tu prope Brugias nomine Dan de hostibus trium-
 phauit. Eo tempore Gaufridus Meldensis episcopus
 episcopatu cedens monasterium sancti Victoris Parisijs
 intravit, qui inter alia sanctitatis opera quibus vici-
 liter insistebat abstinentiam inauditam obseruans sin-
 gulis annis in quadragesima, & in aduentu Domini
 tertium in septimana cibum, potum vero nunquam
 sumere consueuerat. Eodem tempore in episcopatu
 Leodicensi virtutibus & miraculis floruit sancta Ma-
 ria Oegines, quae magistro Iacobo de Mariaco illius
 loci ecclesiae regulari canonico sibi que familiari in
 Domino, specialem praedicandi gratiam a Domino
 precibus suis ac meritis impetrauit, qui videlicet Iac-
 obus postquam a Legato domini Papae assumptus,
 mellisua sua praedicatione multos de Francie regno
 contra Albigenes dato signo Crucis transtulit, factus
 est episcopus Aconensis, deinde vero Tusculanus,
 Romanae videlicet sedis episcopus cardinalis, unde &
 post mortem corpus suum ad praefatam ecclesiam
 suam videlicet apud Oegines fecit transferri, iuxta il-
 lam suam in Domino quondam dilectam sepeliri, ob-
 iit autem eadem sancta mulier, anno Domini 1214.

B Anno sequenti Ludovicus Philippi regis Fran-
 corum primogenitus dum pater eius in confinio Flan-
 diae & Normanniae terram suam ab hostium incur-
 su defenderet, congregato apud Kinonem exercitu Ioan-
 nem Angliae regem ab obsidione castrum quod ropes
 monachi dicitur fugauit, urbemque Andegauis quam
 occupauerat ac muris circumserpserat recuperauit, &
 muros eius destruxit, hanc eius victoriam modico te-
 pore interiecto secuta est Philippi quoque victoria, ita
 quod infra mensis unius spacium filius in Picardia de
 rege Angliae, pater in Flandria de Othone atque Flan-
 drensibus triumphauit. Apud pontem namque Boui-
 num conferto mirabili praelio Otho ipse a Francis in-
 ter primos fugatur, omnibusque fuga de campo eie-
 ctis aut interfectis, comes Bononiae Peronam adductis
 copedibus mira subtilitate perplexis ligatur. Ferradus
 vero Parisijs in Turrem nouam extra muros includitur.

C Anno sequenti Innocentius Papa generale concilium
 Romae celebrauit, & in anno sequenti obiit. Eique
 Honorius huius nominis tertius successit, qui vnde-
 cim annis ecclesiam rexit, fratrum praedicatorum ordi-
 nem confirmauit, ordinem quoque Vallis scholasticum
 & ordinem Eremitarum in monte Carmeli, quem He-
 lias frequentasse legitur inhabitantium, hic imperato-
 rem Fredericum sibi rebellem & aduersarium ecclesiae
 Romanae comperiens anathematizauit, atque Barones
 suos ab eius fidelitate absoluit. Denique Imperator
 iam ante Cruce signatus durante anathematis
 sententia mare transiit. Circa idem tempus Ludouicus
 Francorum regis primogenitus contra consilium
 ecclesiae & etiam patris sui in Angliam transfretauit,
 unde sententiam excommunicationis a Papa contra
 se datam incurrit anno Domini 1218. Bonae memoriae
D Simon comes Montifortis ante urbem Dolosam pe-
 traria percussus interiit. In anno sequenti capta
 est urbs Damietta, & Hierusalem christianis in bona
 pace reddita anno Domini 1223. Rex Francorum Phi-
 lippus apud Medontam castrum obiit, & in ecclesia
 Beati Dionysij sepultus quiescit.

Tempora etatis nostrae usque ad condemnationem praedicti Frederici.

CAPVT C.

Eodem anno Ludovicus eiusdem primogenitus
 una cum Blanca uxore sua Remis coronam regni
 suscepit in die transfigurationis domini, hic quoque

Cessio Episcopatus.

S. Maria d'Oegines.

Ludouici victoria.

Concilium Romanum sub Innocentio 3.

Simon Co-

Coronatio Ludouici 3.

Balduinus Flandria Comes.

S. Franciscus & Dominicus.

Amalricus.

Otho periturus.

S. Elisabeth.

Fredericus 39.

cum Frederico imperatore pacis colloquium apud vallem coloris habuit. Et anno tredecimo regni sui Rupellam cepit, deinde contra Albigenfes vna cum domino Romano Cardinali Apostolicæ sedis legato in Frâciam misso multisque regni sui proceribus perrexit, ibique Guido comes sancti Pauli petraria percussus interiit. Anno Domini 1226. idem Ludouicus dum rediret de Auinio ciuitate quam sibi subiugauerat apud Montpathier in Armenia obiit, & grandem luctum Francis induxit. Hic Ludouicus filius eius admodum iuuenis annorum, scilicet tredecim in regno successit, qui etiam vsque hodie regni gubernacula disponit. Anno quoque Domini 1226. Papa Honorius obiit, cui Gregorius huius nominis nonus in papatu successit, & sedit annis quatuordecim. Porro Ludouicus iunior circa regni sui principium episcopos & milites plurimos in terram Albigenfium misit, & Dolosam ac totum comitatum in deditio- nem accepit. Anno Domini 1230. Henricus Angliæ rex instinctu Petri Britannicæ comitis, vt terram à prædecefforibus suis possessam recuperaret, in Britanniam transfretauit, sed in proposito suo nullatenus proficere valens inanis & vacuus redijt. Et eodem anno rex Ludouicus urbem Andegauis & castrum Belesinæ dicto Petro prius ad vitam concessa recuperauit. Anno Domini 1233. Rex Ludouicus comitis Prouincie filiam nomine Margaretam vxorem accepit. Eodem anno facta est dissensio inter Burgenses Beluacenses, minoribus insurgentibus contra maiores, vnde plures ex maioribus occisi sunt, plurimi de minoribus capti, & per diuersa loca carceribus mancipati, ad vltimum multa pecunie summa redempti, & ob hoc episcopus pluribus annis sub interdictione fuit. Anno Domini 1234. facta est magna valde fames in Frâcia, maximèq; in Aquitania, ita vt homines herbas campeftres sicut animalia comederent, multique fame interierint, plurimi etiam igne sacro incendebantur. Anno eodem fratres prædicatores & fratres minores ad hoc ipsum officium à domino Papa vocati, suæ prædicationis exhortatione multos de Francia Barones, milites, ac plebeios, clericos & laicos cruce signantes, in terræ sanctæ subsidium transmittere putauerunt. Anno Domini 1239. corona Domini spinea per industriam pijsissimi Ludouici regis Francorum, annuente Balduino Imperatore ab vrbe Constantinopoli Parisios est translata, atque ab ipso rege cum multis episcopis, & militibus, & infinita populi multitudine cum iumma humilitate atque deuotione recepta. Nec multo post eidem quoque regi pars Dominicæ crucis à peregrinis transmarinis defertur, & itidem honorificè valde recipitur. His quoque temporibus orta iterum inter Papam & Imperatorem discordia, Imperator excommunicatus contra Romanam ecclesiam acris insurgens, itinera quoque obsidens Romipetis insidiatur, ob hoc Iacobus Prænestinus episcopus in Franciam legatus à domino Papa petendi subsidij causa latenter dirigitur, & peracto negotio reuertens ab Imperatore captus: Sed & dominus Otho cardinalis iam pridem in Angliam ab ipso papa missus, eodem tempore rediens etiam ipse ab Imperatore detinetur. Ipso quoque tempore dū concilium episcoporum ad se vocare nititur, multi iter aggressi similiter capiuntur, ex quibus fuit Petrus de Colle medio archiepiscopus Rothomagensis, abbates quoque Cluniaci, Cistercij, & Claruualis. Denique idem Papa Gregorius multis tribulationibus vndique pressus obiit, & dissentientibus in electione paucis Cardinalibus, qui à morte residui erant, duobus annis sedes vacauit. Senex quidam infirmus Cælestinus 4. eligitur, sed paucis euolutis diebus moritur. Anno Domini 1241. Hugo Marchie comes à rege Francie decedens iterum Angliæ regem in terram suam adduxit, contra quem Ludouicus rex exercitum in Pictauiam ducens urbem Xantonas castrumque Fiducenaxum, & alias plures munitiones cepit, repulsoque Angliæ rege comitem ipsum cum vxore,

Obitus.

Ludouicus 9.

Fames.

Crucesignati

Corona Domini.

Excommuni-
catur im-
peratorObitus Gre-
gorij.

& filijs, ac toto comitatu in deditio- nem accepit. Anno Domini 1252. Tartari primam Turcie ciuitatem arserant, quæ dicitur esse Hus, in qua beatus Iob quondam regnauit inuaserunt, eamque destruxerunt. Eo quoque tempore Poloniam & Hungariam cum principe sub nomine Batho vastauerunt. Anno Domini 1243. Idem Tartari Turcos contriuerunt, & vsque ad Saualle terram vastauerunt, & etiam vsque ad ciuitatem regiam Iconium, & ultra cursores suos transmiserunt. Eodem anno post biennem sedis Romanæ vacationem electus est in Papam Cardinalis Senesbaldus, mutatoque nomine vocatus est Innocentius quartus. Eodem anno natus est Ludouicus filiorum Ludouici Christianissimi regis Francie primogenitus, & anno sequenti natus est & secundus filius nomine Philippus. Eodem scilicet ab incarnatione Domini 1214. Innocentius Papa fecit Cardinales magistros Odonem de castro Radulphi cæcelarium Parisiensem, & fratrem Hugonem de sancto Theodorico priorem ordinis Prædicatorum provinciali Francie, & ipse Papa venit in Franciam apud Lugdunum circa festum sancti Andree. Porro circa festum sancti Lucie Ludouico rege Francorum apud Pontisarram ægrotante & in lecto decumbente sic anima eius abrepta est à corporis sensibus, vt à multis æstimaretur mortuus esse, vt autem ab illa extasi ad seipsum redijt, crucem protinus transmarinam instanter petijt & accepit.

Huius.

Innocentius
quartus.

Tempora vacationis imperij.

CAPVT CI.

Denique imperatore Frederico pertinaciter in malitia persistente, ac contra Romanam ecclesiam acris insurgente, Papa Innocentius anno Domini 1245. generale concilium apud Lugdunum circa festum Apostolorum Petri & Pauli contra ipsum Imperatorem conuocauit, eumque ibidem tanquam schismaticum & hostem ecclesie cõdemnauit. Tunc etiam prædicata est crux transmarina, & dictus Odo Tusculanus episcopus cardinalis à latere domini Papæ missus est legatus in Franciam pro eadem cruce prædicanda. Tunc quoque contra fines Hannoniæ, vel Alemanie prædicabatur crux hominibus auctoritate Papæ, vt irent contra Conradum Frederici filium in auxilium Lantegravij Turingie, qui de nouo electus erat in regem Alemanie. Eo tempore misit idem Papa fratrem Ascelinum, & alios tres de ordine Prædicatorum cum literis Apostolicis ad exercitum Tartarorum, in quibus hortabatur eos, vt ab hominum strage desisterent, ac fidei veritatem acciperent. Sed & alius frater de ordine Minorum, videlicet Iosephus de plano Carpini cum quibusdam alijs ad Tartaros eo tempore missus fuit, qui, vt ipse testatur, per annum & quatuor menses cum eis mansit, & inter ipsos ambulauit. Anno prænotato mortuus est in Satellia Gaizadus Turcie Soldanus, eique successit filius eius adhuc puer nomine Ratonadius. Eodem anno Tartari cum Turcis fœdus inierunt, qui tunc 14. camelos hyperperis oneratos ac 300. somnarios sericis & scarlato, alijsque pannis pretiosis onustos cum pluribus equitibus eorum regi transmiserunt.

Fredericus
deponitur.

Crucesignati

E

Anno Domini 1246. Cuinæ qui & gog Chaam, id est Imperator, vel rex sublimatus est in Tartarorum regno. Anno Domini 1247. in die translationis beati Dominici patris ordinis Prædicatorum prædictus frater Aselinus cum socijs peruenit in exercitum Tartarorum, videlicet in Perside vbi erat exercitus ille sub Baiothnos principe. Ibi aliquandiu moratus, tandem ad Papam literas eiusdem principis retulit, in quibus hoc inter cetera continebatur: Si vultis super terram vestram & aquam & patrimonium sedere, oportet vt tu ipse Papa ad nos in propria persona venias, & ad eum qui faciem totius terræ continet accedas, nuncios autem præmittas nobis sufficientes, an velis nobiscum

Legatio Tar-
tari.

compone.

componere aut inimicus esse.

B. Edmundus.

Anno prenotato sanctus Edmundus Cantuariensis archiepiscopus multis iam miraculis clarus, cuius facti corporis Gleba in Ponte Ignacensi monasterio requieverat de terra est eleuata, qui nimirum anno præterito auctoritate Apostolica fuit canonizatus, & in catalogo sanctorum deputatus. Anno Domini 1248. rex Francorum Ludouicus in sexta feria post Penthecosten de Parisijs exiens, iter transmarinum arripuit, & in eius comitatum Robertus & Carolus fratres ipsius cum multis regni baronibus & episcopis. Sed & Odo Tusculanus episcopus qui propter negotium illud missus erat, vt dictum est superius, in crastino S. Bartholomæi dictus rex nauem intrauit, ac Deo duce nauigans in Cyprum apud Nycomium applicuit. Anno Domini 1249. Die Ascensionis Domini nauem descendit, tandemque nauigans Damiatæ portum cepit, urbemque intrauit & occupauit. Eodemque anno circa festum Ioannis Alfonso dicti regis peregrinationem transmarinam arripuit, sicque Blanca mater eorum ad custodiam regni sola remansit. Porro 20. die Nouembris præfatus rex tam nauali quam terrestri præparato exercitu contra Sarracenos apud Maforam processit, & in regressu cum exercitu suo captus fuit, sed post paululum Deo disponente sub certo pacto à Sarracenis dimissus fuit. Eo tempore clauit in ordine fratrum Prædicatorum vita & doctrina & miraculis beatus Petrus Mediolanensis, quem etiam Innocentius Papa prædictus anno Pontificatus sui 10. canonizauit, epistola canonizationis eius quam per omnes ecclesias promulgari fecit actus eiusdem breuiter descripsit. Rex autem Ludouicus de manu Sarracenorum liberatus licet à multis ei dissuaderetur, maluit tamen adhuc differre passagium & morari per aliquod tempus in regno Syriæ, quam Christi negotium desperatum & captiuos nondum liberatos in tantis periculis constitutos relinquere, Alfonso vero Pictauiensem & Carolum Andegauensem comites videlicet fratres suos ad matrem suam consolandam duxit in Franciam remittendos. Acta sunt hæc anno Domini 1250. regni vero Ludouici 24.

B. Petrus.

De temporibus presentibus & futuris.

CAPVT CII.

Ecce tempora ætatis sextæ vsque ad annum præsentem summam perstringendo auxiliante Deo descripsimus, qui est annus ab incarnatione Domini 1250. à creatione vero mundi 5222. Et hoc dumtaxat iuxta minorem numerum quem iuxta Hiero. translationem ex Hebraico in Latinum in hac serie à principio secuti sumus. At vero secundum maiorem numerum ex antiqua translatione sumptum, quem supra posuimus, annus præsens existit ab initio sæculi 6449. hic est annus Pontificatus Innocentij quarti, vacationis imperij Romani, scilicet à depositione Frederici 5. Regni vero Christianissimi nostri regis Francorum videlicet Ludouici 14.

Actus septima.

Porro ætas septima quæ animarum quiescentium est ab ascensione Domini aperta ianua quietis initium habuit, & vsque ad præsens vna cum sexta decurrit. Sed deinceps vsque in finem mundi simul cum illa protendetur, & tunc ipsa quidem secundum se finem non habebit, quia requies animarum interminabilis, sed ab 8. resurgentium ætate suscipietur. Ideoque in Genesij. diem non habere vesperam inuenitur. Iterum autem in hoc mundo visibiles flores mali persequuntur bonos, & boni tolerant malos, in quibus iuxta Apostolum vltimus ille sanctorum persecutor Antichristus expectatur, vt reueletur in suo tempore, & mysterium operatur iniquitatis, vt qui tenet nunc teneat, donec de medio fiat, & cum illi nequiter, isti vero laudabiliter viuant, vterque tamen communiter temporalia bona percipiant, necnon & ecclesie sacramenta, & inter hæc, vt ait Salomon, nescit homo vtrum amo-

Are vel odio dignus sit, sed omnia permixta sunt & confusa, donec appareat ventilator impiorum rex sapiens, qui separabit granum à palea.

Porro defunctorum animæ quædam, scilicet reproborum in inferno cruciantur, donec in fine resumptis corporibus sententiam perpetuæ damnationis excipiant, & duplici contritione conterantur: Quædam vero, scilicet electorum non ex toto purgatur, sed cum lino, feno, stipula, de hac vita migrauerunt, igne purgatorio temporaliter affliguntur, donec illo igne purgatur ac penitus dealbatur stolam primam accipientes beatæ requie perfruuntur. Aliæ vero quæ innocenter hanc vitam transegerunt, vel etiam in hac vita siue per baptismum, siue per penitentiam omnino purgatur & vel post mortem vt dictum est, igne purgatorio dealbatur, moxque prima stola feliciter decoratur, iam illa requie ac visione beatifica gratulantur, ac spe felici & secura secundam quoque stolam in fine præstolantur. Quantum vero temporis vsque ad finem sæculi superfit, certum est neminem mortalem esse qui nouerit, nisi forsitan Dominus alicui spirituali gratia reuelauerit. Omnium namque de hac re calculantium digitos requiescere iubet, qui ait: *Non est vestrum nosse, &c.*

De reprobis & electis.

Iam tamen illius consummationis apparent euidentia quædam signa dudum à sanctis prophetaali spiritu prædicta, quorum primum est iniquitatis inundatio, ac per hoc fidei, ac charitatis euacuatio: Reliqua sunt scientiæ multiplicatio, prætorum opinio, Euangelij per orbem disseminatio, Sathanæ quoque dissolutio, id est, potestatis ipsius à tempore passionis Domini cohibitiæ relaxatio: hereticorum dispersio. Septimum quoque iam esse videtur in ianuis à Romano videlicet imperio, vel obedientia successio. Vt autem ait Chrysostr. Medulla huius mundi sunt homines sancti. Sicut enim in arbore quædiu medulla sana est semper floret, cum autem consumpta fuerit, tota paulatim marcescit, ita quamdiu fideles manent, statim iste mundus, cum autem ex mundo defecerint, cadet, sicut egredientibus Israeliticis exterminata est Ægyptus.

Signa finis mundi.

De temporibus Antichristi.

CAPVT CIII.

Legitur autem Antichristus in Babylone de tribu Dan nasciturus, iuxta id quod ait Iacob pater eius: *Fiat Dan culuber in via, &c.* Vnde & hæc sola tribus in Apocal. subicitur, vbi ex alijs tribubus signati numerantur. Huius aduentus, vt ait Apostolus, erit secundum operationem Sathanæ, quia totum faciet diabolo qui illum possidebit instigante, atque cooperante; nec tamē ita possidebit eum ex toto, vt vniatur ei, sicut humanitati diuinitas in Christo, nec ita vexabit eum, vt careat rationis iudicio, alioquin non impudenter ei quicquid ageret, sicut nec furibundo.

Tribus Antichristi.

Comesstor quidem dicit, quod à principio conceptionis illius diabolus in vterum matris eius descendet, cuius virtute deinceps aletur puer, & nascetur & adulescet. Sed alij dicunt, & fortè verius, quod more cæterorum hominum à die suæ conceptionis habebit angelum sui custodem vsque ad annos discretionis, tunc extolletur super omne quod dicitur Deus & angelorum præsidio penitus eum desertum occupabit diabolus, qui ideo tunc soluendus dicitur, quia totā potestatem suam antiquam sibi relaxatam per illum exercebit, & pro voluntate sua inclinabit eum ad malum, sicut possessor ad libitum suum trahit iumentum: tunc ergo iniquus ille caput omnium iniquorum aperte reuelabitur, qui nunc in membris suis mysterium iniquitatis iam operatur. Cumque venerit Hierosolymam circumcidet se, dicens Iudæis se esse Christum ipsis in lege promissum, Christum vero nostrum fuisse deceptorem, & magum. Omnes itaque Iudæi credentes & adherentes ei confluent ad ipsum, & reedificabunt templum à Romanis destructum, ibique sedebit, dicens se esse summum Deum: veniet quidē, vt ait Apost. in omni virtute potestatis, se hu-

Antichristi morer.

manæ

manæ, & opulentia, facietque signa & prodigia quæ dicuntur mendacia, vel quia non erunt vera sed phantastica, vel quia ad confirmandum mendacia ostensa: ad seducendum videlicet illos qui charitatem, & virtutem Christi recipere nolunt, multa deceptis muneribus largietur, & quos terrore nequiverit, auaritia subiugabit, populum iudaizare, sabbatum seruare compellet, vt exteriorem ritum legis reuocet. Diem quoque Dominicum honorari iubebit, quia mori se ac resurgere simulabit. Et sicut Christus misit Apostolos, sic ille per orbem mittet legatos suos, vbi personaliter accedere non poterit.

Hi ciuitatem sanctam calcabunt mensibus 42. id est ecclesiam persecuentur tribus annis & dimidio, quibus regnabit Antichristus. In eo namque breui spatio totis viribus suis suorumque legitur scruaturus, plurimosque partim dolo, & hypocriti, partim blandimento, vel promisso, partim violentia seducturus, sancti vero tunc tantæ sapientia, ac fortitudinis erunt, quod tanto eius impetu insidijque vinci non poterunt. Tunc emittet Dominus Heliam & Enoc famulos suos ad hoc ipsum viuentes in Paradiso terrestri reseruatos, vt ipsum Antichristum redarguant, & corda filiorum ad patres conuertant: tandemque mortis debitum tanto tempore dilatatum exoluant.

Prophetabunt autem diebus 1260. amicti sacco, id est, verbo, & exemplo, prædicabunt penitentiam tribus annis & dimidio, sicut & Christus prædicauit. Ipsum quidem Antichristum coram omni populo arguent, & mendacem, ac fallacem ostendent. Tunc Iudæi agnoscentes se fuisse deceptos in Christum credent, pro ipso mori parati, eruntque, vt dicit Methodius 144. milia virorum ex omni tribu Israel pro Christo interfecti. Tunc Antichristus furore repletus iubebit sanctos Dei testes Enoch & Heliam occidi, & iacebunt in plateis Hierusalem per triduum insepulti, vt quicumque viderint timeant eis conformari. Tunc erit talis tribulatio qualis antea nunquam fuit, nec post erit.

Denique iuxta visionem Danielis veniet Antichristus vsque ad verticem montis Oliueti, qui dicitur inclytus & sanctus, quia ex eo ascendit ad Patrem Christus Dominus. Ibi que seductor ille peribit, vnde Saluator ad caelos ascendit. Cum enim sederit in eodem loco in papillone, & in solio suo, Dominus Iesus (vt ait Ambro.) ostendet se ei, & interficiet eum (ipitu oris sui. i. virtute præcepti sui. Ipso namque Iesu clamante in aere. Morietur Antichristus per Michaelem, vt dicitur, fulminatus. Maxima quoque pars suorum, vt legitur à Michaele interficietur. Igitur à tempore quo iuge sacrificium ablatum fuerit, id est Antichristus orbem obtinens Dei cultum interdixerit, vsque ad interfectionem eius dies 1290. i. anni tres & semis complebuntur, tanto enim tempore sanctos persecuentur.

De intervallo temporis inter Antichristi mortem & aduentum Iudicij.

CAPVT CIV.

Post mortem Antichristi non statim ad iudicium veniet Dominus, sed vt ex libro Danielis intelligitur, electis qui in illa persecutione titubauerunt 45. dies ad penitentiam concedentur. Quantum vero post venturus sit Dominus penitus ignoratur. Ministri quidem Antichristi gaudebunt in illis diebus nubentes, & conuiuia celebrantes, ac ludos diuersi generis exercetes atque dicentes: Licet præceptor noster mortuus sit, modo tamen habemus pacem & securitatem. Cumque talia dixerint, superueniet eis interitus grauis ac repentinus. Illud quidem extremum iudicium præcedent signa multa, quæ nobis exprimit euangelium. In historia quoque scholastica leguntur signa 15. dierum, quæ inuenit Hiero. in annalibus Hebræorum, sed vtum continui an interpolati futuri sint non expressit. Primo die eriget se mare 15. cubitis super alti-

rudinem montium stans in loco suo quasi murus. Secundo tantum descendet vt vix videri possit. Tertio marina belluæ apparentes super mare dabunt rugitus vsque ad caelum. Quarto ardebit mare & aqua. Quinto herbae & arbores dabunt rorem sanguineum. Sexto ruent ædificia. Septimo petrae ad inuicem collidentur. Octavo fiet generalis terræ motus. Nono æquabitur terra. Decimo exibunt homines de caernis & ibunt velut amentes, nec mutuo poterunt loqui. Undecimo surgent ossa mortuorum & stabunt super sepulchra sua. Duodecimo cadent stellæ. Tredecimo morientur viuentes vt cum mortuis resurgant. Quartodecimo ardebit caelum & terra. Quintodecimo fiet nouum caelum & noua terra, & resurgent omnes. Venturum autem iudicem ignis præcedet, qui faciem huius mundi comburet, peribuntque caelum & terra, non secundum substantiam sed secundum speciem, quæ mutabitur in meliorem, caelum dico aereum non æthereum, tantum enim ascendet ignis præambulus iudicij, quantum ascendent aquæ diluuij, scilicet 15. cubitis super cacumina montium, vt hanc mundi partem expurget à peccatis hominum. Terram ergo & mare ex aeris crassitudine conflabit, electos purgabit quoque secundum Apostolum, in quibus aliquid purgandum extiterit: vnde & tam diu durabit, donec omnes purgauerit, purgatis autem nullatenus nocebit, malis itaque qui tunc viuui reperti fuerint, erit consumptio, bonis vero refrigeratio, vt enim ait Augustinus, hoc erit incendiū mundi sanctis, quod fuit tribus pueris caminus Babylonis.

De ultima die iudicij.

CAPVT CV.

Media nocte venturus iudex legitur, non pro hora temporis, vt ait Aug. sed pro rei obscuritate, id est occultatione, quia veniet quando non sperabitur. Erit autem iudicis aduentus ad instar fulguris subitus & coruscus. Vnde sol & luna tunc obscurari leguntur, non sui lucis diminutione, sed veri luminis comparatione, alioquin legimus septuplum luminis quam nunc plus habiturum solem in die illa, sed respectu veræ lucis erunt omnia in sui natura tenebrosa, Dominus quidem in aere apparebit supra locum vnde ascendit, & erunt coram eo tanquam triumphi vexilla suæ mortis instrumenta, videlicet crux, & clauis, & lancea. Vnde dicit Chrysostr. quod angeli signum crucis excelsis humeris portabunt, & regium & regalem nobis aduentum tanquam vexillo & pōpa regali præcedente nunciabunt. Nec solum crucem, sed & vulnera sui corporis. i. cicatrices vulnerum demonstrabit, vt ostendat se verè esse qui pro nobis est crucifixus fuit. Sic ergo purgato mundo & veniente ad iudicium Domino, emittetur vox illa magna & manifesta, quæ in euangelio dicitur tuba, hoc erit aliquod præclarum & euidentis signum quod ab omnibus audietur, cuiusque virtute mortui resuscitabuntur, boni quidem in gloriam immutati & in multis bene dispositi, mali vero quantum ad diminutionem membrorum incorrupti, sed prauis & passibilibus corporum qualitatibus deprauati.

Resurget autem non phantasticè, sed verè quidquid est de veritate humanæ naturæ, & in eo resurget vnumquodque in quo primitus habuit opportunum suum esse, tunc & illi qui viuui reperientur secundum Apostolum simul cum illis qui dormierunt obuiam in aere Christo rapientur, & vt dicitur in ipso raptu morientur, statimque resurgent, vt anima de corpore quasi per soporem egressa eidem in momento reddatur. Tunc ergo electis in aere Domino occurrentibus, & reprobis in terra quam dilexerunt remanentibus, in valle Iosaphat, id est iudicij sententiam expectantibus sedebit in aere nube sibi ministerium exhibente, sicut factum est in eius ascensione, sicque faciet iudicium constipatus agminibus ac virtutibus caelorum, omni quoque creatura armata ad vltionem inimicorum. In

forma

Apostoli Antichristi.

Enoch & Eua prophetia.

Mors Antichristi.

Ignis quo mundus ardebit.

Vexilla Christi.

Tuba.

Resurrexerit corporis.

Iudicij locus.

Signa quæ præcedunt extremum iudicium.

forma vtiq; serui Christus iudicabit, in qua coram Pilato iudicatus fuit. Aderunt etiam cum eo tunc omnes angeli, scilicet humanorum actuum testes futuri, sub quorum custodia bene & malè egerunt, vt ait Origenes super Numerorum librum: Vnusquisque, inquit, angelorum extremo iudicio aderit, perducens secum illos, quibus præfuit. Tunc omnia, vt dicit Gregorius Nazianzenus, pendent in statera iustitiæ gesta & verba & cogitationes nostræ, tunc iudex improperabit nobis non solum mala quæ fecimus, & bona quæ per negligentiam omisimus, verum etiam beneficiorum suorum multitudinem, quæ ingrati suscepi- mus, & quibus abusi fuimus, castigationes & medelas & remedia, quibus adhibitis curati non sumus. Tunc etiam qualitercunque proferentur illa præconia bonorum; *Esurini, & dedistis mihi manducare, &c.* Et increpationes illæ malorum: *Esurini, & non dedistis mihi manducare, &c.* Considerandum est autè hic, vt dicit Glossa, quid mereatur qui aliena rapit, si damnatur æternaliter qui sua non dedit. Iudicium namque sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam, denique profertur super utrosque sententia, scilicet, *Vente benedicti: & Ite maledicti*, siue vocali sono, siue alio modo. Hæc enim & huiusmodi omnia plurimi magis putant conscientijs quàm verbis exprimenda.

Ibunt igitur reprobi in supplicium æternum. Iusti autem in regnum, tunc fulgebunt iusti sicut sol in regno Patris, propter quatuor dotes corporis quæ notantur in proprietatibus solis, hæc sunt claritas, impassibilitas, agilitas, subtilitas. In animalibus tres habent dotes tribus virtutibus succedentes, succedit enim cognitio fidei, apprehensio spei, dilectio vero aucta permanebit. Porro in reproborum corporibus terrenis quæ nunc contrarijs qualitibus permixta sunt, & quodammodo temperata, cunctis bonis qualitibus ablatis malè tantum & cruciatiuè remanebunt, ex quarum contrarietate absque temperamento perdurante dolorem perpetuum ac multiplicem indefinenter patientur. Illic vt dicit beatus Cæsarius, ardoribus sempiternis escas crimina ministrabunt. Illaque pœnalis exustio, quia culpam iubetur inquirere, substantiam nescit absumere. Non tam reum persequitur quàm reatum, & quia non recipit causam remedium, carebit sine supplicium. Porro quantum ad animam erit eis multiplex pœna, scilicet Dei obliuio, conscientie remotio, dolor, timor, desperatio, odium quoque Dei, & sui infructuosa pœnitentia.

De inuouatione mundi.

CAPVT CVI.

Vt autem dicit Aug. iudicatis his qui nõ sunt inuerti libro vitæ, & in ignem æternum missis, figura huius mundi mundanorum ignium conflagratione præteribit. Nam elementorum corruptibilium qualitates quæ corporibus nostris corruptibilibus congruebant ardendo penitus interibunt, atque ipsa substantia eas qualitates habebit quæ corporibus immortalibus mirabili mutatione contineant, vt his mundus in melius inuouatus, vt autem dicit Basilius, ignis qui nunc interim vsque ad diem iudicij calidus & lucidus ostenditur, post illam inuouationem mundi diuidetur, ita scilicet vt superius in regione viuorũ sit tantum lux, & inferius in regione malorum sit dolor. Porro iuxta Isaiam; *Erit lux luna, sicut lux solis.* Super quem locum Haymo dicit, quod cum determinato illo iudicij examine omnibusque reprobis in inferno conclusis, Dominus Iesus cum corpore suo, quod omnes electi sunt, in cælum se sustulerit, tunc sibi luna splendorẽ solis mutuabit, sol vero septemplex quam modo lucebit, recepto splendore quem homine peccante amisit.

Dicit etiam Isidorus quod nec sol, nec luna postea ad occasum ventura sunt, sed in loco in quo creata sunt sine fine permanebunt, ne scilicet eorum claritate fruatur damnati, qui apud inferos erunt. Vnde dicit Abacuc: *Sol & luna steterunt in habitaculo suo, & alibi dicitur: Non occides ultra sol tuus.* Ante diem quidẽ iudicij iuxta Ioëlẽ eclipsim patietur, in aduentu vero iudicis obscurari comparatiuè dicuntur. In mundi autem inuouatione quando cælum nouum & terra noua fuerit eorum claritas augmentabitur. Vnde dicit Isidorus quod sol tunc laboris sui mercedem recipiet. Non ergo amplius erit diei noctisque vicissitudo, sed vna dies continua, quæ nota est Domino. Quod autem dicit Isaias: *Non erit amplius tibi sol ad lucendum, &c.* subintelligitur ad necessitatem sed tantum ad decorem. Nam ciuitas illa cœlestis non egebit sole neque luna, quia claritas Dei illuminabit illam. Hæc quæ iam dicta sunt de Anti christo & aduentu iudicis, dieque iudicij, de bonorum remuneratione, malorumque damnatione breuiori hic stilo perstricta sunt, sed latiore in fine Speculi Historialis patefcunt.

Præconia bonorum, increpationes malorum.

Quatuor dotes corporum iustorum.

Pœna.

Ignis diuisus erit in fine mundi.

Sol sine occasu.

Nox & dies cessabunt habere vicem.

FINIS.

Summa & indiuidua Trinitati, Iesu Christi crucifixæ humanitati, eiusque gloriosissima matri Maria sit laus, honor, & gloria per infinita seculorum secula. Amen.